mw5

Mangh Kariy stik

226

226

Sans. Ms. 8 81	
M193	माघकाव्य सटीक ; अपूर्ण तथा खंडित
226-Ms.	असं० पत्रक ॥ ल० ८० १५ पं० त्र० पृ०
	ह० ल०

वा कार्यमिति घटकुकटादीनि संसेऽपि विर्भवन्ति विभज्यन्ते संसेव पृथिव्यादितन्मात्राणि [illegible] संसेव चान्तमात्राण्यपि तत्कारणानि
रण संसे वा तत्कारः कारणान्महतः संस्थानमहत्परमात्माभादिति सोऽपि कारणमहतः साक्षात्परम्परया कार्यस्याविभक्तस्याविभा
गः श्रीसंख्यमते उक्तं च पिण्डे वा घटकपालादयो विशन्तोऽव्यक्ती भवन्ति तत्कारणे [illegible] विभाग कार्यमपेक्ष्याव्यक्ते [illegible] पृथिव्या
दयस्तन्मात्राणि विशन्तः स्वापेक्षया तन्मात्राणां व्यक्ततापि एवं तन्मात्राण्यहङ्कारं विशन्त्यहङ्कारो महान्तं एवं महान्तं [illegible] प्रविश
न्महतां मव्यक्तो न महान्त स्वकारणं विशन्ति न वा विद्यते विशन्ति तस्मात्सर्वकार्याणामव्यक्ते एव सोऽयमविभागः अव्यक्ता
वैश्वरूप्यस्य कार्यस्य स्यात् तस्मात्कारणे कार्यस्य सावयवविभागाविभागाभ्यामव्यक्तं कारणमस्तीति उक्तमात्मानमात्मा
सिद्धात् ॥ शक्तितः प्रवृत्तेश्च कारणात् शक्तितः प्रवर्तत इति सिद्धं शक्तो कारणं कार्यस्यानुपपत्तेः शक्तिश्च कारणगता
कार्यस्याव्यक्तावस्थात्मिका सत्कार्यपक्षे कार्याव्यक्तता नान्यस्याः शक्तेर्विशिष्यमाणं गम्यते सिकतासु तिलानां तैलोपपादना
भेदो यदेतद्धि तैलस्य नागतावस्था न सिकतानां तस्मादेतत् ॥ शक्तितः प्रवृत्तेः कारणकार्यविभागाविभागमव्यक्तं गोमतः
एवं परमाव्यक्तं साधयित्वा तस्मात्कारणात् परेण परमाव्यक्ते हेतुमाह परिणामात् ॥ परिमितत्वात् व्यापित्वादिवत् विवादास्पदीभूता भेदाः
अव्यक्तकारणकाः परिमितत्वात् घटादिवत् घटादयो हि परिमिता मृदाद्यव्यक्तकारणका दृष्टाः उक्तमेतत् ॥ यत्कार्यस्याव्यक्तावस्था का
रणमेवेति यन्महतः कारणं तत्परमाव्यक्तं ततः परतराव्यक्तकल्पनायां प्रमाणाभावात् उक्तं च विवादास्पदीभूता भेदाः अव्यक्तकारण
समन्वयात् ॥ भिन्नानां समानरूपतासमन्वयः सुखदुःखमोहसमन्विता हि घटपटादयो [illegible] यादिलक्षणा [illegible] ये यानि च यद्रूपसम
न्वितानि तानि तत्स्वभावाव्यक्तकारणानि यथा मृद्धेमपिण्डसमन्वितानि घटकटकादयो मृद्धेमपिण्डाव्यक्तकारणका दृष्टा इति का
रणमस्त्यव्यक्तं भेदानामिति सिद्धं ॥ कारणमस्त्यव्यक्तं प्रवर्तते त्रिगुणतः समुदयाच्च परिणामतः सलिलवत् प्रतिप्रतिगुणाश्रय
विशेषात् ॥१६॥ अव्यक्तं साधयित्वा तस्य प्रवृत्तिप्रकारमाह प्रवर्तते त्रिगुणतः गुणानां सत्त्वरजस्तमसां
साम्यपरिणामाद्भवति परिणामस्वभावा हि गुणा नापरिणम्य क्षणमप्यवतिष्ठन्ते तस्मात्सत्त्वं सत्त्वरूपतया रजो रजोरूपतया तमस्त
मोरूपतया प्रतिसर्गावस्थायामपि प्रवर्तते तदुक्तं त्रिगुणत इति प्रवृत्तेः प्रकारान्तरमाह समुदयादिति मेलनात् समुदयः समवायः समुदयात्
११

सप्तभाव। तत्र न पाचक्रिया सर्वे भावा आरभ्यन्ते तत्र यत् सुखं तेन सत्त्वालंकं सर्वे यद्दुःखं तेन रजसा दुःखालंकं रजः यन्मोहस्तेन तमसा मोहालंकं
तमः सुखप्रकाशलाघवानां लेके [illegible] पदार्थानां विरोधः सत्त्वदर्शनात् तस्मात् सुखदुःखमोहैः विविक्तरोधिभिः सविरोधिभिः सुखप्रकाशला
घवैर्निमित्तैः [illegible] यो दुःखोपष्टम्भकलावर्तो [illegible] लेरेव मोहगुरुत्वावरणैर्निमित्तैः [illegible] एषामिति [illegible] विवेक्यादिः सिद्धिः [illegible] गुणप
त्रिगुणपर्ययाभावात् कारणगुणात्मकत्वात् कार्यस्याव्यक्तमपि सिद्धम्। स्यादेतत् [illegible] प्रधानादि [illegible] अव्यक्तसिद्धिः अविवेकि
विषयादयः सम्प्रति [illegible] सत्यादयो न [illegible] अव्यक्तस्य [illegible] पांनां तस्य भविवेकि तं विषयत्वं सामान्यत्वं चेतनत्वं प्रसवधर्मित्वं चेत्यता
[illegible] अविवेक्यादि सिद्धिः [illegible] अविवेकित्वं यथा घटपटादिवत् नैव चैतन्यं न्ते न्यूनत्वं त्रिगुणैरविवेकी यो [illegible] एवं प्रधानेऽपि स्यात् अतः पुनर
विवेक्यादिः सिद्धिरित्यत आह त्रिगुणत्वात्॥ अथ सत्त्वरजस्तमोहात्मकं त्रिगुणमविवेक्यादि दृष्टं तदव्यक्तमपि [illegible]
[illegible] त्रिगुणविपर्ययाभावात्॥ अविवेक्यादिविपर्यये पुरुषे त्रिगुणत्वाभावात् [illegible] [illegible] सिद्धः स [illegible]
भावेन त्रिगुणत्वादि सर्वा तत्र हेतुः [illegible] स्यादेतत् अव्यक्तसिद्धौ सत्यां तस्याविवेकित्वादयो धर्माः सिद्ध्येयुः [illegible] न [illegible]
[illegible] अविवेक्यादि सिद्धिरित्यत आह कारणगुणात्मकत्वात् कार्यस्याव्यक्तमपि सिद्धं [illegible] अयमभिसन्धिः कार्यं हि कारणगुणा
त्मकं दृष्टं यथा तन्त्वादिकारणात्मकं पटादि तथा महदादिलक्षणेनापि कार्येण सुखदुःखमोहरूपेण स्वकारणगतसुखदुःखमोह
[illegible] तथा च तत्कारणं सुखदुःखमोहात्मकं प्रधानमव्यक्तमिति सिद्धं भवति [illegible] नापरिणामात् [illegible] अव्यक्तं [illegible]
कारणमस्ति विभागाविभागात् वैश्वरूप्यस्य॥ कारणमस्त्यव्यक्तं [illegible] [illegible] [illegible] एतत् [illegible]
परमाणवो [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] व्यक्तमव्यक्तमेव [illegible] भेदानां विशे [illegible]
[illegible] कारणं [illegible] [illegible] [illegible] एवां [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

देतत् शिशुपालवर्जमस्माकं न केचिच्छत्रवः संतीति रिपुशेषमप्यल्पं न भीः ॥ ३४ ॥ ध्रियते यावदेकोपि रिपुस्तावत्कुतः शी-
लं ॥ पुरा हि मानिसोमलिसैंहिकेयो स्वरक्रूरः ॥ ग्रासांशुप्राक्रसंपर्ते एकोपि पापवलिपदेध्रियते ऽनीमति तावत्कोतः शी-
रत्पलव्योदयस्यापि गरिलेशः संतापः ऽ स्वायैवेति तत्पाद्यास्तरक्रूतादेवानां रोगत एव सैंहिकेयो राहुरद्यापि ग्रासत एव सो-
म गात्रगात्रपलतां रविमप्यस्पेव तस्मादेव घ्राम इति भावः स्यादेतन्नैवमे घोरस्माके रिपुः स्वाभाव्यंकोपि हरेः त्रिगोलकुसलो-
स्य पितृव्यकीपस्यापरिसोम इत्याशंक्य गरीयस्त्वेन वास्यगतिपादायितुमाह ॥ ३५ ॥ स्वरवागरीयान् शत्रुरकृत्रिमस्तो-
तिकोधितः ॥ स्यातां मित्रौ मित्रत्रु सहजप्राकृतावपि ॥ त्रि[illegible]मे सहजो प्राकृतोऽकृत्रिमो वेति तत्र
सहजं मित्रं कोल्पंमातृसमातृपितृव्यादिकं प्राकृतं [illegible]
स्वतत्वनादि प्राकृतो [illegible] कृत्रिमो [illegible] चैव [illegible] एण सखा शत्रुरकृत्रिमः कोपि मित्रत्वेन जः कालपरि
गरीयान् [illegible] कारी ग्रा[illegible] चेत् तस्मात्तपस्मात्रावपि सहजप्राकृतौ मित्रामित्रौ कार्यतः गणोजनवला
[illegible] त्रौ मित्रे मेघे तां उतौ न नास्मि जात रिपुनोममित्रं जातं न विधत्ते ॥ सम्पत्पोयोगात् जायते मित्राण्यमित्राणि व
[illegible] ॥ मित्रं च प्राकृतामेति कोस्मिन्द्विलालपर्यये । प्राकृतं मित्रत्वं प्रति स्वार्थपोतिबेलव न्तरः ॥ किंसदा गतिरितिकृत्रिम
भेदेन गधानमतश्चकृत्रिमामित्रामित्रौ लोके चेतदन्वदंमेव दृश्यते शत्रुरप्युपकारयोगान्मित्रीभवति मित्रमप्यपकार
संबंधाद्यमित्रीस्यात् ॥ तदेतेन मित्रामित्रयोरस्थिधातवेलावलत्वचोक्तं ग्रागनित्यलक्षरागद्वेषयोः अपि प्राक्वात्रमिलकामो
भिस्यपेतास्पलस्पानंतरखोद्धव्यः इति शब्दमतोगम्यस्तवे स्याचकोते कृत्रिमो मित्रामित्रौ गरीयांसो पतस्तोवापर्यतः शत्रुमित्र
[illegible] स्पातोनवेवलेतोयाम्नस्सहजप्राकृतामोपिकार्यतो मित्रामित्रौ भवतामिति ॥ उदासीनो मतो योपि गात्रपाजापत्यमाह ॥ ३६ ॥
उपकर्त्रीरिणा संधिर्न मित्रेणापकारिणा ॥ उपकारापकारौ हि लक्ष्यं लक्षणमेतयोः ॥ गारिरपि पावदुपकुतेतनैनसहसं
धिः संधातव्यं न हि मित्रेणापकारिणा यस्माद्युपारिमित्रामित्रयोरापकारापकारौ लक्षणं लक्ष्यं ज्ञातव्यं न वस्तु ॥ उक्तं
यस्वामित्रेण संधत्ते मित्रेण न विरुध्यति ॥ गर्वप्रपातादीर्घं ... समनुविंदते तल्लम ॥ गारि मित्रे इति परगसिद्धो गौ । यप्या
नोलिपु । पवकैकादप्रोक्तं वर्णगौणेणं द्रुत्वा ॥ ग्रान्यसंधाने वकादिविभक्तो [illegible] एवसामात्येनतदप्यिमा
ग्रहतस्य चेद्धपकोजैतादव्यपितृमाह ॥ ३ [illegible] कोलं तस्वतार इति ॥ वहिमलास्य मालं तिमहद्वार
तेरा [illegible] यः ॥ हृतरीरा कमीलं पि[illegible] [illegible] कोनोवाधितः ग्रप्रमाणि यदिकन्या प्रतातको
पोनन्नो [illegible]

वैरोध्य आदपस्याक्रि योमतह्रैल 226 मलोमतह्वैरं भवती पर्थ: मे मलस्यकारणं वैरे
गा वे ह्रोतिष्ठस्य वैरतरो: सियोमत्तम्मलस्वधा ... रे स्मीतरखालम्मे वैरं सामलेवाह ... रिवोषतोतोसमास: तदेते नी
रुणासमाधित रेलूनां इदानीमनेनार्णपलमेपकृते इति पूर्वपक्षात ॥ ३९ ॥ तयपिमोमगोजेत मनोत्सीतसफरामिमां ॥
ओषितोपिमाणं मेरोरधकारसतेरीशि ... वे ॥ भीमनरकासर भूविति जेते हेलपातसति सचैवेपोलब्धावसर:
कुमांगुरीमरोत्सी तेवारवती मनेष्ठपते कोइवकामिवेसाह गोषितापिण निरजस्यपीमेरा तरी यथाधात रुण
हि व्या प्रीतिशोर: सपि उपमान वैयस्य घोतं प्रकृत: कष्ट लान्मेर तरीं जोषितोपिमा यस्यांसा गोषितायिमा गानो व
अग्नीकि स्थिति टीरभावे: रोसाविति नियमाद्दोषीभाव: कोधाद्दीपना पिमपराधान्स्मारस्मात ॥ ३८ ॥ गालप्पाल मिदं
बभोर्यसदारान्पाहरत ॥ कथ्यापि खलपापानामलमश्रेयसे यत: ॥ सचैवोपतदावभोर्वलवशस्यपलालनां जहार
गत्वाल्पालं खल खलो नेर गोप्यगालं खल्वो: अति बाधयो: को वा इत्युक्तो पत्यापि नादर्शनं सतवोसाधिकमासो ॥ क
... एतेयप्पता निराहाने उद्धाचन: ॥ निरसते ... क्रियपासंस्कृत अवस: स्तुत: एवं प्रवर्गो नैव प्रकारेणससालली
सनतः लसाविशेषेऽपकृत: सोपि ... विसाह ... क्रोधासापराधा: गतस्थारि: क्रियपानिवर्तितव त्रिमशत्रु: स
पाधितनसहज: गाव ... विसाह इति ... निरोहति ... तत्क ... दमघोबभापी
एवमपि तुल्यपराध तस्यवानास्मा ... मपि नोघमो ... वात ... विलाय वै ... सामर्थ नेरोरायउदासीत
प्रदीप्यो दर्शीषिकोशि शारते तमिमानं ॥ येन सा ... षा: नोनृशये ... रिपा वैरस्यानाउदासते नि ... क्रियाभवति
तेनतेमभिमासते नानाभिलखमुदार्चिषमभिज्वलतो प्राजिष्णुशारते ... ज्वालपिलायप्पास्वरूपं स्वविमाशाय
एवं निष्क्रियबल वद्विरोधरलक्ष्मी: नरइति न शास्वस्यजस ॥ येच येवउदासते इति वउद्याचनं गाभ्राने पदमनत:
स्पादेतत्तदोमेवात्रप्रतिक्रियायतो यस्यपराभाति ... तस्य नामेति सनपरस्मात ॥ ४२ ॥ मनागननभ्यावृत्त्या वा की
मंदामपह य: नामीर क्रियासमभिहरेरणा विरध्यते तदामेतवे: य: नामीदामर्षीता: सोमरदपिमानावसोके
मपराध्यते नरकामदाम्पह अनन्नात मेतने: मेतकः ॥ ... दामर्षीता: सोमरदपिमानावसोके

मपराध्यंते नरकामदा प्यतङ्गन ज्ञातमेतेन्न: योवाभ्यशमनस्पाव स्मान भीदृशी नापराध्यति यद्यप्यसौ सहसतायः क्रिया
समभिहारेण भ्यशामसकृदपिराध्यति तनो: स्नेहेन च कल्पयाम्येवं नतस्यासौ कामाविषयकृत्सर्पः तव चासौ क्रियासम
भिहारेणापराध्यति तस्माद्धस इति भावः येन: कएवंभ्यशाप्पी नावे क्रियासमभिहार: कामभिसन्नमतोलभीति शृभीलष्टा न्ने
पिनिराणि क्रियागतरणं मधिकशापस्यो द्धत च यद्यप्यवं तथापि मपराधएवदोषास्यान्नभिसाह ॥४३॥ गन्यदा भूषणं पुंस:
ले शमो लज्जेव योषित: ॥ पराक्रम: परिभवे वैयात्यं सुरतेष्विव । पुरुषस्यान्यदा परिभवाभावे सति शमो भूषणं यथा स्त्रियो गुरु
रुजनसन्निधौ लज्जा परिभवेतु पराक्रम: पौरुषंभूषणं यथा नार्याएव सुरतकाले नैपात्यं धृष्टता तादृशस्य ज्ञातव्येनाप
राधोपि [illegible] शाब्दगविशिष्टलिंग: सामान्यशाब्दभेदाश्च नात्र लिंगाना मैव पूर्वदोषायेति सु ज्ञेय:
एतेन [illegible] लोक त्रेयेण योषयित [illegible] ॥४४॥ [illegible] परावलीढ दु:खदग्धापि [illegible] वीति ॥ तस्याजननि रेवास्तु जननी लेश
व कारिणी ॥ पराशास्तिपरिम्लानै: स्वैव दु:खते नदग्ध: सतमपोजीवति [illegible] जीवन्नपि पतामाज्यो लोशइति शब्दः गसवामितिते
माजीवन्तीति तस्याजननिरजन्मैव गमनगते नैवासा नृत्पादी सर्प्य: गाक्रोश तनि: पतो सौजननी लेशकारी मातृ गसव दु:खवाजि
पिता नोकिंचि तस्योत्पन्नो पालमिसर्प: उक्तं च दानेन तपसि शौर्येण यस्य न गाप्पितं शायः ॥ विद्यायामर्थलाभे च मातुरुच्चार एव
स: ॥४५॥ पादाहतं यदुत्थाय मूर्धानमधिरोहति ॥ स्वस्थादेवावमानेपि देहिनस्तद्वरं रज: ॥ परिभवेपिघ: पुरुष: स्वस्थानि
श्चित: तस्मान्नोपानिधाविधूलि स्वशुरश्रेष्ठ यच्चरणाक्रान्तसत्सायमूर्धानमारोहति यत उक्तमोगाक्रोणाश्रतावणस्तोनपरिभव:
रूहे: निश्चतेनापि परिभवन्न सहंते इति तात्पर्यार्थ: ॥ वकारो भिन्नक्रमोत्र स्वस्थतर: रजएव वरमिति ॥४६॥ गसपादपत:
किंनिर्दर्पजाति क्रियागुणै: यदृच्छा शब्दवत्पुंस: संज्ञायै जन्म केवलं ॥ यो नरो ज्ञाता ब्राह्मणादि लोप्य क्रियाध्ययनादि को
पाङ्गुणेन शौर्यादिके नानिचिलयो जनं विध तो तस्य जन्मो सपि: केवलसंज्ञायै देवदत्तादि नामकरणाये मेवानिरर्थ्य कमि
त्यर्थ: नाममात्रेण सोपुरुषउच्यते इति यावत् ॥ के स्वय यदृच्छाशब्दस्य रूढिशब्दस्य वडित्थादे: स्तोपि जाति क्रियागुणै:
गोपद्यान्नकेषुलोकशब्दान्तर्किंचिदर्थं संपादयति संज्ञा तस्य केवलं च रुटि पीप्राब्दानाभवतीति तेपवलेना निरोहृतं निरर्थं
अधुनो तेजास्विलक्षणं ॥४७॥ तृणं गतश्चमितरानाक्रान्ते दर्पसंधावगाधिता ॥ अलंघनीयतां हेतुरुक्षे यत्तन्मनस्विनि ॥ तद्वयं

टेंगतागाधत्वे चापरिभवकारणं मनस्विनि गुणकार्योद्वहनसमनस्को तेजस्विन्येव तद्भयं विघते इत्यर्थः स्येत्वे तत्स्यावरुसा
पक्षु गिरिं दधिप्रभ्यातेभ्येन दृप्यास्तीत्याह । अतो लंगलव भ्रमल मनाक्रोमरणिपतो हेलविघते नरूतरा गाधता तथ्या सिंधोरुकुंडे
गाधिता गांभीर्य मलं घनीयता हेलरक्ति नालिंदलं गाब मनस्विनिर्ते भयमपि उन्नितं गांभीर्यं चतेजः समाश्रयणं नसमु स्था
नात्मलीये नेमूयते इतिवाक्यार्थः अथोपायान्वयन्यति रेकौ [illegible] धोरस्ल स्थितापाण्डुणं लतामाह ॥ ४८ ॥ हतो परा चेत्वभानु मे
तच्चिरेण पतत् ॥ ति मांस्वमास्वगास्तेते तं अदिश्मेः स्फुर्ष्टफाले ॥ समानेष्यागस्य पदाऽऽरुदितस्य अनाकालेन केवलरूतिशशिनु
लेकरुत्तौ निश्रितं माद्यवस्यफालं विपाकः यदिति शीतरश्मिसी दृणा भविष्यत इत्यौ मि वि तमपि चेरणा अपिशाचोस्य गावि
ष्यत ॥ अत्र तवि भागाकाले देवस्सापेराउपर्कोन दुष्पामस्वरमध्यना यवि दृवे वाप्पितः ततस्तेन तस्यानि गाणि स्यतस्येव शिरः
रुणोमीति हलो पराधः पतेयां ॥ तदादि चासौ वेरणं तेनानि जेगिल्पते इत्यागमः स्यादेतदेवमपि संधिर्मरुञ्ज हस्य सशायामपाति
तेदुष्टत्वादित्याह ॥ ४९ ॥ स्वयंगुणशतेल्येपि परवाया कपेक्षेत ॥ निदर्शनं महसाराणां लघवेअलरणं नरः ॥ पदिति ताथ्विनीयुव
विना संदधाभितज्ञयेन गणतो भवामि पेभ्र नरस्तान्दपि परनापौरिप [illegible] जेने [illegible] उपेक्ष्या गतसीति [illegible] मते भक्तो भवति सो
साराराम्भीर [illegible] तपानिदर्शं ने [illegible] लघु रतस्त [illegible] भवअ [illegible] मितिन [illegible] लिंगकंः आपरस्त
णतल्प इत्यर्थः ॥ [illegible] निदर्शनं परएवचा इत्युपर्पागम्नातगुण
मत इतिकर्मवह्नानेनाल नेपर [illegible] नेऽपस्ति तलक्षा भितिनि [illegible] ॥ अथापि तेजो महिमानमाह ॥ ५० ॥ तेजस्विमध्ये तेजस्वी
दवीयानापि गणयते ॥ पंचमः पंचतपस्तापनो जातवेदसां ॥ दवीयान दूरतोपि तेजस्वी गुणानां प्रशस्तायां तेजस्विमध्ये गणपते
संख्यायते दूरस्याद पिनितततो गीयते इत्यर्थः तथा पंचतपसां मुनिविशेषस्य च तरणि जातवेदसां तेजसां मध्ये पंचमो गणि
तस्तापनो रविः पंचाग्निकेनामतपोविघ्ये तपत्रे ग्रीष्मकाले चतुर्षु दिग्षु मध्ये गणास्यते उपरिष्टादित्य इति स पंचतपा उच्यते
पदि चतुरस्यसो जस्वी तन्मध्येन गणयते तत्संख्यानामग्नीनां मध्ये रविन्तसंख्याये तानतिविप्रकृष्टत्वात् ॥ तस्मात्तेजा गाम्भीतव्यं
नमोदवे दवीयानिति दूरमपिनि स्थूलदूरेति लोपगुणमा किं वयं पकाशर्थी तन्यमार्दवाश्च पराणं नपश्य एवेन भवती ति दर्शयति
माह ॥ ५१ ॥ गवक्त्वे हलया पादमयेरेयर्थ स्वविकिं प्रां । कपंकारमनालवा रूवी निर्यामध्विरोहति ॥ यावद्धरीणाम् श्रेष्ठ जोपां

ते साधर्म्ये तेषु पदेलीलया नम्यसा: ताके लोप्यं कारं कल्पमिव कीर्तिर्दिवस्त्रस्तोयेन नि त्रातं गामिसा स्यापो हि धि
रोहति समाखं वर्त्मते षु सोपाने पदं विधत्ते शात्रयोपि पदिवलान्तात्म भयं तेतदुच्चैः पराच्युति मार्गादिक: अत्र च कीर्ति
तो स्त्रीधर्मवेदाया कीर्तिर्ना पुरोषु सोपाना शोपस्यामान्य कारेण सद्भाव: अप्यकारस्मिन्निति भत्स्य एवं कल्पनिसर्गस
मेत्य दिवस्समानाप्नोति शोभादोपि विधेतेतस्यातः ग्रंथो सिद्धाकारः ग्राकारादेशो कृते घामिति भवति किं चैशा
रसायस्याः वलादृते अरंकोशो नेतस्यां संधिरिति दर्शयितुमाह ॥ ५२ ॥ अंकोधिरोपित मृगांकद्रुमाभ्यां गलांछन:
कोशरी तिषु स्वदोस्तस्य गोपुरगामृगाधिप: ॥ श्रीरिवनिर्मितित हरिसा: सन्दर्शशीमृगलांछनो मिद्धीयते संपर्कोधूश्री
एव तस्य मलसपत्नो मितस्यः पस्थपसितिः सम्यगपतिः उच्यते यतः सकोधोमयापान्वित्पति क्षिमोगीनातदेतेरि
ते उक्तो भवति यदि तेन घनरसाघनीते ततोलोके कीर्तिविपुल [illegible] मत: स्म लम्भ [illegible] जिरिसस्तारु भगुरुा मेगीत
चैशाश्रीमृगराजे [illegible] नस्यावगासा तेन [illegible] शोपायगयोगे [illegible] शलश कथा सतस्मान्नमाह ॥ ५३ ॥ यतेरपी
नामसाधर्म्ये प्रत्यो सांतत्यमपत्रिया ॥ स्वेघमाम ज्वरगाहः कोमसा परिणिंचति ॥ दंडसाध्ये परिपौ सामगपत्रि मी
उपाय: ॥ एतदेव दृष्टांतेन दृढ उक्ति ॥ स्वेघस्वेदाहिम शो पचारस्साधम्माम ज्वेरनवज्वरको धीमानदर्केन परिपिंचति
शीतोपचारसास्या पत्रियेतस्य: ॥ स्वेघमित्सर्हेव तत्स्वगाम्ने मगाम अरुसमयोगाइन स्यत्निचिव हिः मिलच नात्यमिते
तता विनिवचनानमगति पचाघच्छृत्रिपतेवासोलपादिसवत्र उपन्यातनुचतउल्लतीतितद् दर्शयितुमाह ॥ ५४ ॥ सा
मवादा: सकोपस्य तस्यप्रत्युत दीपका: ॥ प्रतप्तस्य वसतस्सार्थं पिशाला यावि दधः ॥ तस्य मेघस्य दंडस्य लाप्रासाम
न्यस्य सकोपस्य सामवादा: प्रत्युत दीपका: कोपनाभाविसी सकोपत्वात्सामवचनानि न हृष्टानाये पथा के पितास्यव
तस्य सहसा प्राकाननंतरं जले विक्षेपः शीतांपि दीपका: येनात्र संधिं मन्यते ते मूर्खा: परिहर्तव्या के लक्षणोदेशे नेति ॥ ५५ ॥
गुणानामा प्रत्या तस्या दर्शनं विस्रावयति ॥ रगालव्यंजना रागा द्विष्यसो ग्रा संमता ॥ गुणानां संधिगतस्य
कोनाग्रायन्यात तस्यादिपर्वेषु योगा घोसा चिवा: गुणानां यथेगयोजनं विस्रावयति ते गामासन [illegible] व्यंजना स्पृसा
वशवादूष्यासस्य गायामा: पतस्तो प्रा संहिता: रिपुलत्या: विपदो सर्पिनाचं चिकीर्षति गवयलसत्व्यंजनां उपकृते
नेमाजृ: ॥ प्राक्संहिते शत्रुराणे मेकाच्यमापन्ने गतस्यैव व्यारध्यायते गुणानामायया तस्या घोषं नाशो यतिति

मासमंजनात् अपवेतनात् पृथ्वी इति उपपवेतनं लक्षणं दोषं आस्ति तस्मान्नैवाहं सर्व्व: ॥ ततस्तेषां क्रमं संहितानि लि
तोस्ति ते: शक्ति ता: तस्मात् कार्याण्येव सर्व्वं कार्यं सर्व्व: ॥ यथा तथ्यं आदि इति यथा तथा परस्य: पर्यायेन स्पृदितव्यम् आसं हि
रूपं ते स्वरूपा या मात्रापीति तद् उक्तान् पुरुषो मुक्तो भवति ॥५६॥ स्वशक्त्या उपचयं केचित् परस्य स्वभावस्य नेपय ॥ यत्रात्मा ज्ञानी
सीनं लाभं स्यात् पतितव्यं ॥ अन्यके चिद् विशाल ज्ञानमन्यते यदा स्वशक्ते: कोशादं उलक्षणं पादं उपचयो वहि: परस्य
तापं प्रवृत्त मावा आदितितदा पात्रादया ॥ अन्येलाभ: [illegible] सन्तशक्तिदोष: तेदा स्वशक्त्या नैपद्म मस्ता वस्तु
ध: एतस्य मतद्वयं अपि लाभ उदासीनं निरुद्योगं प्रसाप पति उपपद्यते उदयस्यापि संभावादिति भाव: ॥ आसी
नमितीडागम: द्वयमिति द्वित्रिंशात् परस्याज्ञा तत्र स्वशक्ते उपचय तान्यदा ॥ ॥५७॥ लिलेख्य विषतो लोकान् लेख्यान्तो
लप्यीयस: ॥ यादवां भोनिधौ चैव भवत: तमा ॥ यादवां भोनिधय: तान् भाव [illegible] तितिक्षा वेलाह त्यात् ह्येषपर
तो मान्निवर्तं प्रतिकोद्दशान्त लोकान् जगंति लिलेखिषत: ॥ आत्मा भिरकामान् ॥ लेघ्यान्न भ्येर जरघ्यान् ॥ ॥ लघ्वी
यसो [illegible] चेन्नदं ज्ञानासि तद ध्येनेकावर्षाजितारू सर्व्व: ॥ सम्यग्ज्ञानप्यवं निधाने वेलारू घेवेलामर्यादा प्रजा
पति [illegible] तवला [illegible] पामायन [illegible] ज्ञानं ज्ञान [illegible] सीदिदर्शी पिव्याह ॥५[illegible] [illegible] सिमा
या: साक्षिमात्रे यादिश्यत [illegible] सि भेदी [illegible] ॥ [illegible] बपि साक्षिमात्रे उदासीने तेप्या
फलभाजि फलमाधिपत्सलहत्या भजतीति फलं नाक्ते तस्मिन्नु एतदुक्तो भवति लेकेवलमीदेस्वयत्ते कोभ्यं तदरिव
लेप्स्यतेना बेकोराति विजयश्च लोके तवैनेन तेसमापा: तत्ते लेलवेभवसेन लेचम: हो यप्यासाक्षिमात्रे किमर्पय
श्यते रसा तस्मीनेसा स्वशास्त्रानिदिष्ट यथात्मानि साक्षिमात्रे कोप: संबंधी भोगान् भव: संसार प्रवर्गल कारण
परिश्यते तत्र हि दर्शीन आत्मादर्शापि ताकिविवेचावक्षिविंध्यते न च्यते न किंचिद्वपश्यो ऽगप्योऽच्मते प्रकाशोवह: उत्त
पोष्टतो: ॥ शीलव: सुखमालन्नो दु:खमिति एवं यथाक हि भोग [illegible] मात्रिसेनेहृो कप्यते एवं स्वनामि जय: त्वपतदी
सीने [illegible] पोष्यता ॥ मीति तवल [illegible] दापस: ॥ अप्यपरम्मसन माहा ॥५८॥ सतेहिडिं सरिपुणा राशि हिमाहे रेपुधि
चिरस्यापि सेष्यूरानी सुदमोदमनोपज: ॥ सिडिंव रिपुणा चीमसेनेन दै माहेश्याह [illegible] सांप्ये सदि सांपाति मिष्ये ते

सीति दमघोषजः शिशुपालः स्वदमः स्वस्वेव न दम्यते जीयते यतः स दैवमित्रव्यसनी जरासंघवध इव स्वं तस्य विघातेद्वयो

मीत्रोरपसदैमाह ॥ जरासंघः भातरः कंसस्यासंभद्रश्रीवा ॥ चिरस्येत्य नेन दर्शी यति अथापि तस्य न तादृशं मित्रमस्ति एवं

नेत्या परमतेन यानं प्रति पाचविकमेकोरसिक तपालभते प्रति पादपिठ माह ॥६०॥ नीतिरापदि यद्गम्यः परस्तान्मा

नितो हियते ॥ विधुर्विधुंतुदस्येव मासिवास्याससवापरः ॥ व्यसने रिपु स्वस्वं घट्टेति यन्नीति सोनोजस्वि नः ॥ नेपाके

र यस्मान्मानिनः परः श्रणैः शाक्ति सम्पदं संगी मेरातो रिव चः प्रणीति विध्वंस्वर्भानुर्गसते न स्वं ड प्रवीर्धं च वाक्या

र्थी परा सर्वसंवधापादनायतिशाक्तोध्याहार्या ॥ अन्य या ... घ्या कय मेवोच्यते गम्यापदि परो गम्य इति यन्नीति रि

र्थी विधुवदतीति विधुं तुदः विधुं ... तुदः अ ... दिपदजेत ... संयोगाचारे तेचेति सलोपः मघेवं

ताघ्या ... घनं व ते ... तिनूव ... ॥६१॥ गम्य ... स्वलं सत्व मन्यश्रा ... तित्रितो सामानाधिकरण्ये

ति ते उसि मेरयोः ओः ॥ उक्तं स्वलं स्वतं त्रैपस्य स्व मालीपुरुषगुणोगा पदन्यस्य शास्त्रो न मिपृत्रितं ॥ गम्यं तत्री

व ते तदन्यदेवनाचिन्नेदात् न स्मिन्नीति मपी चातो कस्मिन्नेन तस्पर्धः अथ्यकिमिति तेगन्त्वेभवाहउभे गापिकस्पूर्णेन

स्मिन्नशास्त्रेन तिष्ठते इति देवकेरणगापान्पीतरन्यासः गुकाघातमसो ऽत ः सामानाधिकरण्यं स्त्र भावः यतस्तोऽ

स्मि मिरवेलदाप्पादकस्मिन्नाधारे नावतिष्ठते तेतथ्या सकोरस्पर्धः तस्माद्यपतेजो स्थापानीति शास्त्रेनापेक्षामतेऽरोति

तो स्पर्धिन तदेवोपसंहरन्नवतं वक्रमाह ॥६२॥ उक्तमस्यनामस्तावका रिमासतेचेद्यपः ॥ गम्याकादति सान्निध्यमो

नीभृतमरुरुहः ॥ यतएवमतरुक्तमस्यगामोयुधिष्ठिर गमनं माकारिमा विधायि वाभिलिलइः किं तर्हि क्रियातामित्याह

चेदयो जनपदविशेषाः शिशुपालगमुना दीदृशाः सं तररितिमार्ध्य नेलोट् किंगमस्मामिति गम्यमाका ः तस्मिन्नितिक्रि

यमाकाम्प्रो गम्यकीपाये इति नः तन्नैवरुद्धे नवामनी भूता ह्रस्वलम्भाप्रांतरुहोव्यापष्ठतय्योगाः एते नमगारीरोध्यो

विधीयत विलक्षो भवति त क्रोधावसेरत्रि ॥ रक्षन्मत्वे भारतरुभवेध्यते इत्येतदाह ॥६३॥ निकाः नवीवाससारमसारोऽगा

इवजोजः ॥ उपकंधं तदाशालोः पुरीं माष्मतीं द्विषः ॥ दाशार्हः ब स्यवः पुरीं माहिष्मतीं द्विषः उपकंधं तमाहिष्मसारय्यांका

उर्णाशाक्तेव इत्यविसत्वर्थः गाइव ओजं पंप्याकस्मिन्द्ध जंघोषं गाउपरुषंवीत्यनापास ः शौने प यवते रुधिर्विकम्भकः ग्राक्ष्यते

सि

नैपे

चेति कर्या अजस्य च कर्मसंस्थाके चिन्तत इवेति पठन्ति ते चेदयो अजमः सत् घोषं पश्यो परम् सु धुरे वंदिण: संबंधिनीं करीं यद्वा
रेधत इति व्याचक्षते कुज्यते एतल्लिके ते गामा रोमि जबलं प्रसारो वना जीव: घास काष्ठादिक: एतेभि: रु तावेव गश्यान्नि वा तापस्या सीनि
सुबद्धी व घासार प्रसारां ॥ नन्वेवं सति युधिष्ठिर उवेदितो भवेत एवं भव लिस्यात् ॥६४॥ प्रजतां पाडव: स्वर्गमविलिं न सा पलित:
[illegible] नयं हना भद्विषत: सर्व: स्वार्थं समीहते ॥ काचीं प्रजतां प्राक्रोदिवं रदाह राचिरु देह वयमपि रिपु रह नाम यस्मात् सर्व: स्वार्थी
भस्यालादेशो नरहते ते चेच्छते स्वार्थं प्रतीपो यते गति पघते गा ब्रतिर्ष्यति ईह गतावित्यस्य देवादिकस्य लकार: तदेतेनेत दुक्तो भवति यथा
अके अपापी: स्वकार्य एव कृष्णामा: परार्थं नापदो तेतष्या वयाम पि गर्के न तल्या युधिष्ठिरो स्माकमित्यर्थ: तथादि मित्र कार्य मवेन
मोतेना हदके अपो सापि साम्यक पाम: हनामेति शापः कालेन प्रजतामिलादावतिसर्गकामकार: [illegible] नज्ञान मति सर्ग: यागादि को वे
त पश्चेत् वात पोर्नै ष्णुस्माकी नाचितो गोसाकम्पापि तदी पाचि तमर्थ: गाधूमानुच न सम्पा प्रावाशिखंगण्डो गार्ष्यिते वा ॥६५॥
माप्यतां विष्णुता: सं पका दनी राचिप्यां ॥ शास्त्रो हि पाधिर घेद प्रोत्स सत शोणितोदितेः ॥ गाढ घोरिख रु धिरस्यै रमिनि रक्तने क
रसंपर्की हीदुघ्नामा साप्यतां रुधिर रतामि पाकाते जः संपूर्वो ली दामिनी सद्दशं भवति कीदृशो: शास्त्रो: दिपतां पानि शिरां सि तेषा
[illegible]
लेवा ॥६६॥ इतीसंरमिते [illegible] देवता ॥ [illegible] इति हलधर [illegible] तया
[illegible]
[illegible] ॥ संरभीति रमे रशाभि [illegible]
[illegible] ॥ ता: शोषगवी र्वलभार ती साकल्पी
नं तेरमध्यो [illegible] ॥ [illegible] लिगोर स्वार्थी
आको चदित्यर्थ: शोषगम्य: शोषगावो रामभाच: ॥ गोरतीति तल कीति हु ॥६८॥ भारती प्राक्रिति भराम प्यान हलाम हवः ॥ तथ्या
मतस्याम जन कोगादयो गदा गजं ॥ गाप्य ह [illegible] उद्भव गगा गजं विष्णु भारतीम नो चत गदित पक [illegible]
विष्णो रेव वायु पादानं निरोधनात् योगार्थं तदाह गामिति भराम पिता यो गोरक्तां गामिधेय संपदश्रेण: तथा तथ्यासता नीति
श्रास्या सुरतां केय जगादो हृषि तेस मन्यव नहलधर वक्रो भोल उत तथ्या जन कृतस्याति रिवातेन मन्त्रे प्राणी एव [illegible]
चोचस्यातेज्य हो भता गदस्य हरे: कौनी पान गन्हत जगादेत्यो तदाह ॥६७॥ संमतस्सा भतं व [illegible] शाल पालिन्या निधारितेर्थ २४

लेखेन खलोक्तौ खलवाचक॥ तलिनेत्योममाधुनाभिधाय मसांगतं एतेनेव सर्वकृत्याभिस्पर्धः एतदेव दृष्टांतेन द्रढयति
यस्मात्ते नार्थ्य वधारितो तस्मिते सति वाचिको संदेश। नच खलोक्तो नव गोप्य लेखहारा केनलेखादेगाप्य वगते: पाकव
त्तौ तस्य प्रेषणं अत्र च मधुकुलपाणि नेति साभिप्रायमत्र नाम मधुकुलमस्ये वहन नाय पाणौ वोड्य नहमं त्रदोषो पाणति अ
पदे नेतेन्ना लमहं अत्रो तु देवविं मपावेन्नो व्याप्ति निकस्मिलायो जनमिलस्पर्धः संगतेवा सांगतं प्रश्नादिश्वेतस्मा॥ स्वमावाक्याय
कृत्यार्थः। त्रिपाभिधायी तेन वेत्तौ मितितमन्ते विरोध्यते लिख्यते स्मिन्निति लेखः तलस्योति घन्॥ खलत्वोपलं खलत्वो रिति
त्यावाचिका मिति वाचोव्यपगता पाइति स्वार्थे ठञ्। यदि लत्वात ... एवा: स्व किंमारचिते नेति वचानां नवकोशादिलराजा॥८१॥
तस्यापि यन्त्र ... रि लेख गौरवेत ... जल्पित:॥ यच्छ वचनं न्यासे तस्यापि यन्त्र व्यपि स्व
... दिसेगो रन ... कि मममणोत: अपाजक कोत्वे ... तन्मां ... सर्पः अपाजक आक्षो
कोत्रो द्विविधोदिकोयो रपतत्र: जेरको ... गपृ शब्दो कालन नोहो नलं जवन्न नो। वत्संग कोपाठ इति स्वरूपनिर्देशो एव
शब्दो वधारणा गुरुत्वनेव न तु सचिवलादिगेलक्षः। नच ममभाणि तस्मिविद्यते अतो वाङ्मयानि स्मपधारणा गतिपाद
पिलमाह॥८२॥ वर्णैः अतिपयेरव गाथ्यितस्य स्वैरं रिव॥ गनतावाङ्मपरपाते गयस्यव विचित्रता॥ गुराङ्मयस्य वर्णे
गे= व्यस्य पैस्पोत्तो अनंतोविचित्रता गाने कसापत्ने वेदाचेलो रास्त्रसमूले वाङ्मस्पस्पाद तन्त्रचित्रोभितात वर्णैः रज्जो ... र्णैः
तल= स्वैरं रिवं कतिपये: गाथितस्य दृश्यपदिपरत्रियष्टिश्चतुःषष्टिश्च वा वर्णाः अपचनेदा... दिभेदेनापरं वाङ्मयं नमोवि दर्शि
सदृशं स्वरागपि मातदपि गेयं सम्भवदने ते यस्माघ घापि हासिनो ज्ञो तस्यापि यत्र मन्यदेव किंचित्रतरवशमोलणता मर्पोच्चैः
उक्तं च॥ लग्नताएणघडइउ ओ ... दीसत्रि कोतवि कुलसंगाजेविः मयापि यत्रेण्या पनिास्तु न। चित्रणे पवाचो विकारो वाङ्मय
एको बोनितं सपडमि ... गीयते इति गेयं गाचायत उपमानोपमेयपयोर्ध्व अदिलादि शब्दावपि द्वा मेव न्यायो यापत्र लेवं विषये
विषये एको एवासौ प्रक्रन्यति तत्र वाक्या न्यैसोप स्पर्गो हृत्व एव मन्यत्र अप्या तलहरा वचना नि धिदोप चारेणा न्नवचनस्य गा
ललेमाह॥८३॥ वजः अपि स्वीच्छ्या कामं भवेः गणमभिधीयते॥ गानजितामिसंबंधः भवेच्चोदु रदाहर:॥ मालनी बपाजकौ रोमेस
मं जसंयदाप्यनि च्छयापि कामं सत्तमश्चयते परस्परस्पर मन्य पेक्षः भवं धोकाकपंच:। सधुरा दाहरो वज्ज रस्थएण शक्यते। कोसंयत्रो
पंचपतेः सद्गुद्वार तमो तमः॥ अपिवलधोविचित्रचे नेशाकम अभाषितु। तदेतेन सरिणणालगउ उक्तस्यायनो ज्ञो। मया नीतिशास्त्रे धोरणा
न्यतमाधीयते

स्तत्क्षोभवति। सामान्यचारेणालवचक्षीनहतिमात॥ ७३॥ प्रदीपसीमपि घनामनंतमङ्गणवालिपितं॥ ग सायन्निकूपालाः चित्रां
वाचपटीमिवाचक्रशलाकाभिन्नतः तेवाचमेवंविधामसारयंति। निस्सारयंति। गमिधंतरुस्पर्धः॥ कीदृशीं कोमलामृद्वीं धामविधुतां
मताम्या॥ पश्चे [illegible] घनं दावदिग्भिः वेष्टं भवति इति विरोधस्तथापा गतिपादनाय्योपि शब्दः। तस्य गमनले ऽस्ति ऽङ्गे गतिलिपटलपाकपरेतापी
दिग्भिः वालिशतांपोजितां चित्रां नानावर्णां शस्त्राक्रान्तत्वात्॥ अतश्चित्रां पटीमिव। चित्रपटीतुल्यां। यथा कोपि चित्रकोशलाकाभिस्तत्र
लपकाः चित्रांपटीं गसारयति वानापवितानयति। तस्याः सा मे के चिपदेवेसस्पर्धाः। सा वधनानि प्रदीपसीभवति। मृत्तिभिः ग्गौ सोलागिं कोलि
ता। चित्रपटी तेषुमनोनानामोविशेषः। ददामीनावतोनेति हारणालनः गमोहुतमाह॥ ७४॥ विशेषविदुषः शास्त्रे यत्तवोद्ग्राह्यते पुरः॥ तेतेः
परिचयस्थैर्यं न च्युत्पत्तिरेकस्मा॥ तव विशेषविदुषोविशेषज्ञस्य गगतो यत्शास्त्रं उद्ग्राह्यते पर्यालोच्यते। सा वक्तारः न तपित्तेः गुरुणा
निकेना स्थासपन निघाहम्या मोगुरुणानिका कीदृशी परिचयस्थैर्यम्भकषिद्दकलेते हनिनिगितं॥ गुरुणोनिश्चितालिसारस्य भवति। अधीते स्प
शास्त्रस्याविस्मरणं एवमभ्यासोक्तेमः॥ नलत्वमेतन्नाभिजानासि इति तात्पर्यार्थः। विशेष निघानकृत्वा विशेषज्ञः। द्वितीयेति विगागास्
समासः॥ विशेषेणातिशयेन विद्वान्पण्डितः इति केचित्॥ तस्पणे सवि दुषः वसोः समसारण हेतसाविप्यलिंगः पारिजयोवाधप्रकोर्षः तस्यस्प
पिभावि स्थीतिः गुरुणा मेन च गुरुणीकाभ्यासः संज्ञायां कर्तावयच्चनान[illegible]शुद्द लागधनोमरू तमर्थ्ये विवकराह॥ ७५॥ अमीभिस्त्साहवतः
स्वामी यतेताधनमात्मनि तोषि[illegible] ॥ जिगीषारात्मसंपदः॥ गतास्मात्कारणाद्राजा मनोत्साहोमन्त्राल्साहशक्ती गात्ता
[illegible] सापिहेयतेतापत[illegible]पतस्तो कल्यघोगोजिगीषार्जे लवि धौस्पदेष्य[illegible]आत्मसंपदः गम्भुरो
[illegible]मन्त्रशक्तिरुत्साहशक्तिभगवती[illegible] वसो [illegible]नीयफलस्य। जिगी[illegible] नेवजेतल्ल यतोराजन्यकमधानीकृत्य
[illegible]सालावितक्षीतेनेतावस्तस्यानेति[illegible]फलं[illegible]शीपिठ मृपा[illegible]वचतष्टयेन॥ ७६॥ दोर्विधानांधिप धीराः स्वयसीं खड्ग
पाति पे॥ तत्रानिशतानि पसाः सो जानीते जानकज्ञसं॥ यथोरा ममकिलाः सोविधानो पाणिपङ्क्तौ स्वयसीं स्थिरतरा गनपाणिनो
खड्गपतिः अधिरोहति वातितत्रप ङ्गपा रात्रि यावनिपन्ता सोमरा समा सेतः आमनगल पीडं नैवजानते न कदाचिल्लाभन्तेकी
दृशीं खड्गं सोपधानां सगंडाको स्वयीपसीरः इति गस्थानिता यथपिचात्र खड्गोपसर्जनभूता तथापि कलाविभज्य विशेषण्यो
लोहुल्यः अतिशायेनास्थिरा स्वयसी श्रियस्थिरेति इयस्यानि स्थिरस्य स्पर्देशः अति पतेखड्गं करोति खड्गपति तलवरो तीति क्विप्॥
ष्ण्यानिशापा आनिशा आधीर्य्याद्यामिनिश्चीरिति समासः॥ ७७॥ स्वशतिशरुवनीदेगाः सोकमनानिर्भितिं चनअस्वशापि स्थूलेन
स्थायतेत अविरक्षनवत॥ येमीव्रणाः कांशाश्यापि चिपः स्वदेवीकल्पयः जातस्तो सोकस्व शातिभिति मोलाचयति अप्यचातविपतिको
पितव्यस्मातरंगानिश्चातेस्वल्पं जनेतः सकलं कापिशारीरं जानीतिलस्पर्धः शराउजपयासाणकोमनाकस्वशंभिति अगंऊ वीतिअक्षचदि

तीय पार्श्वे यावन्त्यः सरन्ति ये पुनः स्थूला जडधियो नास्तिकः स्त्रीसौख्य स्पृशन्ते रचते तत्रापि कापि शरीरस्य वृतिः स्थीयते ग्रहेशोभ
मणिकापि माला जंपते नैव तस्य सदपंक लेतेद्रुलभः ॥ गच्छमगता यष्यायंत्र पाशाग्यो वज्रशरीरस्य शति न चाप्यंतरं गावि शति
तदेव भाग्यशात्ताविशेष उक्तो ॥ १८ ॥ गारमंतेल्पमनाशः काले व्ययाम भवतिच महारंभान्तोधिपसिद्धेति च निराकुलाः ॥
ये मरवी स्कोयमाने वारंभं कार्वते नितराचाकुला भवंति दीपगता ये पुनः कृतधियः शास्त्रोज्ज्वला महारंभागमतो यत्कापि भारोने
त ग्राय च निराकुला निर्व्यग्रमहास्ति सर्वथा ॥ शास्त्रोपाय तोकधिताधीर्यिज्ञा ते कृतधियः शास्त्रपरिस्तान्तो कृतवयउच्यते
जानातीति सोऽपि पथ्यज्ञास्तकीरेः कः न चापि कोपि नृपा नाश्नीन [illegible] विनश्यात् ॥ १९ ॥ उपायमास्थितस्या
पि नश्यन्त्यर्थाः प्रमाद्यतः ॥ हंतिनोपशयस्थोऽपि शयालुं मृगधूर्तकः ॥ प्रमाद्यता बालितस्य नीतिमाश्रयतोपि भयो जलेन च यते
तस्या चेहरिरगति केटस्यापि लब्धको पावज्ञा [illegible] स्तावन्न गानपि नतिनेस्ति तस्मात् प्रमादो जिगीषुणा न विधेयः एतेन
यदुक्तो नीतिरापदि यन्नस्य सात्वा पारं [illegible] शयालुः शयालुः स्यालश्चिगिमताः एवं महं प्रदर्शयन्नागत कस्तां गते कृत्वा व
त्ता ॥ २० ॥ उदेतु [illegible] द्वादशस्वापि ॥ जिगीषुरेकादिनकृद्वादितेषि कल्पते ॥ गर्यमादिषु द्वादशास्तु राजसु गच्छता
ता एवैकादि [illegible] गधानं सपयातो उदेतु उदयाय रंतामच्चोगमुत्साहमलजन्तेम जातिमान्योजेतुमिच्छु जिगीषुः निरीक्ष्यको
नमीतिभावः यथा द्वादशस्वादित्येषु ग्यादितीस्थते कृधायादिषु मध्यालाएवैकोदिनकृ [illegible] दतस्यारः कल्पते यउदेति ग्यने
वोदिननकृत्तेराव यतो जेदि तं करोति सदिनकृदुच्यते ॥ तत्रेमे द्वादशादित्याः धाता र्यमामित्रः वरुणः अंशुः भगः इंद्रः विवस्वा
न् पूषा पर्जन्यः त्वष्टा विष्णुः इमे राजानः ॥ अरिमित्रं ॥ अरिमित्रं मित्रमित्रं ॥ अरिमित्रमित्रं जिगीषुः पार्ष्णिग्राहः ॥ आक्रंदः पार्ष्णि
ग्राहासारश्च ॥ आक्रंदासारश्च मध्यमः उदासीन इति संक्षेपः भवति चात्र श्लोकः ॥ अरिमित्रमरेर्मित्रं मित्रमित्रमतः प
र ॥ तथारिमित्रमित्रं च विजीगीषुः पुरःस्थितः ॥ पार्ष्णिग्राहः स्मृतः पश्चादाक्रंदस्तदनंतरं ॥ आसारावनयोश्चैव विजिगीषो
श्च पृष्ठतः ॥ अरेश्च विजिगीषोश्च मध्यमो भूम्यनंतरः ॥ अनुग्रहे संहतानां व्यस्तानां च वधे प्रभुः ॥ जिगीषुर्नाभिस्थानीयो
वराजमंडलस्य पार्ष्णिग्राहस्य पोग्रहाति स पार्ष्णिग्राहः तन्मित्रो यो विजिगीषुः सहाय आक्रंदः ॥ निरोधाय पार्ष्णिग्राहस्या सा
रः एतन्निरोधाय चाक्रंदस्य सहायः ॥ आक्रंदासारः ॥ उपयसी नेको जिगीषु कल्पोऽस्ति तस्य मंडलचिंता भाग ॥ २१ ॥ मंत्रापि विद
योग मंडलानि धितिस्ता स्फलिंगमहानरेंद्राः ॥ फणीन्द्राइव शांतवलः ॥ एवं विधेन नरेन्द्रेण न च्यातारिपवः स्फुलिंगाः ॥ ३
रेवन दशापि हेशाग्नाः कीदृशेन तत्रापि विदारुणमकृत्वा साधने तत्र [illegible] नामालोम्या रोपगावायः तोवेतिजानाति

मा०टी०
२६

गी०

पः तेन तस्या योगैः षड्गुणैः प्रतिविधिभिः मंडलानि परराष्ट्राणि अधितिष्ठतां आक्रमतां एवंविधेनोत्साहेन नासौ विजिगीषुः संपद्यते इत्य
र्थः कोपयस्या केन [illegible] उत्साह॥ कारणीं [illegible] नस्यपि [illegible] दमपि तं श्रावयते सोपि तं [illegible]
पः मर्जिपादाविदोषः तैर्नीतियोगैः अध्यानैः मंडलानि [illegible] अधितिष्ठतो तोसि [illegible] इति दर्शयति॥ २२॥ केरगचे
[illegible] प्रभुशक्तिः प्रपीपसी। प्रस्तावलं [illegible] फलतस्तोन पादपः॥ उत्साह एव सहजोः स प्रभुशक्तिः कोशश्च [illegible]
लो फलति जनपति कीदृशीं कोरेवी लिंगिः प्रचेयांवर्धनीपात त्याच प्रपीपसी भवति भृतो उत्साहः कीदृशः उतेगेतनुः तस्याज्ञाव
लम त्रशक्तिः सादेव [illegible] कारणं यस्य मंत्रशक्तिः जनिते [illegible] प्रभुशक्तिः जन्यत इति वाक्यार्थः॥ योग्यः [illegible]
सवार प्रचेया [illegible] शक्तिः फलदानं [illegible] फलति। शक्तिः [illegible] राजशब्दः प्राप्यते नान्यथेति दर्शयितुमाह॥
२३॥ कोपि शस्त्रः [illegible] धनसवति [illegible] चोरदोतो घातमुख्यः पुरुषः कोपि पार्थिवः॥ एवंविधोपि पार्थिवः न सर्वः पु
रुष विशेषः कोपि [illegible] इति पावत [illegible] नागमिति भावः [illegible] विधो
पार्थिवः सर्वोपि पुरुषः [illegible] इति [illegible] तमेव विशेषमाह। कोपि [illegible] यस्य स कोपि विश
[illegible] जिघांसति [illegible] वेति [illegible]॥ उत्तोचे॥ एवं [illegible] धनं प्राप्नुता। कोपि [illegible]
[illegible] एको [illegible] यस्य [illegible] पाणिपादादीन्यंगानि भवति [illegible]
तिमिरे [illegible]। स्वामी जनपदः [illegible] कोशः दुर्गं बलं [illegible] राज्यं [illegible] नीतिज्ञाः [illegible] तस्याधनातिशय [illegible]
[illegible] भवति [illegible] भवति [illegible]
ते [illegible] चोरदारः [illegible] भवतः [illegible] चोरे [illegible] लभवलोकेय
ति उत्तोचे॥ गोप्येद गावः पश्यंति वेदैः पश्यंति ब्राह्मणाः चोरैः पश्यंति राजानो [illegible]॥ तस्मात्त [illegible]
[illegible] अन्यस्यापि शरीरे [illegible] भवति स [illegible] कोपि [illegible] गतः [illegible] कोपि पार्थिवः तदेतन्मन
[illegible] शक्तिः प्रभुशक्तिः [illegible] स राजा उच्यते नान्य [illegible] भवति इदानीं केवलं तेजः समाश्रयाणं [illegible] तेमाजीवति
[illegible] पक्षामेता॥ २४॥ तेजः नमाकां नेकांतः कालं [illegible] मतीपते। नेकोमोजः प्रसादो [illegible] स्य [illegible] कावेः॥
[illegible] निश्चयः [illegible] पद्यते एतदेव [illegible] तेन [illegible] पति। कावेः [illegible]
[illegible] नेतेदापसे कोतो [illegible] पक्षेया नापि प्रसादोव रसः [illegible] गादयः तेषां विभागो विषयः विभागः [illegible] २६
[illegible] रसविभाग [illegible] नेकेवलमोजः

वक्तीरोजः प्रसादमासंत अस्वादः पञ्चरसविभागं को विजानातीति तेनैकांतत ओजः प्रसादो वा नाश्रयणीयः यतः शृंगारवीररौद्रोः प्रसादश्च शमा
वलतीति शैथिल्ये ओज एव केचित् रसभागविदो पतिपठंति तत्तेनोपपद्यते रसभावपोरेकोपागदोमेलनात् ॥ भाव एव किं रसो भवति किं च रसे स्थिव
नीतयो विभक्तीः न भवेद् ॥ न चाप्यकाले तेजस्वितापि लवतीति दर्शयितुमाह ॥ २५ ॥ कृतापचारोपपवैरैरनाविष्कृताविक्रियः ॥ प्रसाध्य
कोरीते गापि कालेवदोपप्यो ॥ यः परैर्विहितापराधः सन्नप्यकाले को पकरोति तेलभ्यबलेः सतेजस्वितामासादयति यतसादासाध्यो जयः प्र
वीक्ष्य कृतोप्यपकारो बलादपदर्शितः तत्रोधिक्षेतनपदपीरिक्तो सपत्निवद्भवति उक्तं च ॥ [illegible] सदेन यावत्कालं सपयपचः । अयैनम्यगेतवा
लेमिंघातघटसैव कुर्वति ॥ यच्छागाद्यैः व्याधिजीवैः कृतापयप्यापि सद्ययावगुहाद्विभरनसकटपति अनंतरं च वालेगातसीति अवकृघ्यवा
कोप्यसाकाले करोति तथापाताने न चाप्यकाले प्यकातदासूर्यान [illegible] सीतिदर्शयितुमाह ॥ २६ ॥ [illegible] अवतितेजो मृत्युमप्याकाले
ते ॥ प्रदीपः स्नेहमादन्ने दशाप्याधारस्यप ॥ तेजः कोपि मादि [illegible] संपत्तिः स [illegible] यम्यादिकान्नो क्रियतालत्वे यम्य भवति न केवलं तथा च
प्रदीपः तेजः स्व [illegible] तेनापि मति न केवलं उक्तं च मृदुमप्यवमन्यते तीक्ष्णादुद्विजते जनः ॥ एतदुभय
ताराजो मातिः [illegible] भव ॥ नापि दैव [illegible] तेजस्विता तत्संमिति दर्शयितुमाह ॥ २७ ॥ नालवत्तैदंष्टिकता नानिर्वादिति पौरुषं ॥ शास्त्र
प्पी सत्ववि [illegible] रिव द्रव्यविधानपद्धते ॥ यः शास्त्रज्ञः संचितपमाश्रयते तदेव स्वेसायपरादर्शयति दैष्टिकता दैवपरता शास्त्रं व्यवसायमलं केवल
नाश्रयेत नापि केवलं पुरुषाकारं निर्णीदीतं भवतिष्टति यथा सलोवि [illegible] प्रभृति शब्दार्थो कायप्पदेतेः नहि स केवलं शब्दाल
काराकृपादते नापि केवलानर्थालंकारान पिपूर्व निरब्धं च काव्यं तं ददृश्यमत्र ॥ उक्तं च ॥ शब्दार्थौ काव्यमिति ॥ तस्मात् केवलं पौरुष
माश्रयतान्न चैवन जयश्लो भवति दिष्टिमसीति भातिः यस्य सदैष्टिकः दैवपरतां तेनिवर्तेतः प्रसिनो नास्ति दृष्टं मतिरिति हक् पुरुष
[illegible] वमिपोरुष [illegible] वादिलादनाजिगीषुरेवः कल्पते कुलता तत्रैतस्मा [illegible] किं नाम जिगीषु लभ्यते यस्यापरिभवःकृत [illegible] णानाह ॥ २८ ॥
स्थायिनो वीभावनीतेभावाः संचारिणो यथा ॥ रसस्यैव स्थायिभावाः सस्याने रमेहीम्यतः ॥ नेता नायको जिगीषुर्यो महीभृन्नृपः स्था
वी स्थिरः एवं दो शस्थायी वातस्याभिगपाजोन्ये संचारिणो घटनशीला राजानसांप्यागयतते यथा स्थायिनो रसस्यैव स्थायानसंचारि
णो भावाः रसा शृंगारादयः अत्र ह रसस्ते ह लास्याया भवरएव रसपि कोविवक्षितः रतिहासशोकक्रोधोत्साहभयजुगुप्सा
॥ जग्रसा विस्मयशमाः स्थापि भावाः प्रकीर्तिताः ॥ व्यभिचारिणो भावाः स्थायि स्थिताः । ते च स्थायिन भावं रसो भवंते पोषयंति अत
र्तीते उक्तं च ॥ दीपयंतः प्रवर्तते ये पुनः स्थायिनं भावं रसी भवंतं पोषयंति अत्र वर्तते उक्तं च ॥ दीपयंतः प्रवर्तते ये पुनः स्थायिनं रसं तत
संचारिणो ज्ञेयानते स्थायि लमागताः अथवा शृंगारादिवे च रसेभेव रसशब्दः स्थायि भावे हठतां अस्थायिले तथा यात्रश्लोके

शि॰ टी॰
२८

स्थायिन इति षष्ठ्येकवचनं येन जसंतमाङ्से स्थायिनो भावाः संचारिणश्चेति व्यवह्रियते तदभावोपत एकस्य रसस्य स्थायी भावो ऽन्य
रसे व्यभिचारी भवतीति न वस्तवाः संचारिणश्चेति विभागं स्यात् उपमेयसाम्यं न स्यात् तेत्र स्थायिशृंगारवचनात् तल्लाभात् तदेतेन विजिगीषुम
हिमा कथितः अथ पक्षेपि नेतरे स्थैर्ये ते प्रवर्तते इत्याह ॥ ८९ ॥ अनल्पत्वात्प्रधानत्वाद्वंशस्येवेतरे स्वराः । विजिगीषोर्नृपतयः प्रयांति प
परिवारतां ॥ विजिगीषोर्नृपचक्रे नाभिस्थलस्य राज्ञो ऽन्ये राजानः परिच्छददतां व्रजंति कर्मकराः संपद्यंते इत्यर्थः अनल्पत्वाद
तिबलशालित्वात् प्रधानत्वात् एव प्रधानत्वात्स्य राजगुणयोगस्य प्रधानत्वा इतरस्वरपरिमाणकलेन वा एतदेवोपोद्बलयति ॥ ९० ॥
अप्यनारभमाणस्य विभोरुत्पादिताः परैः । व्रजंति गुणतामर्थाः शब्दा इव विहायसः ॥ अतो विजिगीषोरनारभमाणस्यापि नि
श्चेष्टस्यापि परैरंजिता अर्था अस्मादयो गुणतां व्रजंति उपकारतां यांति तदीयाः संपद्यंते इत्यर्थः विहायसः आकाशस्य श
ब्दा ध्वनयो यथान्यैः पटहादिभिः शब्दउत्पादितो विभोस्सर्वव्यापिनो निष्क्रियस्य चाकाशस्य शब्दो गुण इति कथ्यते ॥ तदेते
न गुणराज्ञो महिमानं दर्शयता प्रत्यापि तस्माक्तो विभुः अस्य शक्तिशक्तो सर्वव्यापी आपि विस्मये तदा तेजस्वितामाह ॥ ९१ ॥ याति
न्यैः पादैर्वृतादि मालायामधिकद्युतिः ॥ एकाग्र्यं तेजोतायां नायकोनायकायते ॥ यो नः यकः प्रभुः अधिकद्युतिः तेजस्वी सपात
अपाधिकरतादिना [illegible] नायकायते [illegible] तेजोतः को राज सर्वेषां प्रधानं भवतीत्यर्थः पादैः पादतो रिः पादिगात
पाश्रात्यो राजा [illegible] तेषां मालायां [illegible] सेव माल [illegible] तस्यां नायकायते नयके मध्यमणिरत्नरत्नरवाचरति
कोर्णे कष्ट रत्नकोटिकायां [illegible] रत्नसंतेजो गतः प्रधानं कोट्या [illegible] एकाग्र्यः पृथ्वीलदाए
सर्वेषाति राजा [illegible] एकाग्र्यमेव तं [illegible] मालापि तेसेव्यते तेदेत न पृथ्वीम
पिनाराज्ञी सततं सार्वभौमो भवति यस्तेजस्वितायां मधिकद्युतिर्भवति इति तेजसोप्यामध्यभ्ययाय [illegible]
दितद्रष्टयतिमाह ॥ ९२ ॥ षाड्गुण्यमुपयुंजीत शक्त्यपेक्षो रसायनं ॥ भवंत्यस्यैवमंगानि स्थास्नूनि बलवंति च ॥ षड् गुणाः संध्या
दयः षाड्गुण्यं तदुपयुंजीत व्यवहरेत् कार्यः प्रयोगे शक्ति यथाशक्ति नरो न [illegible] बलसामर्थ्यं [illegible]
विगतादिवर्जं [illegible] षाड्गुण्यं रसायनं पृथ्वीप्रापकमित्यर्थः षाड्गुण्येत्यादि विचार्य [illegible] भाष्यते
शिपा॰ तिरसायनमित्यर्थः किमेवं सति सिद्धतीत्याह एवं प्रयोगे षाड्गुण्यप्रयोगे सति ॥ अस्य राज्ञो ऽगानि प्रकृतयः स्वाम्यमात्यादयः विचलाति २०
बलवंति समर्थानि च भवंति अन्यथा [illegible] शास्त्रप्रवर्तकोस्य [illegible] उदयोपाय [illegible] ॥ ९३ ॥ च ॥ यतो भेदतमासार

...गानि वैरौघधौ विवेकैः ॥ सकेतः परिभूय आगमः केऽसते दीपइ कार्यदर्शनं ॥ अथ
नमोऽषधं शरीरप्रकृतिमेव दयोपधं नस्यां गानि पाणिपादादीनि दृढानि सबलानि च भवन्तीति अस्य
तिस्यानवरीविशेषास्यास्तव उदया विचेतीता भिरोऽपचितमाल ॥ २३ ॥ अयचोक्तौ ॥ यः किल बाहुल्यवृक्षां रसाज
वल मांसो निधनं तपस पदः ॥ स्थाने च यापयचेय रक्तिीपामव स्यापायशभवेतः भितशांति गुणसो यत्प्रभततानामेरि
नोराह्मो राज्यायाव्यापामे विगते सति कीर्तिरूपं वयो भवति यदा स्यात्तावस्यातावस्यातदा भव ग्रामावरीयः पदाठशक्तौः
यश्चेयल दात दयाय पौरुष मात्रायणियमिसर्वः यः पुनर यज्यावलेशकृत्यति कोऽभागं रमोऽपलः सदोष संपदे सहतागा
पदः नि दानकोरणा अशक्यविगते सति नाशा आप्नोत इत्यर्थः ॥ अत्र चोक्तौ ॥ यः किलोगीरसरपो यकः स स्यात्सौभघा
दोषा भीभवती स्मादिनेसेवते इत्यर्थः शक्याचव्यायामेऽयमे सति तत्स्वकोशः कोपस्यालयं भवति यस्ते देसवल मनये दधातिक्म
पामः तेनासी चायं यावन्... ...नीतिशास्त्रे भाभिधायप्रकृतो योजयितमाल ॥ २४ ॥ तदीशता
रचेदीनां भव... ...मानितः ...पदे पउदगलरीनकपदे यउदातः सुरानिव ॥ अथ क्षावलंबारभानिदा
तंबावसंपदा तस्मै चेदीनामीशितार चैद्यं भवान्भाव मसौ नावज्ञासीत् ॥ अथ ज्ञापवक्रीतिग्वलेपत गतिमारूपार
तर्व्यं यत यवेद्य तदातः उन्नतो महाबलः सन् गरीमेव पूर्व कुपदवनिकेतिति नेतिस्वरानिवपयोधाठः स्वरविशेष
पा॰ एक किंन्ये दस्वरानिवनिकेतिगरुडादउत्सन्नूपयं मेकं वजाभीति तस्माग्रामसिकतयाचैद्यो नागस्कोऽधपतोऽस्ति भावः ॥ अवमंसी
तिभाडि लट् न चासौ सहजेनेव बलेन कृतो पावधायिनापीतिदर्शयितमाल ॥ २५ ॥ मावेदि पदसा वेको जतव्यश्चेदिराडिति
राजलक्ष्मी वैरो गाणा समल्लसमतीभुजा ॥ असौ चैद्य एकलाङ्गेयति लयमावदिमासयम्ज्ञातमं यस्मात्सरा ज्ञा भोक्ता
शिः स्यात्ययाराजपदमाद्याव्याधिः रोगाणां ज्ञाय व्याधीनानि चेयः तापेति सर्वव्याधयोरो चकालस्यातीसारादयः सन्नि
भितौ वदीति कर्मणिल कारः कर्म इत्याकर्षः तात्कोरपि घिणालगीति तस्यलक्ष्णचेदिपुरराजतेति चेदिराट् प्रशीतश
ध्यो वाराष्ट्र परामर्शकः त्रिपातरसंगयोपप्यास्यात् अस्य वाजतव्यश्चेदिराट् भवतो मावेदिसाली पाय पर तत्रपोर्वाकस्य
दरादि मादिकवोक्यवेदसेन हास्यितास्यात् तामेवसहायसपथ स्वस्ता यलद्दर्शयितम् उपक्रमत ॥ २६ ॥ संपादितफलसेन सपक्षः
परभेदतः कार्मिकेनेन गुणिना नाणाः संधानमश्नुवतीति ॥ तेन चेदिराजेन गुणिना शौर्यादिकोन बाणास्तरः सपक्षः सबलः सधा
नमश्णाति एवं यास्यति यतः परभेदतः लब्धेन संपादितं फलं भेदो येन यस्यवाणस्यापि लशके रवतो यदासा जातीते च यस्यत
बोधउजत्तइति तदेव वेद्यतो पब्ल तमिति महान्बानस्तमसह संधिंकार्के

म०टी०
२२

मेव वाशिष्यते तच्चायोजित फल: सवाजपस्य वाण: सर: सज्जेन धनुषा परमे पदतो लक्ष्ये दार्ढ्य संधत्त इति परमे देवश्रीपाठान्तरे
मपोप्याह ॥९७॥ पत्रात्पैकाल यवन मालव कीर्ति कुमादय: ॥ तम:स्वभावास्तेप्येन अदोषमनपायिन: येऽन्ये काल यवनादयो राजा
नस्तेऽप्येनं चैव मनपायिन: पश्चाद् गमिष्यन्ति यत: गुदोषप्रकृष्टदोषास्तेऽपि तम: स्वभावा: तमसा: क्रोधगुम्फ तप: सह शास्त्र सदृशा:
कुत्र्यते अप्यवद्दो पराक्रिम रवतमा स्वप्रपंचगीतं [illegible] श्लेष: । नैते राजानं [illegible] कूलाचेन ते न पास्यन्ति न चैतस्य तानाल्पी के
केश्चित् तलेशो इति दर्शयति ॥९८॥ उपजाप: कृतस्तेन तानाकोपवत स्वापि ॥ गाढं दीपयितात्मेपि सार्थी न धूमितानिले: ॥ ते
नैवैच नभवतासह तेषां च उपजापो भेद: कृत: सोऽल्पोऽपि तान्प्राप्नाक्रुक गतत्वे दीपयिता दोभविष्यति नोकोपवत: सक्रोधा
नपप्यासान् लानीध्मानि तन्नरपि वायुज्वलयति एव च स्वल्पदुर्लभलेपि ससहायप्रलादसो जजप्प इति दर्शयितमा ॥९९॥ सि
सहाय: कार्यं तत् दोदीप्या नापि गच्छति संरूपा भोगधिय मपि महान घानगापगा ॥ सोदीपास्तान् रपि याव हुतसहाय: स कार्यं तत्पा
ति प्रयोजनं पारयति तस्याचैनागापगा पर्वत नदी स्वल्पापि महानधानितासागादिके पामिलिता स्मरूभाप्तोऽपि च गति प्राप्णेत के ॥
समर्थ: ॥ दोदीयान् रूपस्त्रनि स्थूलद्वेरसादि गोत्रुल्पोरफलोपश्च स्यादतद्वानमपानादिभि राजीतलागोरवेण च मत्रैव सर्वेषु
[illegible] तस्य लक्ष्वाति पथ इति कीदृशी सपदिता ॥१००॥ तस्य मित्राण्य मित्रास्ते ये च ये चोभये न्द्रपा: ॥ अभियोक्ता पेन
तेगतारस्तान् [illegible] परे ॥ एवं येचभवता [illegible] मी राजानोऽन्तरो गमिष्यन्ति यच तस्य मित्राणि ते व हन के चित् ये तन्नाभि
रिपव: तस्य [illegible] तस्या [illegible] त चापि मित्रा: तस्य चामित्रमित्राणि उत्तरणं वो गणार्थ: हे स्थापय राजा
नसोत्ताभव पास्यति ये ते [illegible] नको चित् ये वास [illegible] सावक के चित् ये च तत्रापि मित्राणि तस्य [illegible] न्या
नामित्रमित्राणि तस्य नामित्रमित्राणि तस्मात् तव अधिको सहाय संपदितो [illegible] पन्चार: प्रधान स्थाप
नार्थ: गतार इति [illegible] एवं सत्पर रोन [illegible] पाती तिदर्शयितमा ॥१०१॥ मरकेविधूपसकोलमि सक सोप्य राजनि
तजार मजातारे: प्रथमेन तवपारिणा ॥ एवं प्रवीणेनमकारेणाय सविघ्नाय [illegible] कार्यंत राष्ट्रं समग्रं राणाके न्यप समुन्नत
सोप्य दोभयित्वा कोऽथ मजातारे कोऽधिप रस्य [illegible] शत्रुणा भवता संपन्ने तस्याजातारेर्धाधिपि तस्याजात शत्रुरिति सा
धेन नामत्व यदा राजन्य दोभघोरेण पशंति घ्रस्य तदा तस्य लभे वनपश: शत्रुसीमापकारणात् राज्ञां सम्मतो राजको गोत्रो
केवोर मेराजेति कत्र ॥ जातामीतिभाविनो; सेतोति स्वेदनेचतेव तेसां प्रतामिति तदर्शयितमा ॥१०२॥ सभाजनलाभाति मदोष
स्वाधय कुनाधव: सहाय मध्व वरधुरां धर्म राजे विनयति । भवतस्तलाप निरूप्यपार्थो पञ्चमेरविनवृत्त नादुष्पिधिति
पात्सकाति [illegible] दाम स्य द: महामारसहाय: तत्पासाहाय्यमपसो होना पस्यगन्यानि विपुलासि: सहाय के नाभार वहति
[illegible] स्थिर: कुनाधव: शोभना बांधवा सारदृशा यस्य

२२

तदेते न विनाप्य : स दलं अक्षरिणीम जातां पांडवस्य इति च गति क्लिश्यंश धरस्य धा : धुरा भारो धुरस्य धुरा स्य क्षः नंधा प प्रमनदो
वो दुर्निधति विवदंत वेते सन्नते : ३ : षष्ठे : के : से षलं स्वरिते लालनोपदं श्यासं वा धर्मराज : अरि संधिगप नो नगा वाधु इति दर्शयि
त्वाह ॥१०३॥ मेताललनो नुश्य हाति नजग्ना नान स्व सिन्नमपि ॥ सपत्नी : आपवंत स्वस्थयो नगानि मृगाः ॥ विफुलचित्ररिमनपि भ्रात म्य
नपि नाश्रितानु नगस्य हि तिगमो के धीति तस्य चासिंधनः महानघाः केश्मी : सपत्नीरपि नगन दो सान्नित लाड दर्धिं आपवंती न स्व
नदीपरि रंध्रि : समानः पतिरासां सपत्नी : त्रिसं सपत्न्यादि [illegible] जी प्रकारो ग आपो धीमतो स्मिन्नित सन्धि : ॥ विलगध्यं तीति नि
नगाः गन्य आपि द्रश्यते इति ३ : एवमल्पीयसो प्याम [illegible] पका [illegible] वर्षीय रितिनै घगान मेत्रवा [illegible] प्पी
तिचेचासाह ॥१०४॥ [illegible] नलिनी : सिन्ह [illegible] ३ : साधो : [illegible] बलात
लांते रसम्यवि रिपुष्ठ वलात्का [illegible] पासि [illegible] यकालांतरे [illegible] वली शक्रन्त्सा हे न गपि वशी करो तीत्यर्थः ॥ पक्षः
[illegible] पितुः चर [illegible] विनाराधन पाडु साधा दुराराधा : कोप पिला मतानुवर्तीत नाराध्
यितु [illegible] शक्यते इत्यर्थः तुषितो नानिष्टमान स्य परस्त्वाधि परिसत पौसप पर्यायोयं वलात्कार शब्दः प्रजोदरलात्साधुः
चिराद्दीति पंचम्यत गरिसापको निपातः ग वि मनसो विमनसः कृता विमनीकृता अरुषि नस्य को स्वतो स्ह राजा सासलोप स्व्यं
स्य स्वा वितीलं [illegible] नद्रुचे सा लतीस्य नरित्साधित दुतरं दित्स राह ॥१०५॥ मन्यसे रिवध : श्रोपा लीतपेना किना मितिपुरा
[illegible] मलतरं ॥ चैचनाशक्तिः दशेश्पो किताप गतस्य पात्पिग माधोपा ग्नि मन्यसे का कगयो रा ग सं ज्ञा
सीत्यर्थः ३ मते : क्रोडाश आजा दवाना [illegible] कोः पक्षे विधा त मल तम मातीशापेन लिते ते च पिष्ट पिशा चिनः पाणी चे तो भवित
कोत्र शर्कापा गर्याप : पजे मी [illegible] नस्प्राधनः अपेराशिमित लाप : उपवा भसाधनः को के मिति समानके हे कों षिति लक्तरं मी
दधे सा सन्के नाम्न तेन दवास्मि स्व प्तो शं ति न को कुल्पते इति गति पादपि हम्मत ॥१०६॥ राम्य तं नाम य तां ती में ज जि को ष जे मी
रा मकुपा मेवा तद्वा यत तदेवा य तम कुपगत मिलाय : नलस्य मत्राड मिन्नो मस्य तं नलन्दि साह मंदर को यत मद्रा रा च ला प
केन च को तस्य विरोधि [illegible] यावरणीना साक्षा गौम के कौ जे चतादि त्यर्थः मंदर एव हन्यो वश्या प : हस्य ते मस्य ते तन मी
र : सा लस्य स्वांत ध्यांति तिर उभाव : कृतिा इत्यत्र मधुल वार्थ्या तरला ता : कव्य धीति पाठ दोम : कृतिे : रगारम्या वा की ति शा
सा वोर रंगात रणाणि चेचगामन म पुर जा मितिदर्शय ति नमाह ॥१०७॥

श्रीदामचे भ्रीदामचे पितृष्वस्रेयसुतस्यते॥ सखिष्येष्ठतमागांसि भ्रपश्योषीः किलेतिपत्॥ तवभ्रनस्यापराधशतंद्ले
भिष्ये कृति विले यत्वे प्रज्याये पितृष्वस्रे भ्रतस्योषी रंगीकृतवानस्तत्वेपाभ्रतीदप भ्रतिपालनीयं प्रज्यालगदितिर्रौ
नः चशब्दो हेलेतरसमुच्चये अवधीरयेणेनाभ्रतः उ भ्यामव: भ्रवस्यकौतिति पितृष्वस्रु: संप्रदानसंज्ञा विंशत्यादीनां ग्र
रणमात्रेग्रीणानि च वक्तीदरालीपलिंगान् गमनं च स्वाभाविको भिसां गांसि शतमिति समानाधिकरणं एवं नविसृष्यते ग्र
श्रीपीरितिलक्षणमित्याकोभवपग नः किलेति ससेयति: क्रियापारसंबंधाय वाक्यार्थपरामर्शकः नचैतद्वचनं नान्पालि
ष्येकृतिवक्तो तवप्रज्यते रेतिदर्शयति माह॥१०८॥ तीक्ष्णनारं हदाकुविः कोर्मभ्रांत प्रतापवत॥ नोपतापिमनःसोभ्रवी
गेनानामिनः सतः॥ माधवो वाग्मिनो ध्येको भ्रद्वितीया वाक् सत्यभाषिणोति गिरएकत्वं विरुद्धं चैतत् योगि वाग्मी विरु
खलु वाक् तस्य कथमेकप्रांस्या वागभवत्॥ अविरोधस्त्वयं तत्साभावरणेनोक्तो एव साधवः सत्यवादिनश्च सेतावदत्र प्रकृते
प्रयोगितीक्ष्णतादिभ्रसंगाधोपान्त्य विचित्वस्यणो नोऽतं तथा सन्तो वस्तु विसीक्ष्णापिनारुन्तुदा तीक्ष्णाकृशाग्रीया स्तु दमार्क्षकेद
दर्शनीयाप्रकं तदा मेसीस्य कृ। पश्च तीक्ष्णं शास्त्रादि तदमभिभवतीति विरोधः यथा सतो विकृतिं विसीक्ष्णापि नारुन्तुदाः
वेयात्विरुद्धं खलापेकेसोपम्य एवमन्यत्र तथा सतः कोर्मभ्रतापवद्विपदोद्वेजकोऽशंतोद्दिसादि रसिता पश्च प्रकृतापश्नो भ्रसा
दि: सकोपश्च [illegible] तस्यापरहिततः स्यादि [illegible] सोभ्रसोभिमता [illegible] भवोनो पतापि गपीडाकरपश्चसोऽभ्रोग्
रूपाधितसं तापकर [illegible] तिविरोधः उ [illegible] स्य प्रवि [illegible] गतश्च स पवा को धावदाग: भ्रांतं नप्रशि [illegible] साव धाक्र इति
दर्शयति माह॥१०९॥ स्वप [illegible] प्रसादस्य तस्या [illegible] नानव॥ [illegible] धिम प्राप्य नो [illegible] पालि [illegible]॥ तस्य शिशुपालस्य वे
पैरकृतेप्रसादस्यविहितानग [illegible] स्य सम्मेवा वसानापप्रसन्नपैलानोसप्रपी [illegible] वधिवचनसोभानमप्राप्य यावदाग:
शतेन प्ररीणमितिस्पर्धः गाको पूविरिव पद्यादिवेसस्याकी: संध्या भप्राप्य नोतापमनति तनापितस्यस्वयमेव भ्रसादः भ्रसन्नो लव्कि
पतेयदिपिसोनोभ्रघेतापनिसामो भवेत् स्वमर्पोवजनं कालस्य एवं चोच पात्रा निशि ध्याकं पेक्षो भ्रेपितस्य माह॥११०॥
कृतारकुत्वविदस्कौर्यैरतः भ्रकलो धवः पद॥ विदारकर्वेहमानतसालानिबुपदमस्तु॥ पतो सेको नास्कोध्यो तो स्मालकारणात
तानतरवाविधिपदगसोरिपुध्रदस्यगलितदपञ्जरसोलविदारकवे हमतिघाके वेतकोदशपः किंपनो स्वभ्रांतोऽस्य रुष्यते गो २२
नृषपतिस्पर्धः कोपंतीर्वधपरमित्रमणादि वेशीरक्षादशालिः पदमवस्यानं विधाय कीदृशो भ्रवरोः रुसविदः कोपरो
भ्रपवाकृतसोः कोविलब्धभीतानमानितासान्विदति पके स्य अत्रो: के

लब्धा कोमीता: केवमानिता इति ये जानाते इत्यर्थः तेवदने नहि संवादिनि राली पीकानि शक्यते अभान्त्सात्काल स्थान्दाने नमी
ता सकारेण नावमानिता भ्याने नसोऽपीत विधिउवागाधत्वादंनः तीर्थैः सोपानैः पदं रूलात तुसंत जानाति तस्पालचैरेजी नी
ति त्यर्थः अगाधपक्षावस्य राज्ञा विधेयइति तत्वांशसामक्रवेनात ॥११॥ अत्रत्वात्र पदन्यासासद्वृत्तिः सन्निबंधना ॥ शब्दविद्येव नो
भाति राजनीतिरपस्यश्रा ॥ राजनीतिः पार्थिवोक्ष्यति देवंगुणकोत्पिपस्य श्राच रस्तिता नशोभते अपगता: स्पशाभ्रराय
स्पा: सागीपस्पश्रा की दृशी अत्र सूत्रे पदन्यासा सत्रे नीतिशास्त्रे तदुत क्रांत उत्सूत्रे: न उत्सूत्र: अनत्सूत्र: पदेषु स्पानेषु न्यासः
पदन्यासः अनत्सूत्रे: सत्रानुवर्ती पदन्यासो यस्यां सा तस्यां … स्पस्थानादेवो स्थानमन्यशास्त्रे निर्दिष्टं तेन
नैव यस्यां न्यस्तामित्यर्थः तथा … न्यर्मकोपिचार्यकापेक्षपंडितान्तु । लीयान्त्री … जीत नीचा … कसि ॥
किं च तत्र सा न्यायो … उत्सवत्र ॥ पाने … इति … विति निरूप: ॥ तंउ … नीस काले
अपहारो ऽपालकः ॥ तस्पासतीरम्भा वृत्ति … यस्यां सा सद्वृत्ति: गच्चवासतीपरिश्रमणी … वनो पापा यस्यां सा तस्यां सति रस्याति
निवंधानि शासनपट्टकादीनि यस्याः सा सन्निवंधना … क्रिपतो स्थिति … रिति निवं धानि नाति एवं विधा
पपस्पश्रा राजनीति शब्दविद्येव नाविधेते यथा शब्दविद्या … सद्गुराण्य पस्पशा अन … अपोजनानशोभते
अविद्यमानी: स्पष्ट: अयोजनं … पस्या: सा अपस्पशा पाव … तल्लभ्यसंघ्येत: अयोजनमिति तावन्नेतत्रैव
रक्तं स्पात साधिकी दृशी वर्तमानं तावत्सूत्रं पाणिनि … एकेपदं शाबादिरचितं भाष्यन्यासो जिनेन्द्ररुत: अतत्सूत्रो सूत्रा
गतो पदन्यासो यस्या: सा सती शोभना वृत्ति: काशिकादि यस्या: शोभनानि निबंधनानि धातुपाठोरागादिके शिक्षा परिभाषा प्रथालिको
नि यस्याः के चिद्यपदं वाक्यमाऊः निबंधनं भाष्यमेवेति चापि शब्दविद्या अनके स्पशानाभाति उक्तंच । सर्वस्यैव शास्त्रस्य वापि
सोनापि कस्यचित । यावत्प्रयोजनं नोक्तं तावत्केन गृह्यते एवं … स्वयाभेदो … नविधिना प्रयोजनमिति वक्तोपास ॥
११२॥ अज्ञातदोषैर्दोषज्ञैरुद्दूष्याभयवर्तिने: भेद्या: शक्रोरभिव्यक्तिशास्त्रज्ञे: सामवायिका: ॥ सभवाय समूह भवयान्ति अविशन्तीति सा
मवायिका: प्रधानामात्या: ते जिगीषुणा प्राज्ञैर्भेद्या: आलनीया: के यमिति तदुपदेशमाह उद्दूष्य दोषज्ञ ज्ञात्वा दोषारोपणं तेषां विधा
यस्यर्थः केरुद्दूष्य उभयवर्तिने: यतस्ते जिगीषु संबंधिन: तेला दासीन्य परस्य: सर्वकार्यवर्तितेऽभयवेतना उच्यते उभयस्माद्धि ते नाति
तिवृत्तो तैर्लब्धि: अज्ञातदोषे: अज्ञातो विदितो दोषउभयवर्तनलक्षणो येषां तैरज्ञातदोषै: रिमलीकृता … वययतो भर्तेत भार
… अगतो … पिचयपिशुप तथा तैर्विधेय यथा तं दोषं ते … नेलदायत्येतर्थ: तथा दोषज्ञै: परदोषा बाहितैते तापिके चन्द्र

कि०टी०
३०

णपतौ त्वाह अभिव्यक्तो शासने नेरितिः अभिव्यक्तो केन वध्या उच्यंते तेषां शासनैः पंडलादिव्यवस्थापत्रैः कैः कोरसैः एतदुक्तं भवति जिगीषु
उभयवेतदेः सह संप्रधार्य वध्यहस्तादिद्रुसचिवानां पंडलाः अपरोऽपि यदि मनवो जीवनानि रूपं च जति पति रितिता अतैव रक्षो कृतागम
स्कपगता वा उभयवेत नो रिपोर्दशी पेद्व निधास्तै वैतसाम्यवापि कारीति ततत्राणे वासौ तान्परित्यजति वधपति वातं चाभिव्यक्तो धातपति
एवं च विजिगीषोर्भेदः सिद्धः वध्यस्य हतो लोके चापरागः इति अभिव्यक्तो शासने नेरितिर्दानी तरः पाठः अभिव्यक्तो शासनमिति प्रकातनं पा
ठः एतेन चेरैः पृष्टकेशाति मवगम्यस्य भेदो भवताभिधेयः इति सकृतम् भवति युधिष्ठिरपुरुषान्ने च चरविधाने च गुरुणांतरमाह ॥ ११३ ॥
उपेयिवांसि कर्तारः पुरीमजातशत्रवः ॥ राजन्यकान्युपायज्ञैरेकार्थानि चरैस्तव ॥ तव चरैः प्रणिधिभिः राजन्यसमूहा एक रूपाकर्तृ
रः कारिष्यंते कानि राजन्यकानि अजातशत्रवो युधिष्ठिरो नगरी उपेयिवांसि गतानि तत्र यत्ने पानि मिलितानि स्पर्धाः चराः कोप्य
मेकार्थानि कर्तारीति विशेषणे वारण कारणमाह उपायज्ञैर्नेव ज्ञैः पानि मिलितानि स्पर्धाः भराः कोप्यमेकार्थानि कर्तारीति विशेषणे
वारणकारणमाह उपायसैन्यज्ञैः समादि प्रयोग कौलैः कोपि सामवध्या लक्ष्यं पंतदाम नेत्याधियेजामृते स्पर्धाः एवं मे तेतु शैवजिं
लिष्यतीति सतावसं पदह्रीतीति तेपपि वासौति कसंतो जसः शिः कर्णीरस्थिति कर्णी त्विलरूचिप्रणवो मिकल्पतः अजातशत्रोः स्विपमेजाति
शत्रवो अनश्रातिका दीनो चेत्स्व भवपदवहिः राजन्याः कौत्रियाः राजन्यकुरा चल्ते ततः सम्हे वनु ॥ एवं चे पद स्मामिरुन्न स्थयते स्थ
नैव एको चरिष्यतीतिदर्शपि हमात ॥ ११४ ॥ सविशेषस्ते पांडो भीतिं न्नवतीतबिति ॥ वेरायतारस्मारला स्वयं मत्सरिणः परे ॥ पांडो
स्तेयुधिष्ठिर नृपिभार्गि प्रजा सविशेषास्ताः ... विविधि वियधीः सतिपरे ... त्रवः स्वयमेव वैरायितारो वैरकारिष्यते पतामस्
रितो द्विरा तरलाः चपला ... धोपधिरू... र सताभवतिष्ठती ... तेषां कि न ह पत ... लताप्तेः सविशेषणमा एतेषामपिमान्यता ग
पति सविशेषवला ... दाना ... तेरिति ... मीसविशेषतन्यतीति भवतीति विषयसप्तमी वैरकारीति वैरायते शब्दवैरकालेह तिकर्ष
तो लगलनपदंतस्थिरः एवं तेषव स्वपासि पिवि रिलाह ॥ ११५ ॥ पदहालमिपो विपदामध्यस्त सावेद्विकजो पिस्थजः स्थ ॥ वालिक एक
लौ द्विवान्यछेद्रः पेऽस्मादचिरणभवितातैः ॥ ३ इते गविध्येवैर सतिपश्चक्रमध्ये गालविदः प्राज्ञा मृभुजः पार्ष्णिवासीयदि सह संवेष्टकि
कः सहसवरवायापि भेवदः तेन परस्माक्रोधादाभिरणः विरादवदण्यभाविता भविष्यते गालविद्याततं तास्वतीतिभावः न पावलि
प्रष्ठि कुलाला वाक स्मादन्यछेद्रः कोकिलैः सह संवेष्टवैरपि यालमिला स्वजाति परिज्ञानात्दन्यग अपतेशिम न्त्रखलपिका न्याद्याध्या
रपतीति विधिविनियोगः अतएव ते परपुष्टाः सह सवक्तिः सप्तस्पति समासः तां कुंजोति रहति सहसंवेष्टदिकजः छिपुजस्य भविताति
भावेन भवते लेट्चिराजावः तेरिति कोति रितितीणा कृतो पापधं दसवां भावते शेषं प्रवं साम्यादेः पत्र्वसकवेदं ति सेतः एवं च सतिपश्च
लक्ष्मण न त्वद्याशी कीरणदर्शिपितमाह ॥ ११६ ॥ कस्माज

 ३०

चापलोर्दर्पसत्ते स्खलितदुर्बलपदापरिगतः॥ तवदुरासदवीर्यविभावसो शलभतां लभतामसुहृद्गणः॥ तवसंबंधी योदुरासदोदुरलिंग्यो
वीर्यविभावसुः यो कोपदहनः तेन शत्रुसंघः शलभतां तावल्लोभतु दग्धातामित्यर्थः शलभाप्लवैर्पततीति कीदृशः सहजः स्वाभाविको यः चाप
लोरव्योदोषः तेन समुदितोस्मादितः भरितोदुर्बलिष्ठो नात्पचालितो दुर्लभत्वात्पदापरिगतः सहायसंपत्कोपस्पसत्त्वोगः पदस्प
र्पणं प्रतितो भवति शनैःपातास्यदुर्बलोनापदानां परिगतः संतप्तः सतापकेनादिस्य चलितस्तस्य॥ योपि शलभप्लवोप्तो पतति सहिजचापलदो
दरात् दुरतेनासाचतेनि मृत्युतेदुरासदः लभतामितसत्त्वविभावोदूतवित्तं [illegible] माहन्नैवोसरो॥७१॥ इतिविशेषकलितार्थापोसंवी
वा चयमेना मनस [illegible] [illegible] गोलद [illegible] जो [illegible] उदस्पादुक्ष्णोपरिस्थितोपरः स्वलमिपतनि वसान्नोक्ष्णतां [illegible] वालसः
[illegible] [illegible] नो मनोप्रकेर्त्तानि [illegible] वाननीकोगनेउपितः मनुष्याल मनास्यतिमिदितत्वर्थः तस्याक्ष्णेषिशावलघुरस्य
कारस्तामाह कीदृशीं वाचमिति भ्रूर्वानेनगकारस्य विषावलितः निर्लोठितापर्यालोचितोर्थोपस्पातं तत्पान्न गतोऽस्य तोनय
मातांनीतिपच्चोपपातानीतिशास्त्रानुसारिणीमित्यर्थः उगतस्यदुर्नेपस्पानयस्य चेष्टतास्यागूलो निवारिणीं वाचा चकेस्पति
दर्गलो प्रवेशरोधपतिरेवसाधुनेयस्पेत्यर्थः॥ गतएवजनितानंदतर्षजननीं तृप्त्योचितम नोतपदक्लेसाट तत्रनिपतनिवस्मायालकौ
स्तायास्त्रुतामिति मेत्रगुणिस्तोसदासन्निधि तन्तात्मरलदेप्सवस्तुतानलुप्यतेत्यर्थः उक्ष्णवे उक्ष्णामहार्थ्या भगवान्योउक्ष्णवेः सून
नेतोपरिसंपयउत्पपः नयमार्गामितिनयशास्त्र एरचिसजेकभवति नलुक्तिरोणि भवन्नीपस्ररूतलटोवजलमिति वचनातदुनीप
स्य तस्य सर्गप्रतिसापेकोनिपातोदुःशब्दः तेनत्वाभवः उदस्पादितिलटू दूर्धर्त्रिपत्वात् दुभावः गासतिसिद्धो लबू विशेषक
पस्योज्ञा स्वस्पात्नाम उक्ष्णकेरित्यसौ तेउत्सवेद्वत्क्षवामिति भाषाणां सपर्वसस्यवतीति लिट् धोरुः मालिनी नौ नौ वसुभेनिविरति
[illegible] मालिनो नामपायः॥ सर्वेक्षणदुत्तो लोडुत्सवे गुरुमानि सापितं सरिसो वीरसं सेहवकुरुगमनायादचलदिति श्लोकार्थःइतिश्री
॥७१॥ इतिश्रीमदानंददेवायानिवल्लभदेवविरचितायां माघकाव्यसारटीकायां संदेहविषौषध्याख्यायां मंत्रवर्णनं नाम द्वितीयः
सर्गः॥२॥ अकोवे रघृदिगागमयास्यमार्गिमागस्यरुस्यारुरिवावतोरीः॥ अयेत कलामिति निवेष्टसौम्यम् हरिहरिप्रस्थमध्यगतस्ये
आप्यमत्रसमापन्नेतव हरिर्विष्कु रिरुप्रस्थ कोधधिरपुरगतस्थ गतजोरोगे कीदृशः गायतो निष्कुगोकलामिनिवेष्टो स्एरसिकलं
तेन सोम्या निराकुलः प्रवेशः गौ मास्योकोपिश्च याकलरुतिकोख सोम्यरत्याहउष्णाक्षस्य रूपः कोबेरदिगभागपास्तारोष्णांतत्त्वोग्रग

१०२१०
२२

त्पलेषु चिरं भवति यद्वा महीतलेऽप्यलक्ष्ये ऽतिनिर्वेशस्य कोऽपि वैरपि च भागउपमानैर्हरिनस्यस्य त्यागस्य:
स्थसेवितं मार्गं कदाचिदपि गंगाप्यपश्यत् सो ऽभ्योति दण्डादशो भवति कुत्रापि भिर्निवेशस्य कौवेरदिग्भागउपमानं हरिभस्यस्य त्यागस्य:
तिरः स्वर्दीः सो ऽपि स्वसो ऽम्र श्रावणादिभ्यो पतन्ति गतस्य इति समवपश्यि ऽपि स्व: गर्तो ऽत्र व्रजन्नुपनीतव:॥१॥ जगत्सु कियत्तरपितन पादै: स्वर्धु
जगत्सु ज्यम्बुज्यता [illegible] यतो ऽवतं स्याद्वर्णनं च चारुता स्यात पत्र विमराउभवे॥ इदानीं जगाणामेव बुधपितेन्गातपनिवारणाय
गवध्धत्रे ध्वनिमिति को ऽपि जन्मान्तरासीदिति का विभ्रमयति शापमदर्शनापगात् जगादि सानि य तस्तादेवं रवि: पादे स्वः कुतो ऽप्यगात् स्वर्ग
कुज्यत्र नपुत्रो योगपानाम्रत् तेन तस्य धत्रं विमरावभवे इतं नत्वाउपास तेन पूत इति प्रगीर्ण्ये न एवोज्यपतो दोत्रिमणिसर्वाम्ब
तिने सद्यो ऽतापि यस्या लक्ष्येमावदातेतमर्क: पादै: स्पृष्टं नाकुज्यतपोगनयपो एत सस्य धत्रं त्रियते रस्यरविकिरणायगोनभवे
तितस्य चार्थस्यास्य आरम्य परिषके लेनव्याख्येयपाकदाचित्स्व पि किरणाग्रपावना: स्वर्नसाह जगत्सु गिचै रिति का
र्तिनयोग्य इत्यात् जगत्सु ज्यमिति पाणि गुणो: सर्वकं चुघसो कय मनस: पवित्र मपि पादस्पर्शको न शगो इति को विरति भाजि लो प्राक
कुर्वं पादस्पर्शे नन्नसोऽत्र को दशमातपत्रं व्याकतु स्वउमंडलो प: पार्वेणेनकुःशतिपश्वाद्य: तदश्च आरिमनोनारिप्रोत्स पूर्णो लयादिवो
गातु वहदितिवा ए पव्यचपर पर्वशब्दे नोऽत्रपौर्णमासी लक्षते तदेव प्राशिनस्थ्यारुत्वयोगात् गकुज्यत इति को नरिलरत्यक
पर्वाणि द्दश्यते इति पार्वणः प्रोथे इति लक्षणं वाकेनाणं भागाल्पीन कालोपन्त्रपात न च संधि विलोपादिषु पार्वणः पाठः गो
तपात्रापत [illegible] तपत्रे विमराय भवेद्दति [illegible] मीलिरू मीनो मृ अश्लो स्वबश्रेत्यां कर्णयो मभवते रइति सर्वमत वभूव इति मलपाठो
स्नातव्य: [illegible] पातो स्व [illegible] सलम तं [illegible] स्थित स्वलस्थासन [illegible] पस:॥ भजामितः पाठ कोसि द्विसिंधोस्मत श्रवो ऽग्नि
मकेयाद्वी:॥ सदेवो गिसि तेजिन [illegible] सप्रकीर्ण कचद्वय स्य मध्य [illegible] स: [illegible] जाविशन्तिपयगास्योदधे: स्रोगामापतनमवात
कुयेन नकादाचिदपि गंगासम्भ्रमपतति तलोपमसदुपमानदीयते यस्मात् [illegible] मिति प्रमेमूना भतप्रवीन भतप्रवी श्रभतपीता
मस्ताघामिलर्थ: यधुभयत: पाठको गंगाव्यो र्मूले तस्तेन चामरद्वयमध्यस्य: कुली उपमीयते ति वाकार्थ: द्वयमित्यतरातरेण क
नो इति छिपिपागंतरा पुत्रो ऽस्य पाद्विती येति सर्वमतं स त्रेवाक्यपूर्णो निर्देशात् गपचामरपोद्वयमितिके व्यंगोदनिर्देपू: तदस्यैतेन
चमाश्रितस्यावपविनासामानाधिकरण्यं म्याप्य यस्यापूपीगति: चरुजपोशब्दानां पूर त्रिरितिगत्रो व्यतेगत्रापिसम्भदापराभधम्मी
आत्म:। द्वौ वयवो यस्य तद्वयं बालक इति सम्प्रदाय इत्यर्थ: कपोयाश्रासो सम्भवाप इत्यर्थ: कयाश्रासो स्तम्भदाय इत्याकाशोण कर्द्धिरोत
दमाश्रिते चामरयो स्थिति विशेषनिर्देश: यस्याच सादादंपूकोनिर्दिश्यते तदातयात् स्पर्धमिलिगत्व यस्याद्वयीगतिसभपीदवमन्त

२२

ष्याश्रितपदार्थमात्रस्यैव तत्त्वं तस्य निर्दिशाद्वपरिसामान्यं आतीतिकं तदा सीतिलिंगं लसेन पष्पाभव नानांत्रयं वेदानां वह न
पीति साध्यपतीतोपात कालप्राप्य पते लष्ठ न्यसि हरि सिध्दे दंगनदीगंगा ॥ २ ॥ चित्राभिरस्योपरि मौलिभाजां भाभिर्मणीनाम सखीय सोभिः ॥ यो
नेकधातुच्छुरिताश्मराशेर्गोवर्धनस्याकृतिरन्वकारि ॥ अस्य सुवे मौलिभाजां मुकुटव तानां रत्नानां नानारूपाभिः सांद्राभिरुपरि लग्नाभि
र्गोवर्धनस्याचलस्याकृतिरन्वकारि आपन्नवस्तु अनेकैर्वर्णैर्गीतिपीतधातुभिर्मनः प्रिलादिभिश्छुरिताः संमिश्रा आश्मराशयः शि
ला संघा यस्य गोवर्धनस्य वत्स्यासा व्युत्पन्नात्मा सा धातवः पंचवर्णा संधातवर्णपाठके केस्याष्वाः नहगोवर्धनः सोपि रु नेवा
रोपिते गतश्चैव वर्णाः माध्यं मौलिभाजि मरीचिभिरस्योपरि लग्नाभिश्छुरितो गोवर्धनमाला धातवो नवकादिषत पदिवा मौलिमरि
मरीचिभिरायोषिते नल मेनानेवा धातुछुरिताश्मराशेर्गोवर्धनस्याकृतिरन्वकारि ॥ समन्ते तत ॥ किं विचित्राकाभि सुक्षुपः वसु के
व्याप्याद्य सर्वांसां चासाम गोनां वस्तुनभिचेते अतिशापभिश्राद्य दर्शपूर्वादीपस्तु निर्दिलापे टोपिना वसमासे कृते गनणीयसीति
प अन्वकारि ॥ ३ ॥ तस्योल्लसत्को[illegible]लगलप्रभाभिरुल्लसत्तरलभासा ॥ ग्रावापवाल्पाचित नीलकंठ विधाव चला केलि
नामिवारः ॥ योरेव [illegible] मयूरवासपकभिव लेभे ॥ उल्लसंती दंदीप्यमाने पेकाचरन् कंडले स्वर्णे कंडले तयो पिदंगताः
तेत्र अनु गारसलतरले मरकतमलतपोर्भासा दीप्यधाम्ये शोभते योग्य यन्नीलकंठपिंछ चंद्रके चंद्रके तदेवाव चलो चित्रते मा
कलानां योजनतामिव आमवत् अनेक दीप्तिभिर्योगाद्धृष्यतो मयूरस्य अध्यतमनेन स्पर्धा ॥ गारु लतं मरकतं व्यालुशब्दा [illegible] ॥ ५ ॥
तमंगदे मंदरकूटकोटि माधवेनात्रेजनेन पादुली मौनंतो प्रसादो ति वितानके न चकासयामास उल्लसंतौ ॥ तं शौरिमंगदके यू
चकासयामास तैः अपि दीप्तता ॥ केन मरीचीनां वहीप्रसाधनेन दीप्ति वितानकेन रुकजेन वहीप्रसूतस्य कारणात् ॥ मंदराचलस्य गामी
तापात्माघट्टनो आहनने तेनगाजो जेना नैमल्पते न हृष्टा वल्लतस्तारगाय्य तमप्यनकालेहि मंदरसंदानस्य गादन्तसपंष वपुः
लेते सपत्नो उ तेजसा तेजः आश्नीनः उल्लसंतौ कचकचीयमाने अंगदे ताविति लपतादापू अति शोभेव लोलो वहीपा न जपस्थिरे ॥ दे हौ
वेहादेराः ॥ ६ ॥ निसर्गरक्तैर्वलयावलैतस्तताम्रास्मराशिछुरितैनरकारैः ॥ अ[illegible] घोततापाणि सुरारिवद्धो भजास्य स्वपितेरिवासौ ॥
असौ देवः स्वभावलोहितैः चरकेशातपत्रपरागविरशारुषितैस्त्रकरजप्रोतैर्विभौ ॥ उत्तोजते रुधारनापि किरणपकाधिपूरोदारस्तातस्य त्रसौधि
रसासैते रिव आपर्विपर्य पे गधोतेतिलरु ॥ ७ ॥ उभौ यदिव्योम्नि ॥ यर्यवकु नाहावाकाशगंगापयसः पतेतां तेनापमीयातमालनीलमा
मुभरु मालितमस्यवपुः ॥ यद्यगमिम्भोलदत्तपो रवे गंगागवाहो यदि पतेतां वेतता तत्तेन द्वाशेमनने भमोरुहस्य तमाल उरुपाभवह
कृष्णस्तते मुरउपमीयते ति उद्धृ यचा उसाधा नामापमेय रूस्त वपुणा रवम उपमाने मुक्तावल्यो गंगाप्रवाहो ॥ ८ ॥ तेनांभसां सारमयः पयो

...दपतयत्र लोकः॥ तेन तरिणा वदासिमणिर्दर्पेरलं घ्नंको मणिः
धेर्दर्पेमणिर्दीधितिदीप्यताशाः॥ अंतर्वसन्विम्बगतसांद्रो सादधिबालदपतयत्र लोकः॥ तेन तरिणा वदासिमणिर्दर्पेरलं घ्नंको मणिः
दर्पेरणसासारमेव प्रधानमतः कौस्तुभस्तस्पर्शः ...सलेमपत्रगाचकः सचकुलैमः कीदृशः दीधितिदीपिताशः किरणनिकरणेन
मीमिति दिशः तस्यापत्रनाम्नो लोको बिंबगतः मणिदेह प्रविष्टः स्पर्शः प्रतिबिंबगतसन्मधुरपतद्दृष्टः॥ उक्तो दोत तदंगे देवशरीरे
जोतवसन्तोतेरव वसति लोकः स एव तत्र वसन्सा दोदेवद्दृश्यते स्मिगिंगतो बिंबगतः मणिदेह प्रविष्ट प्रविष्टस्पर्शः॥ दर्पे इति
कोमणिलिः एवमदृश्यतेति च॥ ९॥ ... मकसारस्सगावलं विभाति स्मदाग्रा प्रवर्तेनमस्य॥ अंगुष्ठनिष्ठतमि बोधर्म ... सोतसः
सोतेतधारमेमः॥ गस्याकृतस्यक्रमेमपदामक्रमो कलापो भातिस्म युक्तत॥ क्रमोः अरूताः आकुर्वेल आफता पत्रते क्रमो मयं
कोगचमेमयं कीदृशाम सारमूनं कटिसूत्रे तद्वलं वतेन जातेसारमनाकिल विजोरणागृष्ठि तमितस्पर्शः गाभपद व्याप्नोति उक्तं
तेत्रिस्रोतसो गंगायाग अंगुष्ठाद्धर्ध्वं निष्ठतं प्रसूतं भविद्धिन्न प्रवालमेमरुवेउलं तेषां नोपमाते नोधागमनपंमसोनसंभवतीति नेत्रो
पत्रोणि स्रोतांसि जलानि यस्याः सा त्रिस्रोता सिपापगाविष्णुपदी उक्तं दामपपोवा भगवतो वा॥ १०॥ सुरेन्द्रनीलस्य लनीलरुचि
तौ स्रजे कर्पूरपिषगवासाः॥ विस्त्वरे रञ्जकहारजोभिर्यमस्य रञ्जितरूवोदमारः॥ सकलोपमे नो दक्षु पुंजस्य
आभादिलयमीको स्मायिसाहर इ नीलस्थलमसित मणिकाद्विम तद्वन्नीलो श्यामला मार्ति विष्यतिसाधारणविशेषणं स
रिः कीदृशः कर्पूरंकाचन गधप्रम विशेषोनि तौ यवे पिशंगो पीते वाससी यस्यस तथोक्तः उदमारस्स विस्वरैः प्रसारिभिः
पद्मानि जलेः पिशंगः यमस्वसा कालिंदी स्रजेति ... रिउ ... पर्वस्य दीर्घाण उदवस्यमारुउदमारः मस्योदन सगौवि
उभजे तार भारदाददशः॥ ११॥ प्रसाधितस्यापमूर्धपा ... दन्यवलोक्यस्थितिः ... वदृष्य शोभे खिल लोके कोतासान
न्यकामाहरसीतरात॥ मधुसूदनस्य स्वगसाधितस्यालंकृतस्य सतो नेतरमन्यैनलदमीस्पर्शैवशोभानगकलीनी यैवकाति
पिदंमदे तत्कमः अचितमेव भसितवादिति भाव गस्यवागमन्यैवलक्ष्मीर्द्धितीयमी रिप्राव्यधले नाप्यांतर अतीति तेयकान्यवल
उक्तो चाह वपरणीतादिनासान्यालक्ष्मीः शोभालिका यस्माय शोबवपुष्यरिखिलदेह व्यापिनी सम्प्रगाणाचलोकानात्रिष्ठी
भागवद्धाभाति सर्वस्य अदयहारिणी सवएवदेहस्ताका मयेतेश्वतराक्रन्त लक्ष्मीदेवस्यार स्याससिस्थिता नाखिलो वउपिगात्य
श्लोकाम्या नहि भगवदारान्यकमिलामयते दस्यादस्य दशक्रमे मेरएतदालोढकचाटत्यादिश्लोकातेर विघेतेरएतदेतेन व्याख्यात

अथ लेलनांकोती ॥१२॥ देसीधपञाणक्रमेण नखाङ्का भेषकुषा भवणतां द्योतन ॥ शकाशकाविषयकसेगदधानाः सौनीतरूएपः परिक्षु
रेणा एनेमाधवेकृनतयो भविष्य: परिवक्र रवेषपरसोनोधारपंत: प्रकाशः प्रकटेलोके विज्ञातः काठिन्यातिशयो पृष्ठा किमन्य
येन प्रकाशिनेत्यादि भूषण लक्ष्मीते नरवगतेः किंस्विकोमलाः नरवं स्वनेत्पात तिरएपकशिपुद्दृदय विदारणात ॥ एवं ये दैत्यं क्रोवि
दारित सोपूर्णा नखाना जातं यतः श्रीभोकारितो कठिनाविसयश्च प्रभव स्कज्ञात सानामितिप्रत्येके संवधविवक्षया धिव चेन ॥१३॥ गो
कर्षते वोधमपि जोशीपानस्त्वलात कुचमण्डलेन ॥ ननाम मध्योतिगुरुत्व भाजा नितांत माक्रांत रुक्मांगनानां ॥ यमिरसौ परिव ते
सा सा मंगनानां कोशीया वृशतरोमध्यउदर ननाम कृशलो नेमे भनोपिसन्धिः पुजैनितिः जांतरो पवेशपाण कोपेयमसे द्यागरीपसाक्
च मण्डलेन सानाभोगेनात्यं तमाक्रांतो विवृशीकृतः सन्दिवगानांनप: किलातिकृशः सभाक्रांतो वशृपमेवन्मतिकीदृशाकन कुण्डलेन
स्मलन्तलादत्युक्ष्म उरवसाद्र्ध भावर्षितेवाभावृते मध्यमिलने दोतरगपिशब्दोविरोधप्रतिपाप्यनार्थः ऊर्ध्वभव्याकृष्टत्वेन त्रा
पि मध्यो ननाम यो कालोव्याप्तेनोनिते नवीभूतस्य अन्योपिक्रोशीपाधदरिद्रः केनचिदतुन्नतलाभतः प्रभावलाद्र्धमाकृष्टो भतासम
हृ आपितो नमतीति गोवर्षा तां कोशीयानि रक्तो वृहतलोर्द्दलघोः गतीत्रो शीयानि तीदानीं तनाम्नापाठः ॥१४॥ यांशाप्रियःश्रेनोत कातरंगी
सा सि प्रियानमेकरवीवभूवः ॥ निःप्राकमन्याः सममवालिते ष्वे सात्रातरे जङ्क्षुरसं कटोद्वे ॥ प्रियः कृष्णः सा सा मृगाक्षाणां मध्ये या घो धनु
पा कातरादी सारंगलोचना गजा द्दीति सा सा ले जेपात्म घोसरवीजाता स्वभावण्याप्यकांताशोपकीतोवलोकनेनवनतवदनत्वे
गत्सा कनको भगवताने कितासा सात्रावसेरगमे हरिं कृगणदाहिते ष्वेः समस्तैरेः कटादोत्वपांगविलोकिते निर्भयं जुघुरतउपनएताः वि
लेदोते मास्पानीति कातरादीति गन्तव्ये मंगनानामभेद्द्देतेति लयः ॥१५॥ तस्पात सीससेन सभान भासो भास्वन्मयूरवालि मंडलेन ॥ चक्रेण रवा
रेजेयमेनाजेलोघः स्कुरन्महानगनीकरैककबाहुं ॥ तस्यप्रतेर तेरतरसी पुष्पसंकोधा स्वस्कुरलिस्ता चक्रवालेन चक्रेण सुदर्शनेन एकेी
वाअरमात ॥ एकमासौना असति पूर्वकालेकेति समासः अतएव भास्वल्लोलकालिंदी नीर निकर निभः हरिर्धनु नोपमाने वा होजेलोघः
चक्रस्यावनेः पन्यास्कूरडिमहावते मितामवाचकास्ति एवतस्य सुदर्शनेन वाअन्यविमो निस्पर्यः गमाभाति शब्दभलं कोरविदः गाथाएं
साधिकमन्यंते मंडलशब्दे नेवतदर्थस्योक्तत्वात ॥१६॥ विरोधिनाविग्रहभेदद्रक्षा मर्तेन शक्ति कोचिदरखलितः ॥ नित्यं हरेः सा
न्निहिता निकामं कौमोदकी मोदयति स्म चेतः ॥ हरेः कौमोदकीगदा चेतस्यर्थीतो षपतिस्मान्सेन भेत ॥ गायिजिताः कीदृशी विरोधि
नाविग्रहभेददक्षा वैरिणां मयाव तेसमर्था न भोचित कस्खलतेति अगतिलतासदैवच हरेः केरस्पा गतस्य नोपतेम र्तेन शक्तिः भगवतः
स्वशरीरे सामर्थ्यपाति गसारिकविरोधिनाशा चतुरा गास्खलिता चसदा सन्निहिताचाविग्रहः शरीर नेर चेग स्खलतीत समा
सः समासः नञ् ॥ शब्दे नषोचितेस बंधात पष्या गसस्पयपष्यारा जदारक्षतिकोचिदस्खलतीत्यर्थः गमन्यात कोचिदस्य स्खलतीति

मि गतराके मलाविर्तिनिष्पंदेतः धाधकातप्याः प्रमाप्रगामि गताएवोशेषास्वाशास्वगिणि त्वगति। मदारस्य॥२९=

म.टी०
सर्वित्रेसज्जोस्यात्॥ अथवेदविशब्दोध्याहारः गोविदस्यसबलंतीतितः सर्वस्वस्यकमोदको विष्णुस्तस्येयंकोमोदकी॥१७॥ नकेवले
पःस्वतयाम्रारेरनन्यसाधारणंतदधानः असुर्यमेदेजपितापरेषांनामापितस्यैवसनंदकोभूत्॥ सनंदकः खड्गोनन्यसाधारणंभगवेदके
विषयतादधानः सनंदकोकेवलंस्वतयालीयत्वेनमुरारेः संबंधीपावन्नो नापितस्यवाभूत तेनकोनंदयदिसर्वः यतः परेषामन्येषांशत्रूणां
मतयश्रिमदेजपितोखेदजनकः परनंदकःशब्दयोरूपपादितादेषावोत्ति नंदकस्यापि उभयरूपतास्तिविशेषोः संबंधित्वेनंदकालेचे यतो
नंदयतीतिनंदकइतिव्युत्पत्तिः तत्रकोश्चिकृष्यतेकेवलंमुरारेरुपकीवलमीलीयतेनसंबंधीनंदकस्तसर्वस्यैवगतः कोसिरात
नेकेवलंभिमादितरेनंदकोरुतत्रनकेवलंशोभलक्षणेववष्टीभगवदपदोपायावत् कृताश्चमीइतितात्पर्यार्थः दधानइतिशानजतः
प्रकृदधारीतिपठंतितेस्त्राउभवेजासिर्वेज्यान्यार्थ्यस्त्रगात्मेनपदेलादेशइति भवितव्यं तदादावपिधिधारणेइतीकारस्यपाठः धिपती
तिंसापियथास्यातथाधिपतीतिपठंतीति॥१८॥ ननीतिमन्येननीतिंकदाचिलक्ष्मीतिकमातत्क्षणंश्रियारू॥ विधेयमस्याभवंदतिके
स्यशार्ङ्गधनुर्मित्रमिवहृदीपः॥ तस्यहरेःशार्ङ्गाख्यंधनुरतिकेस्यमभवत्समीपवर्तिजातंरूपस्यस्योपरिस्यापितंकीदृशं विलक्षवेजो
मम्बोन्यासामर्थ्यानेकेनचिन्मीतिसज्यरुतेतप्याकार्षिणावपुशालीर्णतिकमप्रापगजेदश्राभ्रमोगगणज्यापरस्य त्रिपासुपरसो
उत्पादिकासुविधेयमात्रेषु भगवतोशार्ङ्गकांडहोपोमंगलंत्यातूएवमित्रमिवसुसंकुलमितर्थः॥ यथामित्रोमित्रस्यतदभ्युदिसर्वतोदया
नेनमिवर्षिरवनेनकेदृश्चिदपिनीतिंमपतत्क्षणाख्यतदीपागमःतत्रापौदयेःकोणातिकेमागच्छंतिस्वरूपंतत्रिपासुगतागतादिकासु
धेयवृत्स्यमतिः दोषःविवलेरस्तोहलायलेचो॥१९॥ सबूतमज्ञांकंदनादधीरंरुसीणिवोमलिचरंकेहंसः॥ मंदानिलःप्रस्तुत
दधानाहिध्वानमस्तपतयाचजन्यं॥ निध्वानंशब्दंदधौतःपांचजन्योहरिशंखोमस्तपतगाक्रांतितः पांचजन्यमवगाढुपचारेण
क्रोः सरूवलंगोकोदृशंनिध्वानमवाहोदीर्घोमधुरयोमेघयोषवद्वधीरंगंभीरंतप्यास्वल्पंनिःस्वास्वापेनजानंतसमरस्याम
येनिजवेनतपारंतोध्यायेकीदृशःघ्मरेलः रुमएवंमहत्वोतकुसुमलाश्राणीनेसास्यामणिचरः समीपवर्तीसचासावेकहंसश्चेतिवि
शेषणसमासः। यथाकश्चिदध्वनिकोटस्यराजहंसस्यमेघनादसिमरवस्थणोसवसखोमरुतइत्यर्थः॥ अभ्युणाउत्सवैः केगाढ्को
विद्युदितीभावः। सदाभ्यातिव्यतोनः मुखस्यचनतनगम्बपूतेतिकणीतिलपंचजनेभवः पांचजन्यः वीतेदवैपचजनेनन्यक्षातिज्यः
॥२०॥ रराजसंपादकमिष्टसिद्धेः सर्वासुदिद्क्षेगुमिणिद्मागी॥ मदारस्य॥ कृष्णस्यमूशान्तोदिषुदिक्षुपानोरज्यइव्यावतीरणः॥ शार्ङ्ग ३३
हरिः कृष्णरूपःकौशास्यदनमोकाठः सकेद्रवद्वेतोंगमाश्रापिकोमंगलरूपः कृष्णस्यशार्ङ्गसर्वप्रकृष्णव्यवहारचोवाच्याम्नरः
समताश्यः चक्रोपिकृष्णमेवतिश्वमेवरूपमासोठः रावहः शोभोपश्यापिसर्वाप्यासाधर्मोपदोकृष्णातिस्त्रेनपूर्वः इतिकृष्णसर्वी

सघदिद्दिप्रीतिबिहापोर्गोपेनपात्रिको घसा ॥ २१ ॥ धेजागधामा दहशोप्यसो रेः संक्रांत मूर्त्तिर्मलिनेदनीष ॥ कराणावतस्का सपिठं रसा
पाः स्तलविवि दारिवपन्नगादिः ॥ पन्नगादि रीरुऊ दहशो रूपः कीदृशः सेरन्ध्रि अको वीक्ष विवत ः गातस्थे भेदपते पन्नगान्भी षष्ठिं तलेष
नेषु कामइनातो सोपन्नगादिः दृष्टो इति कर्माणि लिट् फणणः शब्दः स्त्री लिंगोपि ॥ २२ ॥ पिपासतसोस्य महीध्ररंध्रमिदा पटीयान्यस्य
णदः ॥ जलौ तेराणि वृमहाणि घोषः शब्दो तेराण्यतर पानकार ॥ तेरेजिगमि षतोयो उ उमि ध्वनिः सोम्बे सषित गजगर्जितरस्य चीत्कारादी
नि शब्दो तेराणपवृने कीदृन्नादः महीध्ररंध्राणि पर्वतगुहा सोवृभिद्देदः भिन्नला तया पटीयान घनतरः भिदेति छिवंता तृतीया पर्वदि
कोमगाव्रविदेतस्य जेतेः महाशब्दोति नगरंध्राणि विदारयति केरव किस्य पतीसा तपष्यो धीभ्ररो नदंत दो तोयातेराण्यतर पतिसो पिव
वेत विविर निदार रणान्यः धैर्यो न तीर्थे तीति मताध्राः सोलवि जादितालोः वउलमूनमापि सरश्रा ध्ध्दसोरिति लिलकूरको
पण चिभिदीति भिद [illegible] लतजते ॥ २३ ॥ पतः सधती जगता जगमधर्त्री धरित्र्या फणिना ततोधः ॥ महाभरा भुग्नशिरः सहस्र सहाय
केस्य [illegible] ॥ सजगन्नि [illegible] पेन पपो तेतसो नदेशो नाधसो फणिना भ्रससे गत केन फणिना धरित्र्या धर्त्री भूमे को धाशेष
एत सर्पः को पभ्रससे वृततागोरवेणगमुना ऊर्जो रुत पसारणास हस्तत साता पके व्यग्रा का भ्रेलो नाऊपत्रमहा परूपले हाणीति रूसलेमाहः
गत्रेभुजक्षप धारणमता भुजले तेतेः भसरसो इति भावेलिट् ॥ २४ ॥ अपोभ्र केस्तो रणसंगभंगभपावनत्री कृत केत नानि ॥ के पापालानी
वेरूनीतिभाजां सेन्यानि सो भान्वयमन्वपुसो ॥ सो भान्वयमिंदुवंशं तेतरिं सेन्यान्यन्वपः पश्चात् जगम कीदृशं कृष्णं के रूपं पतो सतं
तेन पसंगः संपर्को स्त तेपो भंगो नाशः तता पक्षं पवरसोमा व नत्री कृतानि हासिता नि केत नानि चिह्नानि पैः कं कौनी व पानी त्याह रुकी
तभाजे नय रीकि पापलानि यभ्यासे वो हरि मेव वासगीतिभाजं यभ्या कि पापलान्यरूपं तीति पाज्य सेना सान्वपातीति पाज्यं स
सम्भ वपातीति सेन्यानि पसिदो षदो न्याः सेना पापाना सामान्य विवदा पाचु स्थिपति लिंके चिद्वा स्थिपति लिंगमेव से न्यशब्दमाऊ सानि
स्मिके स्वटर्णनः अन्वयः गवंधः अन्वयुरीति पातेलट् लउ भाकजापनु स्वीति केक ॥ २५ ॥ श्यामो सरो विकूणदान तो येरा लोहिता कोते
नेत्रपरागः ॥ अनेमि मार्गे शितिकंठपत्र सोपद्युतस्त्र स्तमिरेरपोधे ः गाते भेरा नेमि मग्ने ः चक्रे पर्यंत पावे द्युतिः रश्वो घे ः कोठनि ः
कोचनभृतपरागा सुवर्णानी रजांसि चूर्णानि रेणोमिता उलाविता मधकेरदिरे स्याः पिष्टाः कर्माणि लिट् कीदृशाः श्यामासरो ः
नीललोहितो ः को रिम दांगिरा लोहिता ः पंकिता ः गात एवमिति कंटके कंटको घृतः मयूर वर्ह चूर्णेस चप ः श्यामानिचारा

स

अ ग

८३

मा० टी०
३६

रुणानीव करोत्वि करोतीति समासः कौमिरत्रां त्रैनीतएवर्थः सकर्मकः पचाराजश्रेष्ठ इति कुधिः कैश्चित् कुधिरे इति पाठः २६॥ नलंधेया
मास महाजनानां शिरांसि नैवोत्सतिभाजगाम॥ अचेष्टता श्रापदमुमिरेषुः रुक्तानां ततो यत्नादष्टां गरिमाणम्॥ अनंतरं पाया हतः अर्था
पदमुमिरेषुः कोचनश्रपरागः तदचेष्टत चक्रे यद्भरिंरोगरुकलोस्योचितं उचितो पिएव गौरवाद योगं जोमि त्वर्थः तस्यान महा
नाना जनतायामस्कौमि नाधिसरोरुह इति श्रुत्वातिसनपयोश्यच रासिंरोविफलहृदयत्वस्य पदरुकापं तस्य कारेरुको
योति महात्मा सकोपि तोपि साधूनामवमानं नकुरुते नाप्नुत इति दोभयंति॥ २०॥ निरुध्यमाना पदुभिः कोपचिन्हअपदुश्रिविपु
श्रपादौ॥ इकवरुता आर्गरोधः गौरीं क्रान्तुलिरुगतहरगास्तदीष्टः॥ अगोहसितो नौयतो पश्चादश्वारुतिश्रपारणस्थितिः जस्यानु
वस्वभावो यस्खलनं यतस्यावि करोतिदां चक्रे तरंगा वद्भिमिः कोयमप्य संयम्यमानाय हरः चरतो यदुश्रिदिष्ट उर्धचक्रेः तनि
क्षितं महाश्रमानानुजाना कोमय पाहमीष्ठ रगिलेष्ठः पतेमार्गरुधो गरुलो भाग्प्राव लस्थितान् गमनगतिं पस्थिन इत्यर्थः अगो पादारुगा
दोषगौवतो पादौ निर्तीवा पहदोत लेपयेरुक रितोध्यते॥ २८॥ अवहतानां पातलाभगोलरगोगिरिपलनिरोविवातेः॥ गत्रो डितानरगामिर
सतःरुद्रेनिन्युर्जनस्यः पदकां [illegible] मतरालरितमागासमप्यनेनपाश्चप्य मोडिं बान्त्रिस्वः गपास्फुरन कीदृशा नद्यलिमिः गत्रो
डितान् निततान् [illegible] चितद्वितेत रोगरस्यवो [illegible] गोमेदितान कोप्यमायता कशावला रश्मिभिः त्रोवदातां रुवंजपिल ऋान्सादीं गगि
सर्फः बावितेइति बाहगम्यावे तेर्पिताबात घन्त्र एलेसाधुनः [illegible] लरिमिबि वेरकोरुष्यसलरस [illegible] स्वतामी तो भावः पर्नेज्वरलेरस
देशः॥ २९॥ दिद [illegible] गतिरप्य [illegible] रारि मारादनेपं जनौ [illegible]॥ अनेकशः रुतेन [illegible] प्यनल्पा नवं नवं प्रीतिः तो को रोति॥ लो
कोग्रगः परायभाज शौरिं [illegible] पुकामाः संतः अतिरप्यगारादूरादपि गापदः जाजगाम नरु सर्वेरव नगरवासि नो हर्षादिव भगवंतं मी
कोते तत किम्मिति तेषां तदालोका नकुरुत रुलिलभिलाशं व्ययेप्रक्तीर्थे साधकामप्यतिरमात चित्रं महती प्रीतिरसकृत्संकृत परिचिते मापि
नवं नवं वारो गति असमोकुरुते तेन नतेषां हरिदर्शनेन तस्या नकुमिति भावः दिदृक्षामारात्लंतामप्रीतिस निकिलं प्रतिरप्यमिति को
प्सानिरूप तलाकाप्य महतीतिरप्यादपादि यपति पत्र गाउरिला प्रर्वा घातेलंट् गनल्पा नवंनवमित्यकारः अस्लिष्टः गम्यपाहु कश्चिद्धा
स्यला तरुहोविसति नवं नवं स्यात् अनिसं वदशके॥ ३०॥

३

उपेक्षो वर्त्मनि निरंतराभिरसौ निरुध्यास नैकिनीमि:॥ रथ्यस्य तस्यां परिदंतेच कोपि विवान्विदामास पौरैर्निपातं॥ असौ विद्वान्मु
रारि: रथ्यस्य पातेगमनं नविविद नाकृष्य पतस्तस्यां पुर्यां निहतलोचन: द्वारवती गदसदपयरसर्षे: कीदृशास्य रथ्यस्य वर्त्ममार्गे
पौरैर्भिद उपेक्षो गच्छत: पतो नैकिनीमि: सेनाभि: निरुध्यासंवअललातसंकोट संकोटे चजवेन पाहे नकज्यते तदापि वेदनेको
राणां मोहस्य संकोटेति पौरैर्गच्छन्वाहो याति नैवेति नरुध्यते रथ्यस्य यातं किंचिदपि नाविवेदेति वाचो ज्यं विद्वान्वो विवेदेति निरोधले
श: गमिषुधमानमंतरं विवरमासाममिति निरंतरा: संतता: निरुध्यास प्ररुंउ...पिचयत्रवर्त्मनेरुतिरुत्वा विधाविति विदः यातवेरुः
विदामासेति उपाविद जागरा...पातामिति भावेको: तस्यां ...मिलु...का...विलाह॥ २१॥ मध्येसमु...को...: पिंगी पोके वीतीकाचे
नेत्रमिभासा तरंगकोत...व हम्यवाह ज्वाले वमिलो जलक्षल्लूलास॥ यासमुद्रमध्ये उल्लोलासदिदीपे तस्यां पुरीति यो ज्यं द्वारवत्यामिल
पे:॥ कीदृश्यसमाविती दीर्घोतं धर्मनमालपायिदश: अवलीदोसीरुचापीता: कवीनी उल्लोलासेतिसंबंध:॥ अतस्त्रोमेदात जलेविदर्भो कीगो:
रिसवालोस्विता सापिदिश: स्वेरुचा कपशापेलेवहरंगोष्वा रत्नाकोतावदुबाते तल्पमस्त्वं यस्यतव्यवाहस्यागो: वडवानल: अपूले गोदिवद
निश्री पवलेत्रा: मध्यसमुन्नमिलेपकोपद्य योरमध्येवष्ठवेतिसमास: पिंजगीरिति पिसंगादुपसरथ्यानमिति डीष् रूपतेरति तव्यमाकि: तचूलती
गिह्लव्यवाह: अन्यस्त्रकीदृशपसाविती सिगधां जनस्पाभसचिरिकीयावत्रिशात्रा स्त्रोकालांसेवव एपिते॥ २२॥ कृतास्पदा अमिमेनतासहस्रेरु
द्वन्दने: परिवीतमर्जि: अतिर्विदायाविदधे निध्या गौपष्ठी दष्यिव्या: गतियातेनव॥ पागातिर्विद गतिविन्नेन मजास्तजाय चर्चुविशा
तो विदधे कृता पाचमेषिभेमतो राज्ञो सत्तसे: कृतस्पदा अधिष्ठिता तथा उदधिजले वेष्टिता भोगा गतमाप दष्यिव्या: गतियातेनवेउ
व: गतिविंवतल्यामपि यतीधैरविहिते मति वशास सहरुपामाला मेखला विसीर्णा चैनिर्विजित उद्विजोते इति निर्मित रविन्न: सस्तादिषीति
विदि विदधे इति केमिलिलकार: गतिनागतिमंकुः॥ २३॥ लघु: सदाभ्यासगृहीतशिल्पविज्ञानसंपत्प्रसरस्य सीमा॥ अदृश्यता दुर्शीत
लामलेपधावेवमपास्वजेलच्छेजैलेष॥ पा...श्रदपालदृष्टस्वछेष्ठदधिनीरे चदृश्यते जिता सम्रम दपेपातिष्ठती त्वर्च्च: अतस्तोमि
व्यते सुध:यवेरुचगस्य गतिविविवपिवयातवपु विश्वकर्माण: संबंधिन: सदाभ्यासेन गृहीतस्य शिल्पविज्ञानसंपत्प्रसरस्य त्रियाकोश
ल्पोशावधयोगस्य सीमा मर्यादा ततो न नैकिविविवात्रापतलेसुंदरं निर्मितमिसच्च: पतमेन जले च वसु जातिविंवीमव

प

टी०

ततो ज्ञायते स्वरूपस्मिन्नात्र प्रतिष्ठंदितमिति क्रियाविशेषणं फाल्यं प्रसरः प्रवृत्तिः कार्येऽक्ष यो जनासीमेति मनस्तीति ढीवभावेः या
प्रत्यते सति पयस्याः पितेव प्रतिपादितायाः अस्मेवायेर्ण्डमुञ्ज रत्नभाजो रत्नावली
प्रयतेति कमितोलट् स्वः शब्दोऽव्ययं ॥ ३४ ॥ रथांगमेत्रैभिनवं वराय यस्याः पितेव प्रतिपादितायाः अस्मेवायेर्ण्डमुञ्ज रत्नभाजो रत्नावली
रकोधिरावबंध ॥ यस्याः छरे उपकंठे समीपे नदीपतिः रत्नावलीमेलिपंक्तीः शीताउअम्लेञ्जरोमं बंध रचयत् कीदृश्याः अके
भाजः मध्यवर्तिन्याः अतएवात्रवासात्प्रेमतस्याः रथांगभर्त्रे चक्रपालाय वराय सर्गओष्ठ्यपाभिनवं तत्काले गतिपादिता पादतालाः
कीदृशो भविः पितेव पित्रे तल्पः पितादुलितः तत्संगवर्तिन्याः वराय सर्गओष्ठ्यपाभिनवं तत्काले भर्त्रेभिनवं विस्थ छायाः स्वे
तिन रत्नावली स्वसर उपकंठे रत्नसमीपेकंठे च ॥ ३५ ॥ यस्याक्रारिवादिधिवारि वीचिच्छटोच्छलत् पूरंसवकुलाकुलेनव शेलपर्यंत
गेरोङ्गकः सुमेरुवधोन्यत्स मन्वकारि ॥ यस्या वृक्षेषु प्राकारस्य समेरुबजोमेरुतटोन्वकारि गगनकृतः कीदृशो नवलते
प्रवारिधिवारिसत्त्रप्ता लः तस्ययावीचिछटाः कल्लोलविच्छिरूपः तस्यानुवर्तमानं दिनमछत्वं त्रिविधं छंकलोकोकुसमतः
तैनस्यायेन स्पर्शानववेन लम्बीः ॥ वक्रःकीदृशः उच्छलत्सर्पितचरं निकटं नस्तुड चक्रोतारानिकरं वं यस्यसतथ्याः कीः शरखा
नाभस्तुपतातस्यलत्पस्तस्य च हसितिच्छन्यपीभावेः गगनकोतिजातप्रासातः ॥ ३६ ॥ मणि व्यधेषुभगवतानि यत्र प्रभागते
कमिरस्त्रराशेः ॥ लोलैररत्नौलछवि भांजि गतवेला ... रवाप ॥ यस्यमध्ये ... रत्नाकरलंघाप
मनिलमल्ले ... इतिगतिशङ्क ... दा ... कीदृशि रत्नानि मणिकी
यो भदेद्भगवतानि राशीस्तानि तेन्या अलोलां स्यामितीं छविं गगनाशंभजतीं सलोलछविभांजि कौर्म ... मा
गते जजनाट अवि बैः तथ्या लोलैः प्रसारिभिः पः किलं लोलः चपलः समन्तात् मणिजा पघ्याः मणिव्यधाः अप्रगाः प्रगाः छे
ताः अल्पादिभिः कृतादिभिरिति समासः छिर्विभाषितः आकारस्यान्तं ॥ ३७ ॥ अनाभृता कोमल रत्नराशी नपापातिः
फेनपिनाकिमासः ॥ यत्रातपदालमिवोपतल्पं बिसारयामास तरंगतल्पो ॥ यत्रोदधिः कल्लोलकरैः उपतल्पम हट्टसमी २६

पी

रत्न

पे कोमलीकृतनानारत्नराशीन्विसारयामास चिह्नोपहतं दोतेभ्यः तपे दाहं शोषयित्वा मिव चिह्नोपपयतो यः अतः सालिलस्याविराः
तप्याये नविनवनाराः दिंडीरस्यागितदीप्ती नरूतं च तत्स्ववश्यमेकां तपस्याप्यते ॥३९॥ यस्यालेख्यरंगगतया विजेतु दुराकुर
स्थाप तेसागरस्य मनोर्मिभिर्मा कृतगांधिस्ता पौत्री डाविवाः प्रा शागतैर्विलिलेख ॥ यस्याः सालंभ्रमारम्यरंगगतयो ...पा
लाघ वोर्मिभिर्गाव्धेः मोल्लोलैर्द्वरा दुपस्थापयाउ स्थितभिल्लतेना ... तद्भ्याशागतैः सालोपशायस्यै विलिलेख विलेखने
नेष्टमिस भूयत्नापि लकारः उत्रे तो तेषु सांपन्नमनोरथः [illegible] ... विजित्य ... पः ... लेके ... जरोम ... विजिगीषु
ते ने जयातिसो ... मेव ... दर्शनं पाती ... शब्दः ... ॥४०॥ अतूलजेनेव जः वाडवेति भाना मिस्रासतो
निश्चि ॥ रसने रोदी ... वर्षा ... नेन यस्या वहितरिंकुवालः ॥ यस्य गति जिलदोगजेन्वाधिधारस्य लेना ...
मरो दीतः ... तस्या ... कीर्ति ... स्याह तौ तमो ने लवेगादागतः सन्यतः सालकाः ... वला ...
तेः पः किलकलतूलादागतेः गविषान्तिनिष्पुरधापते मेवप्यमेवपरिभावात् सशम्ब रोदनं करोति जवाडवेसारो दीप्ति
पोर्मिमालय मत्र जवाधिपतिट दोरण ॥ ... दीप्तिलक्रा सदादिम्बक्रा पं चल रुतीजागमः ॥४०॥ यदृगना ... ष स ... पना पाः
... उर एनेव कमित्थ तीमिः गजाधिपतो ... मने ... रोमिस्य ... गजाः स्पः सानिमेषवि ... । मानव्यः गजाः स्वभाव ...
मेपात नवो विनिर्निमित्तं तरारोपरे मनूपाम लोत्तामकरोत् ... निश्चत मनः गजापति तारा धितः सन्नालीया ...
मानपीलदो ... सानिमेषचिह्नो नेत्रसंकोच विलासोपलक्षिता ... धारा न लेव ... स्वर्गस्थीपि सो ... ते
सा ... दगनेत्यादि यस्यां वारनारी पा ... गगनास्तासां यद्रूपं लावण्यातिशयो न कवीतेन यद्रूपं साद्यपात तः किंचिद्
... विशेषकारस्य ... कामयमा नाभिः एतेन उर्वश्या ... रसामानिम मेवलमेवविशेषो नलस्य रूतिस्यापातिशय ...
... कोयादे ... दियोगा ... भापातासामेवाप्सरोभ्यो विप्रा ... नतः निमेषणं निमेषादिस्यगा ... चिह्नं ते ... ते

पा० टी०
३२

इति सा निमेषविहीना: ॥४१॥ स्फारस्फाराम्बुभंगे विजालं विनिहिता: स्फाटिका सौधपंक्तीः यासां च नार्यः कोलदास्य पल्यां न मे
गता देवस्य रूवस्य राजन्या यत्र कुरयामिनीषु स्फटिकोपलरचिता: प्रासादमाल्या वनिता गांधर्व स्व रत्नस्याद् देवता रूवेन
वसुरित्येदा पतोहर्म्यावलय उल्लिखितशिरस्किरण कर निकरैर्विनिहिता: सा करूणा दलक्ष्यतां नीता इति तदुक्तमलंकार:
उतत्र हर्म्यालि नदंपते ताम्र संस्कारं स्वादभूपते आकाशस्पादगन्तारू गेतारति ॥४२॥ कांतेषु कांतोपल कुट्टिमेषु
तिजयहर्म्यतलेषु यत्र ॥ उष्णैरधः पातिपयोभिगोपि सद्भसुर्ज: पयसां गणाल्या ॥ यत्रालिसौधपृष्ठेषु प्रणाल्यः क्रोष्णो जले
राशिर्जनैः कदाचिन्नोघे पय: स्नादिसारउष्णैरनेतेषु हर्म्येषु कांच्य तर्हि धारयती सा त कांतानां सच्छपणाता भिन्न
कांतोपलानां चंद्रकांतमणीनां कुट्टिन निर्मितेषु हर्म्यतलेषु तत्र स्थित्यर्थमिंदुकांतनिर्मिता रात्रौ चंद्रकरस्पर्शेन वर्षा
ते जलस्यंदते तस्य प्रणाल्यो विभाति रात्रे शशिकरस्पर्शकर: चपागालतो नाद्भिर्नोन्यथा न्य लिचि तातिदपभितेते को
का स्यात उभरितिव हेलिह ॥४३॥ रत्नासिपापत्रा निशाम्य दीपा जालागतान्प्रोषिगाह तकाएप ॥ त्रिंशुभिर्जालेदाणीष
एणप्यो वैदूर्यमौक्तिकस्थानपान स्नेह शशि छुतिभ्यो ॥ यत्र नगर्यां भोधपुराटहेषु पानि वैदूर्यकास्थानि वैदू
र्यानारिमितपस्ता त्रपागवादांगविष्टान्भोस्ता: ताम्प: कामिन्य त्रिभयावनुकु: नव ज्योतमातो नयकौ हरापितासाविह
भेनात नीपणप्र रतौ वैदूर्याति शिति कणरहारि तेस्मा सपर्को यज्योत्सनात्मीर्य मागतास्वतन्त्र उधलोतोजानंते
माजीर नेत्राणपे तानि अच्छकितत्र गवाक्ष नामि येन शंका कलासीरत्नात दीपान्निशाम्य प्रशमय्य विभ्रुः किमिति कि
घोतका: शमिता रूसाह किं पोति लज्जया प्रपि किं कारणं मितात्र रताविति सुरतसमये तस्मादारभ्य सौबसनापहारो लज्जिता:
मलसत्ता दीपान्प्रशमयंति अतः आलोकाभावान्न पदार्थानां सम्यक् ज्ञानं प्रशामय्येति स्मिन्नेव निशाम्येति न तथ्योपपद्यते
इतिशम्दार्थनिदःप्रेत्यधि यात्राहमिति

३२

न्ययीभावः तृतीयासप्तम्योर्वेऽलं विम्बुरितसां विभासितः भीषणा इति निर्पेहेतः भयेषु कुशाधि घ्रातिः इति भीतार्थानां भयहेतः ४४ यस्या
मतिप्ले दाततपाग्रहे विघाता मंल्ये मम्म भवानोगेतः ॥ वक्रोऽवानः गीतिं विं ने तांगाः सजीगर्वित्वाइव रतलनितीः ॥ यत्र वेश्मसु पारत
भिन्नयः तामुवानः सझत्तालेस्याश्च विद्युपतः गीतिविं न तंगा शरीरये पापामुचागय किं मणि काड्ये रागो नपतितो येन अतिपालि
मगमितात चित्रेकौतुमत्सम्पर्धीः कृतः अतिमस्त्रणतया रत्न[illegible]कौसा मलदर्पणा[illegible]लिकापदेनव धातिगतश्चलेरम्य कोऽनेराकयते
तेच गृति गिवता अतोज्ञायते मजोवं चित्रे मेभिः कृतेमिति ॥४५॥ सावर्ण्यभाजः अतिभागतायालदे[illegible]गपाण्डुतयातक एवः यस्यां
कोपोलैः कालधौत[illegible]जेमाणिद[illegible] ॥ यस्याः कालेधौतसोन्तिषु सवर्णान्यहस्पृतेषु अतिविंमतापाण्डुसांगंडत
लेर्मणिद[illegible]जे स्फटिकाव[illegible]ग्राप्ताकीदृश्यपासाकरणाः सावर्ण्यभाजः कालेधौतैव सदृशावर्णिपाः गौरपीडस्त
[illegible]तिललिता उत्पात स्मरापाण्डुतयाई क्षीणशावैः पघपितगौर्पस्त्यापि कपोलाः कोमि वशादापाण्डुराः गता तो विकेलि
लालतिपालिताः सोरत्नादर्शासोकस्फुःस्तनेषुमी सर्वत्र मणिमकरोः कपोके वलोमाणिशब्दः आपश्रः स्फटके वर्गनीतेकोपो
२ लोस्तितिजातो वऽल चेन ॥४६॥ अकागनीलोपर्नि मितानालितेषु आसाग्रहदेहलीन ॥ यस्यामलिंदेषुन चकोरेव मञ्जुधांगना गोम
यगोमुरवानि ॥ यस्य मलिंदेषु स्पिलासुअगाधागना गोमयगोमुखानि गोपुरीषाणि लेपनानि नविदधुः यतोग्रहली नां
भाकानि तेषु धुरितेषु देहलीग्रहस्थाननिशेषः गोमुरवसुपलेपनं कीदृशानां देहलीनां अकागनिवधोनीलाउपला अप्रमानो
२ मेभिः रत्नस्या सोनिर्मितानां रचितातत्रअलिंदेहल्यो मरकतमयः ते षां नीलापारुचागलिदा धुरिताः गतश्चा श्रो डानायीज्ञा
गतिरहे तमेवात्र गोमयालेपनं अन्यथा कृतानीलमतदिति श्लोकार्थः ॥४७॥ गोपानसीषु क्षिणमास्थितानामालम्बिभिश्च
न्द्रकिनां कलापैः ॥ हरिन्मणिश्यामतृणाभिरामैर्गृहाणि नीध्रैरिव यत्र रेजुः ॥ यत्रालम्बिभिर्दीर्घैः चन्द्रकिनां बर्हिणानां क
लापैः पिच्छैः वेश्मानि मृहाः रेजुः नीध्रैरिव धादनैर्यथा कीदृशानामध्यरागां गोपानसीषु चन्द्रशालासु मनाकोस्थितानां
कलापैरु दृ[illegible] हरिन्मणिभिस्वातरत्नं तद्वत् श्यामानि यानि तृणानि तद्वदभिरामैर्मनोहरैः नीध्रापि नीलतृणं स्यातिमंदोति
वलभीच्छादनदानवेऽभ्रो गोपानसी निडः ॥ आमितानामिति को भारिगतयर्थाकामेका[illegible]वंशीं क्रोसीति[illegible]ग्रहशब्दो धाजादिः

कां॰ टी॰
३९

४८॥ स्थलकमलैरप्युत्फुल्लैर्वितानमालावनद्धैरपि चावितानैः॥ रजोभिश्चित्रैरपि यत्र चित्रैश्चित्रैर्विशालैरविभूमिशालैः॥ यत्र सर्वेषु भू
मिरशोभत कीदृशैः स्थलकमलैर्महान्ति सत्तैः तथा गगनतलेऽरसदृशैः समेत्य दृष्टैविलसद्भिः विरजैश्चेतानि यत्र हि स्थलकमलस्थलावर्तितैः तलं
एवनस्थः नसौति चेन्न तन्न हि सम तत्रैकाप्यर्थो प्रावतेन न विरोधः भिन्नाश्रयेण परिहारः तथा वितानमालावनद्धैः कोरकाकोरी
जिकैरवितानैरस्थानैः धनजनपरिपूर्णैरिति सर्वैः यत्र कपोतपालयोः तथाभिश्चित्रैः रजोभिः विधिधैर्विराचितैः सचित्रैः सालिरवैः यत्र
च चित्रैर्विगतं तत्र काप्य तद्देवम्भवेत्॥ तथा विपुलैर्विस्तीर्णैर्नशालते इति भारिशालाः तेषामपि भूताः शालैरविराजितैः यत्र च शालानु
संतितं नेकाप्यं तया एव वक्ष्यः स्वरितिशब्दविरोधः अपिशब्दो विरोधप्रतिपादनार्थः ४९ चिकैः सर्वाकृत्रिमपत्रिभिर्यतो कपो
तपालीषु निकेतनानां मार्जारमप्यानतनिश्चलाङ्गं यस्यां मना कृत्रिममेव मेने॥ निकेतनानां गृहाणां कपोतपालीषु योमार्जारो
विडालः सोऽपि जनः कृत्रिममतार्थमेव मेने गतासौ तद्वदनस्यान्[illegible]धस्ताहारत्वार्थं कुटिलानि कायानि
त्रिपतीपेषु तोदेहाः सिंहादयः पदार्थाः सा कपोतपालपालीभत्यते यस्यां लोको सिंहकोटि कति भसिहिः तांस्त्रिकामी
[illegible] लोकाः कृत्रिममबोधी यस्य गाम तनस्री भूत निश्चलाङ्गं भमं कायोपस्यत मानत निश्चलाङ्गं किमथ्यं मेवाधि
धामिसौत[illegible]पत्रिभावः पत्रिपक्षैः पक्षिमालाजातिभिः यस्यां गोभिषपाजिष्यकपाकपोतपालपा कृत्रिम पक्षमाला
[illegible] गोलगाजोघोसपाजातिस्थाना[illegible] निश्चलो[illegible] शरीरगतो जनीतेगथमपि कृत्रिमेत्वगावपर्विः
[illegible]सर्पिसितो मो रितो[illegible] जिघासेयाति लिदामीतेः पाठः [illegible]ततो[illegible]॥५०॥
[illegible]पि[illegible]रागिं देलेद्युजनंभ्रमधस्त्रं कारणं तनदाश्रयतस्य यत्र मासादश्रुगानि मुग्धाधरोष्ठता॥ यत्रको
[illegible]सादारोहत तहितासामनपीतिमिलिताः गतीतलिंगीतो नदात्रेपर्णो ज्योतिर्माणिस्तानि तस्यां शिरवेतारणसामधारि
र[illegible]मधरोष्ठ द्युस्तत भास्यिपतेवेदारधः वातलाः। शब्दचलेन चैषोक्तिः गतत्वतः नवसौधवाधाग्रकीर्णपासौ ३९
धन्याः सौधः आपितञ्चो गोधरको॥५१॥ रम्योर्वी आपगती पताकारागं

विधिनोः रे तिवर्धयेतीः यस्मान्मे मे तन मे व लोकाः सर्वेसर्वेभिर्विलसन्ती पुमानः यस्या तदृत्पन्न मधूभिः सम्यक्तोतासों पानलभी
पावि सतीमें जिरके दृश्रीरम्माश्रुतिरमणीय लालताकाके जयंतीः श्राप्ताः तस्याविवि न्माश्रुत्स नृपसते लाङ्गोको कामोवि न्नो [illegible]
श्रीलासिन्दूरादिर्वर्धयंतीः औं मनोति स्याते भसरुवञ चचित्रे किंपि ते तस्या नमतु [illegible] लेवलो के धाद न्नां तो पास [illegible]
तिते स्यैको व्यच वधूभिः सम्यं नलभीमें जिरेवधूरपि विशेषविरेव्रस्म गर्भ्यां तरन्माती तिः वद्यौपि रम्या वेलेव पताको कीर्तिं जानु वेसूः वे
[illegible] निर्दिशे तस्याविनिर्मो [illegible] तावधिता श्रुति राग [illegible] तस्या [illegible] मधु [illegible]
लोकाः नेव [illegible] अति [illegible] वि [illegible] ते [illegible] ५२ [illegible] यताम गति यत्र ग्रंगी विभाति पत्र गंभुं यकुंसो ॥ मधूनि [illegible] ८
[illegible] मामोदको [illegible] पत्र मधूनि मधूनि सेपादी [illegible] भवती च वदनादि गामोद को मे [illegible] भावन [illegible]
पा [illegible] तार [illegible] मपती [illegible] जग्रुव [illegible] मधुभिश्च व [illegible] सो गंधं पत्राधि [illegible] सिल [illegible] कीदृशं [illegible] प्रियाणां श्री
[illegible] मति पत्र पुष्पे स्वाभाविके सौरभं विभ्रति वर्तमानानि [illegible] विशेषणं सतो [illegible] राधान गति [illegible] विभ्रती गति [illegible] शा
[illegible] पुष्पे [illegible] ईरिती टीतिः ॥ ५३ ॥ रतां तेरेप [illegible] तां तेरेप [illegible] तिर्दि [illegible] विटं [illegible] नीडः ॥ सता [illegible] न्वयस्मां गणो तेका
[illegible] माप स्फुट मंगनानां । यत्र [illegible] पादि [illegible] कशा [illegible] कादी नां गणो [illegible] स्फुट [illegible] कामिनीना मते वा [illegible] शिष्य
मोपलेभ यतो रतां तेरेति [illegible] मिये तानि सीकारादीन्या [illegible] तस्यार्थ [illegible] पावि [illegible] नेदि को [illegible] योनि [illegible]
निर्गतो दाकु विशेष सास्य यो विटं के उन्नते भागः [illegible] तत्र गानी [illegible] यो यस्य [illegible] तरुत्स र्वः । यो [illegible] शिष्यः स उपाध्या
याय [illegible] तेन [illegible] वे [illegible] गत्स्येव सस [illegible] मते [illegible] शा [illegible] मामे [illegible] कालादि पितिः [illegible] ॥ ५४ ॥ [illegible] तरेष
यत्र स्वच्छा [illegible] मे [illegible] ॥ [illegible] कासा [illegible] दतु रंगे [illegible] नामतः केवल [illegible] तोपि ॥ यत्रां [illegible] तन्न [illegible] पान्यं [illegible] वासो
सितानि नके वलनाम [illegible] रपद धिरे [illegible] तोपि कोर्ये [illegible] थाता [illegible] ततं [illegible] तेषु [illegible] मु
[illegible] तेरेष [illegible] नाश [illegible] वतं [illegible] नि [illegible] तस्य [illegible] शब्दे वादा [illegible] शाती [illegible] तस्य निपातितः ॥ ५५ ॥ यस्या
माजि [illegible] मती मपकोः [illegible] मान मस्ताप [illegible] तिः ॥ जने [illegible] सवल [illegible] ने जातु [illegible] चां [illegible] मार्गीः । यस्यां [illegible] जो

र्वस्तव्ये ॥ उभयेपि विनीतमार्गाः सदाचारराजपथ्यारस्या नजातु कदाचिदपभ्रंशपतनमाः इदानीं तयोस्साम्यं विनयमार्गं स्तावली
दृशाः अजिह्म ऋवजे वेष्टावलघाउ स्पर्धः विनयमार्गा महतीं सीमानं स्थिरस्थितिर्नाम मसजे ततः गता एवापं को निर्वचनीयाः राजमार्गा
अपि वरतः सीमानं मर्यादां विस्तारं वा नजहति गता एवापं को निस्कंधमाः संकटे हि पथि पंको पदवध्नाति सतस्प्यागः तथाच तयोः
शोभना आयतिरायामो वालो येषां येषां तेषां आयतिः राजमार्गपि आयतिरायामो येषामित्यापतयः दीर्घा दीर्घाः जनैः कीदृशैर
जातस्खलननिर्व्यलिकरूपघातश्च येषां तेर जातस्खलनैः सदाचारात्मानिभिः अस्खजात चोरत्वादिदोषैर्जनैराश्रीसर्पः द्वावपि
येषां ते जनकुलैन रम्यपदलालितैः तौ भातयपुज्जौ ॥५५॥ परस्परस्पर्धिपराध्यस्त्रपाः पौरस्त्रियो यत्र विधाय वेधाः ॥ श्रीनिर्मितिं आप
घुनेन ते तेकवर्णोपमा वाच्यमलं समाजे ॥ पत्ररूपवती नारीः कलाभृजापति रचवानता कालके समाजे गद्वालमत परस्पर्धि
न्यो परस्पराभिपराध्यरूपं पासीं ता परस्परस्पर्धिपराध्यरूपाः नगरांगना निष्पाद्य श्रीनिर्मिलालेदनी निर्माणेन भाषा प्या
रुए दोतके वर्णोपमा एक आसा वर्णो दारमेक वर्णः घूनेन आचि विशेषेण दतो रुए दातः छुणो लिखितः रुए दतः आसी
कोटर आसी रुए दोतके वर्णाः तेनोपमा साम्यकारए तदुपमा श्री निर्मितिं भाभासा नासौ सा च श्री निर्मितिं आप घुरए दोते
वर्णोपमा वाश्यपमपग्रा [illegible] कालके सामभाजे अभी नरा तु घुरए दोतक वर्णोपमा व्येवाच्य तद्दलासकु समाजे [illegible] वि
ते जघस्याति विस्मवेसो वाच्यता पश्या शोभने [illegible] निर्माते नाप हेभिः पाठमीः साधारणा दोरम्यायेन देवा लु च्यमप्यदार
[illegible] रवतिघुणे पिवाय ह्रसेव विधा श्री निर्माणेन [illegible] पमिति [illegible] नगर [illegible] विधायमोजं
तदाति नकाम्नि [illegible] न्याय [illegible] यति [illegible] सांस [illegible] लाता परस्पर [illegible] परानराधमा नामप्रयापि निर्मि
रीति उपमार्गाघुणा रूपको विपातो नि ॥ [illegible] ॥५६॥ कलस पदतः कौरदोनव [illegible] फलंति कल्पा [illegible] स्त्रोदये
[illegible] सांमि [illegible] पाः संपदस्ता मनसोप्य भूमिः ॥ तां पुरीं नागरिकाः स्पाधि [illegible] सपदो ल [illegible] यानन्नसी
भूमिः मनोरथस्य नाम एव गोचरः गार्जिता दधिको पन्नच [illegible] दताः कल्पवृक्षे [illegible] विधा [illegible] तले नैताश्च वामिसा [illegible]
[illegible] सादेव फलांति पदतः कौरदोन [illegible] मनसाप र्यालोचितं न बाधिक [illegible] [illegible] तामिलपत्ति

दधीनः [illegible] गोधा

[illegible]

ष्या वा सत्तसाधारस्यनामिकलं ॥ ५८ ॥ कलादधा [illegible] सय औ धासि [illegible] शा ॥ यो रेवती जानि [illegible] न

रोहिणीपोन न रोहिणीशः ॥ यो वा [illegible] कोशोहि [illegible] धर [illegible] रोहि [illegible] शः शरी [illegible] नइ [illegible] न [illegible] सीरि [illegible]

[illegible] नित्यमेव यत्रो वहरिसर्पः तयोरघुना [illegible] केला [illegible] दिका [illegible] केलो [illegible] सरव्या [illegible] विभाएः चे [illegible] काल

लेरना सकलः सोऽश्नापि सित [illegible] भावा [illegible] वलाणि [illegible] दी [illegible] रेवती [illegible] तारा [illegible] तजा

पय वासो रेवती जानी जायाया निद्रूपलोप [illegible] रोहि [illegible] धरः [illegible] रोह [illegible] रोहिणीशो म

व गांकुः ॥ ५८ ॥ बाण [illegible] शंभु [illegible] जनार्दन [illegible] ॥ शरीरि [illegible] पत्र निः शन [illegible] मकरध्वजेन ॥ पत्र [illegible]

ध्वजेन कामि [illegible] शरी [illegible] ने [illegible] भाव [illegible] कार जैत्रा जिह्मो [illegible] स्वत [illegible] निर्भय [illegible] स्मरा

[illegible] येन तस्य जीवितम [illegible] बाणासुर समयरे निर्वर्जिता [illegible] शान्ति [illegible] येन तस्य [illegible] निःशंक [illegible] श्रीपति

[illegible] जैत्रमिति जयते [illegible] जेतरि भाव इति [illegible] ॥ ६० ॥ [illegible] रघ [illegible] माता [illegible]

[illegible] ॥ ७ [illegible] लोके रघ [illegible] सिंधावा [illegible] मरावती [illegible] ॥ वासि [illegible] पुरी [illegible] धा [illegible] अमरावती [illegible]

[illegible] स्वधी [illegible] पदः [illegible] कोलित [illegible] द्वारवती [illegible]

[illegible] विरा [illegible] गज [illegible] जयमाना [illegible] वत्सा [illegible]

[illegible] धाम स्यात सिंधु [illegible]

[illegible] मन [illegible] मिति दोघः ॥ ६२ ॥ [illegible] जानि [illegible] रुचिः स्र [illegible] गध्या [illegible]

[illegible] विशा [illegible] कोवा विशि [illegible] स्याः [illegible] त्रिलोकी तिलकः [illegible] त्रिलोकी तिलको जगत [illegible] हरिः [illegible]

[illegible] विशे [illegible] धकी चकार यतो [illegible] विशेष [illegible] तिलक [illegible] तस्या [illegible] जन [illegible]

[illegible] चिः [illegible] तारः [illegible] सिता [illegible] विट [illegible] शो

[illegible] धर्मा [illegible] स्याः [illegible] शोभा [illegible] विशेषकः [illegible] शोभ

[illegible] विशेष [illegible] तस्या [illegible] त्रिलोकी तिलक इति तिलक शब्दस्य प्रशंसा [illegible] लाक्षाधिक्य दोषः यथा तदन्य

यम्रु॰ विनीति अस्त्र तः ऽडु बिंमनर दिलीपवृतिरेजंड रिंदुदीर निधाविनरुतीं दुराम स्तोनस्ता वकपर्व तेव्य स्ता तस्मो कपलुगा॥ लोतयो द्व
प्रम जोन्या भेको पेश्रमदा लतेति लता धावश्य अयाराणं लोको नोसमाले रस्तिो लोके ग्रमारंती तरणदो दिवः किा यां भाव्यते उसे दिगोरिगि ऽप॥
६२॥ तामी नैभाले सपुदीं कुरस्तालापमतो लीमहलभतापः॥ बजे भमा मो तस्तरण धम्मी पीदेवसेनेन पवैरलं व्या॥ तोमेव विधांडनीवार
वतीसभग वान परिमितिवी वी विलोकयानः कुरस्तादग्रे पाभतोलीवाय वारपाली तोत्रापदास सादवी दृशी गतो लीभवी वजं भालिभेद
ततभयाभ्रो तो जाभास्त वाक धरस्यं ब्रधनपः भीः शोभा युया तेषा शत्रुभिरध्यागतएव देवसेनेन एव देवसेने वस्तुरचमुद्रल्या तस्याभा
वजोस्य वने भ्रमया स्तराकुचाभा देवततो नांश्री रा तामितता भवाति सापि पवैरलं व्या॥ ६३॥ अजा कुंभो गादर विंदुतामो श्रमो जनाजट तेको
दिवाय॥ मुरवादिचाप स्कतयो विधातः कुराचिरी भमच्छजिह्वजिन्य॥ अचपत्रो मेएणनगरा न्नृ माधवपतानाः निरीक्षः निमस्ताः कारवभृता
हसात पद्मनाभशरीर॥ भूतानीव इति वाअल्पो वि॥ तेरस्तानेक्षेशत्रत्या स्त्रापोगंगातोयान्तीवति कालके वच्चोक्ति विरंचिवदना स्त्राहिवि
धर्मिविसन स्त्रवरतावि॥ आनभस्मादिनारि चा केशाजटा तासां जटा नेषु विशेषः एव तैरोवधः तया हि जलप्रवाहानि आमहि ६४॥ शि
राऊलेलादन्येव स्यातीडिता निश्चलीले ताजाव भागायेषा विलोलिता वकातेरस्तात क्लिव्य द्विहोकितेः को पामितिवतारकुरवागासं
गस्तोऽजतिरणे स्तेन स्वलतिनैले तिरवलीनामि का विकाय गर्भलोठजाति वेध॥ ६५॥ निरंतरलोपि मिमच्छमा नैदुरवच्छिगात्मभ्नागा
रोन ते जोमहद्रि स्तामसंबि दीपैदी पेरसवाधमपावक्रवे॥ कोविमिः संकेटपिपां गंगासंबोधमसंगोटस्तरवेनैवोपा वभ्रवैगगमी॥ भाले
लिका ले दपपा सम्भेत्या निरुधास पच्चिवापं गम्यते इसाह॥ भालिप्रगे तुहुहुराजितेरावाजपायजज्वभाने पच्चिपतस्तो जो महतो तावलिनो
दिपाः मापिवर्ण इसच्छीः पच्चा तमस्मा निर्विवरपाथ्य ते जो महद्रिमतः ज्वैले दीपेः भरवं गम्यते तगापि दीपवशात मौ मार्गिस्चातकतेवि
इतीयाः दीपैरिति वा एवं विघचोपस्यन्तत्त्वांगी कोतेत समाद्रुपरिलुपचारे एतद्धोः कृपावोवल्या पच्चायष्टीः गवेष्टुपातिकोर्तपवसती
पृतिधेयुविम॥ ६६॥ शनैरलापतस्या तो रच्या दिति तास्ति नष्ठादरवे दैः॥ सपुतलस्तापतरश्मिभ्यतगीवाते स्तसं जो पुगेस्त रंगो॥ तेरगो
मौजि हेतिनेषा स्तधारसमीपेऽभ्र गदशा पाः स्वव्रमेदीपत समा भभिमाता पतोरणावेगा सततः स्लदणो नेताविमेर्चीभ्रमोमीधि
गरत जवमधः पातिति कीदृशोरस्वे जारवपश्रमा नी सा स पल्लो तितेपः सत सारथिसोनापता आरुष्टो रश्मि हे स्ते वे धस्तनेगताव वतापागीवी
वाकं ट सा दतेन से ऽग्रो संलग्नो अगः कोष्ठ विप्रे
४१

पोयणांतर्धवारोपरिकृतं उसंतोहंसारवं विदुः ग्नोपतीगीकर्मिलंबालाः येतेषांप्रदूनलडिम्पोगरितीवाजलेकेवोढुंगवाम्॥६७॥
केलीमीनिसातेकेएतीपनानारूप्यांभुजपावलयैरिवास्या॥गायेत्निज्ञांमतिचकोपात्नेप्रशोकारवतोलभोसीतु।भगवतिगाउल्यनेनिस्मर
रतिसाति तस्याः पूर्णहारवतीत्वस्याः नाभिश्रेतवभवसंधन्योदशोयत्रदेवसोष्टीततमन्यपाभपाकिक्रिपतेश्लोधीलर्ष्यःअप्पनताखती
तेतस्यानेष्टमतपदितिमभवरूनिहारालिनाभविस्यसालोप्यमेकवारमपृभपास्यदितिहारभूपस्तवनिनिंदत्व[illegible]मितितंकीदृशाः पुरः
वलयैरिवकोटकेयेप्यावलार्मिभिः सेनावंदेः ततद्वारं यमानास्सज्यमानारूप्याएंभुजायस्याःअन्यरूपापिभतिलायाः पतिदृशंतरंग
द्दूतेआतावअमेतानभवातिरवदाग्भसाकाअंपांवलयानिलजाति॥६८॥पारजलनीरनिधयपधन्नवादिरानीलीमलाशाराशीः॥वनाद्वलीति
कोलिलासस्तप्रतिवारेणकूलितपोवलभी॥उदधेर्जलस्यपरेतरिः कानननाजीरेवातकौदृशीःआनीलाःश्रीरेपतपुष्पमाःपलाशराशयःपरि
निवपायासग्राएवोकोलिकासरुकेनाभिप्रोवनकालगुतकेलितकूलेग्गतेपच्छेवलेतदाभाःतत्सदृशीःअष्टवानावलीःशैवलभाः
भवपुष्पतेशैवालमिश्रजेदाकेउसेवयोज्यांग्रतिकोगितपारेमध्येप्राप्टावति मासःएवंवकुलमूलावयतितकोलानिज्ञातिपदिकाव्ध
इतिगिरिवेततेःकेमीरिनिष्ट॥६९॥लक्ष्मीमतोमोधितहाधिवासानूकमानसौनीरदनीलभासःलेतावधूसजयुजोधिवलेवेधृतकोतोवि
स्वानिवपद्मपातीसमा।मसोदवःगाहितेलेवलापायेतरवसोवहूतताननवलमापादितानसवानिवपद्मपतिस्यग्नोलकलानेवेवोधान्तह्नपा
र्वनीनागलेकनेम।तेमदीयाएवेतवहवादतइत्पवाधीलर्ष्यःपतोलक्ष्मीमतःश्रामाधारिलोवृकानतेप्यासमकमसकातवसातोनलताएवो
बद्धवतोःसजकजोतेमिभमतीतिलोतावधसंगफीकेरवल्लीसुंवहवीनिलर्ष्यःयापिभगवदालेनस्तिवपुष्पमेवदासम्मोमतःसमकजलर
पामचधूपामास्मसमभामाकाकिभूलिजन्तीवधूसंगकाग्ना[illegible]गंभोधेर्जलकेतमेपदा॥७०॥ग्नाकिएगमिरसितानस्तूमेलोलमृता
गारवहततरंगफेरणायमातेपतिमापगानाम्सेवयस्मानिरसमाशराकेगसाकारिनदीपतिमपरस्मीरगमाशाशाकृ[illegible]भताविद्रमकवउमेदांचे
योपतूग्नाचिप्रएनोमिमाश्रिादिताउमेवेगानरसीसारशब्दायमानलोलाश्रवपलावाऊसेदृशामहातस्तेरगाःकल्लोलापस्मातफेनापमोते
ददोरानेवमतेगपस्मादपिनरभिमालिगतिउग्रेमरथतिचपलात्तुजस्मभवतिफेनस्तोमाएचोदमतिफेनासोतिवक्रोग्रमोतिकधदू॥
दरा॥पीताजलानांनिधिनाद्यार्धाह्विगतेप्यात्मनिनेवमातीःदीप्तारवेदासरकोधितीरस्कातावलीरावलयाचकार॥सतविरोध
नीरतदेपूकौवलोमौनिगोनिगाकलयाचकारददर्शउमेदातेसमकन्निातिलापकृयाधराफुभासइवपीला[illegible]दिपा।उबोतः

यतस्मात्मनिरूढीं गते प्यात्मनि ... मंती ॥७७॥ सितेपिनेवमंतीर्वर्तमानाः शशिके रव्यतिकरात किलोदधिम लातीत्यागमः अन्योपि च
जजंघा पीला चोद्धमती॥७३॥ साटोपमुर्वीमनिशं नदंतो यैः प्लावयिष्यंति समं ततोमी॥ तानेकदेशान्निभृतं पयोधौ सोमं सिमेयानपिबेतो
दूदशी॥ सदेवो प्योजलदानेद्रः कीदृशान् तानितो पानिनिस्पृतमेकदेशात् तद्गृहीतो को नीत्पाह पेरंभोभिरभीमघोसाटोपंसा उर्वरंग
जीतेः संतो ... पवितः प्लावयिष्यंति स्वांते जलमग्ना को विष्यंति गम्यमको ... यै विलेजले ... प्रियंते सत ... देशाः अन्योपि के
... धनूः ... पितावद्ददाति ... तेऽगाटोपगास्कोदगा उर्वरः नोत्रूप पीतरः॥७४॥
उद्य ... मेघेनातात्पृतोयमर्थं ... रिवसंग्रहीताः आलो ... मासहरिः पंतः तीर्नदी स्वतीर्थे दमि वांकनाशे। नारायणः ...
शातीनि नगादद्दृशःकानिव ... तीरिपाह ... तीर्मन्वादि ... तानिशास्त्राणि यथावेदपतत्पतभवति तेन सोहं ...
तोप्यमेव स्वतीनाश्रतिपात: कीदृशीर्नदीः ... जलधे ... जलं गच्छतीलोराचिताः मेघमख्येन ...
नदीनामुलनि: स्मृतयोपि मन्वादिभि ... वेदाभिधे ... संग्रहीता नि निर्मिता यदा ... वेदान्त ... द
तिलोकहितातिनिमित्तं ... स्मृतीनि ... तालीयते ... पमीयतेतोय ... स्मृतिभिः ... द
वेदेनेतीवादयोनेक ... वेमाप्याद्वतिभिः ... यथा कालिदासस्य ... जत्रस्य ... रघुर्दिशः शशरस्तो ... विष्य
स्नानेवेति॥७५॥ विक्रीयदिश्यानि धनान्युरुणि ... साकं ... भाजः। तरी ... पात्रिका नाव ... तोय नेदद्रा॥ ...
तेरि ... तवणिजः गम्पनदत्ता ... हरिः सा यत्रिका ... वणिजः ... तानग्रतः शाक ... ताल ...
स्यर्थः कीदृशानू ... पात्र ... तनजानान् ... तत्र ... कल ... तरीषु ... पितः ...
तस्यः किं ... गावपतः दि ... दिगंतर ... महा ... सानि ... तत्राम्पत ... धनेः
जातेरत्न ... भाजः ... धनलोभः ... पतत्र ... सचान्यतो ... पितरः दिशिभव. दिश्य
उगवादिवय. यत। द्वीपेभवा हृपाः द्वीपाद्ध ... पत्रलेख पात्रतः तत्र ... यात्रिक ... पानपात्र ... तेन ता
ति सवर्णानि सांयात्रिकाः पोतवणिजः तरतीति ... पत ... तः॥७६॥ ... दूषितानि तेन
पयांसि ... धवेज ... जानि ... पिने ... वलवताम् ... पि ... परि ... प

४२

कोर:

तोनदम तै: समअस्य अंमान धपा उासि सव: उ सतित कामा: जाति स्वभावएव तेषां पउ मिलवे: भरद्वते जलान धे ग संपतीम उते
नोते लसस्य मदय श्राति विज्ञ नोवा सोदि ३: यतो सो गत उघ्वये: गत ऽश्राति भदय: अतर वसात कालमनमा वे ब तीयति उपा श्रोरे
ध्वेन उति केति रिलकाम: ॥६॥ तेभा गतं वी दपगा तवधमकाश। प्याशत नेकदाशि:। नेतुजगामेव रके भोद भसारि तो तदा तसमा
नाउ: ॥ सोलासमान स्ववीचिलो भ्रा के: कवि न नेन तेतक स मागत माला कापा दधि: भल नगमभेव गगाइव निये दो यता कृमा नेबध कोत:
कल्याते स स तत स्येसा ह उता गप्याप्यत्र व मिता को स्मादव नग ने त्ने तत सा तु गकराम नमा देन त पुलकसारि तादी धीव ताउ नता स्तारे
गा: कोहुलो ह ववात वायनसत प्वो गो: याति दशा तरः जत भ धनी सप्ता लिगना प त पुल का त प्रमारयति प्रासते समाम ति प्रा प्या मुड
रिगड भ्या त्रितव तिका पुरभ धकर ए पो ताविमव ॥७॥ उतमति तान: कलिको नेभास्या नो दन्व त: स्वेद लका नेमार्जी ॥ तस्यपाक मेले अंजा
ति वेलमेला पलो स्फा लन लब्धगंध: ॥ तस्य हरे वेला समीपे न उजत: साम गो नजस्वो नो दन्वेत: स्वेदलो वा न घर्म केलिका गतिन
लमति प्रायेनममार्जि निरास कीहवा प: उतसाजिता उधी कृता र तस्मात प्रेरिता ग पला उलंजि ता सद्धपेय होता गाम: कल्पिका: ज
लवि त्रु पोपन तस्या एलापल नाम स्फालन न भयो न ल को गधो सोरम येन भनु वेलामिति सामी प्ये लिम गज पर्वत यो भाव: वेला
मति ज्ञा त मति वेलमिति वीजि पावि शेषत्त ॥८॥ उत्तालता लो बत सबत स्समीरसी मंतित वात को वा: भासे दिरेलवत संघतो
लन वेधगनी प्रदशा: ॥ सोनिके: तारा दधि संव धिनी तत ट भ्रा नाभागा भासेदिर आभा: काहस उ त्ताल बतू पन्नाल
लोविशेषका नन तत्र संघ्र जो निस्तता प: समीर: सदा गमि: तेन सो मंतिता धिथा कृता वो तव्तोल ता भेया तत ने मंति वयन्न तेत
प्वो कि: ३ तिसे ग ध्वे जि: न कुत्राति कर सीमत शाको जीव नारिके: नेतव्य रति ध्ये विवे ताया फल मूल उलेनि तिलिको
रिराणे लवृ तावतामसिंधु रसामभ: तस्य सालातला संधत्प्य: अद्भ गसिंध्वो चेतम्राय पद वह्यथ: भोद सोट तद नल टन विखमो
नाग: ॥९॥ लवंगमालावालिता वे रा सोनारि को लोत परे: पिवत: । भास्वादिता गे नागे: समन्त दम्या गतस्य आतिपति माउ:
ते वेष्टरा भाविध्य सकाशादम्यागतस्याग तये: संव धिनी भति पत्नि प्रजामा उ ते सीर पयामाग कं का: प्रज्यते तपा सका उकत ता कर्ष:
तस्या लवंगमालामि: अंधिवृ नोत्तम मिराक लिता गपिता गम ते नो शेखर सो पे: त प्या नारिक लेस्य रक्षिपाला विरोष

श्रा.०२३

तेरेग्गायोरसाः स्ताः पिवंतेः तेषु गुआरम्वादिताति ग्गाश्रीणाम्रस्य निशोम का [illegible] प्रगफलानि येसेतेषु [illegible] यो [illegible] अ

स्मै प्र व ताम्बूला दिने दीपते नारिकेला तस्य इति ह्व्यक्येषु ग्रतेः शब्दो धिक संग प्रधानं सगैत्रेव तञ्जफ जातेषु ॥८०॥ हरगणेशात्

लोस्य पारितः परमक तरंग जन्मनः प्रमापितेमस्तुतः श्रीतिपञ्चान् पितस्य भस्मशमती नृतापरिचनतो बलान् जव लोस्य पुरः सीतते हको

लियः श्रिय विगततामियः सलिलनिधेस्तदा वंदेतरम ततं ॥ वलो हलधर स्नस्यात्र जो भ्राता [illegible] सो म्य वलि सैत्यतस्य पुरः

रुपो: परिचलतः सतः सलिलनिधेस्तदा मन्दतरमव धात [illegible] तदा [illegible] पद्मानाम्ने [illegible] भताने वादी

भावि [illegible] तमेवाविश [illegible] विशाबाणवारस्ताकी [illegible] स्य सेन्यस हरणभाते स्वे पैः सन्तता [illegible] लानि यः पुनः

यन्न कहरगस्या [illegible] जन्मो [illegible] तस्य [illegible] हरंगजन्मनः बलस्य भ्रीति पदं मार्गे मार्गे प्रमापिता [illegible]

विपक्षा राजानः पर्वतावायन तस्य प्रमथितमस्तु तः उद्धेः पुनरस [illegible] मतीभ्रता मदरेण मथिता तस्य बलस्य सदा [illegible] लियः समी

बास्य [illegible] भाय [illegible] क्रुधः पुनः [illegible] कालविगतानि एव [illegible] नीलवर्णी पति [illegible] यस्य [illegible] बलम [illegible] लंदमी

पति भार्यायस्य तेवं बलमस्यो [illegible] मथितमस्तु सश्रीकेवसमुद्रे निस्तरंगो [illegible] माथितानि [illegible] महोदन्ततरमनपो

स्तत [illegible] कालः रचितो निर्म [illegible] रचितामताद्विजेतिभद्रं ॥८२॥ श्रीमदानंददेवायनिवल्लभदेवविरचितायां सो

स्वा | घकाम्परीकायां तृतीयः सर्गः ॥ ३ ॥ [illegible] निःस्वो सधर्मं सह रत्नभाभिर्भित्तो त्थितैर्म भिमिवोरगारां ॥ नीलोत्पलैः [illegible]

विचित्रधातुं मसोगिरं रैवतकं ददर्श ॥ असो तरिं गच्छन् रैवतकाख्य पर्वतं ददर्श कीदृशं नीलोत्पलैरिन्द्रनीलोप

लैरिन्द्रनीलमणिभिः स्पृता संवलो विचित्रो नानाविधा धातवो गैरिकादयः शलदयोपस्पृतः [illegible]

भिभिवा शिरोमणिदीप्तिः सह सर्पाणां निःस्वं स धर्मं [illegible] भाणिबोधितत्स्तं [illegible] नीलोत्पलैः

रत्नानि धातवः उरसा गच्छन्तीत्युरगाः उरसौ लोपश्चेति डः सलोपश्च इदानीं सर्गान्तं यावत् प्रस्तीन [illegible]

४६

पिश्रवजोसंयोगनेद्वादशभेदा उपजातयो वृत्तामत्रेश्रयमंनिरूपिते ॥२॥ गुर्वीरजसंहषदःसमेतौ दुपर्युपर्युक्
कृत्यां पितानेः । विंधायमानंदिवसस्यकाले मार्गप्रनीरोह मिवोन्नमद्भिः रोह मिवनिवारयितु मिवोन्नमाद्भिर्मेघैः
विंध्यायमानं विंध्यपर्वतमिवाचरितं मानंस्त्रीर मलोपमहादृषद उपर्युपरीतिग्रथितं ॥२॥ अोतत्पाचोकोवनवप्रजाजा
नवप्रभाजालजातोमरगिनां ॥ अोतप्रिलाश्यामलतामिरामलतामिरामत्विषवद्योतिः नवप्रभाजोलेलोताम
चिपुंजोद्गारिएणांमरकतमणिनां ॥ अोचामासौ अोतकोदृश्यमानवोकोवनस्यस्वंवर्णस्यपवमेतेष्वतेजजतोयायान्यस्यकों
दृशोलतामिर्विलीमिः श्यामासवतं कोदृशामिसोरमवशादामेत्रितभ्रमरतोरवषट्पदाभ्रमरीयाभिः तस्याप्रभ
लानांशामलितया कोदृशेणाभिरामभिद्यश्यामरवश्यामलः अोपवानांमतंमकुलेलांगिति गच्छतोतरुणिश्यामलः २१
तेनैवश्यामलताश्यामलकुकोमिशिलाभिरामिरामासिपर्वः ॥३॥ सततसत्वंसरवैर्गमनश्रिरामिः पादैर्विवेभ्रा
व्यविंतिष्ठमानं । विलोचनस्यानेगतोभिराशिमनिशाकरसाधरितिरएयगर्भ । गजेनकोराएणेनः श्रिरवेन
शोलश्रेरवचेनोमाप्यस्थितं विलोचनस्यानेमध्यजदृशेः तत्रस्थिताबेकेनन्द्रयस्यचो
प्रोमनस्यि रवंड न्मेदिरएयगर्भं अ ति लोषः चो मि रामिः रवे
रो मावप्रयोः स्थित चोको त उ सेः स ते सपात
तेस्या स्यामिराम पोमि धीरवनाति रगा ति स पश्चिव देर तिसै लो कोलेनेनमिः ॥४॥ वि
जलापयविपाडु रतीव गति रिक्स्थन विद्विनि ॥ गरा गति नि विस्म
रि ॥ केचिवलदरोनमचा न्दे हतेकोदृश्यमाणितोपवच्छा । सिता न्तर एव दा शितोनिरा गमको न

गात एव ओ विदुद्दवमौ वा गादेश मेघो वघ राधितं तदा समूरि भिवुगोरीपुवर हल्लं कीदृशं हवमभागास्गोनगौ
रीशरीर संगेनविगतो विभागानावास्थित। अस्मक्स्यतं रसो वर्णभागसेतो भागाजपमानं सिताभे पितितस्य लोहे
रभाग: सौव लीलेहरेच्च तमत्स्य मरुस्यगो विरचित लो प्रसिद्ध:॥५॥ चपलानि जनी चन्द्र लीला सोनाभिये
नवि [illegible] विद्युल्लाला सा॥ [illegible] गता नो [illegible] विहितगमानामसे
[illegible] जात पत्र पुण्डरीकच्छत्रै: धत्यापाविदधात कीदृशै: तासिजेन राणि उ [illegible] पुगानिच
पत्राणि येषां ते कोतिजर जात पत्रै: तन्त्रा न्द्रा उदीर्यै: पिंजलमेन पिंजर रलयोरेव स्मरणात [illegible]
लसिजलेन [illegible] भानु: विहगमानानि जसत्रौ सलचरीष चन्द्रच्चा। चेपंत्र लालसा थाभि लो [illegible]
पणतथा मदनमवेरदपुनो त्यपादी वताषा॥ विचित्र उल्लानां चपलानां गलसानो॥६॥ स्के धापि
धारयते॥ उर्वी [illegible] तो वदान्चे सत्तु दधानं कीदृशान स्के घे अकांडे अधित्य [illegible] ढ: स्थित। तं ऊले [illegible]
लेकाङ मेघ [illegible] रापषा तथ्या गौरी [illegible] हारगौ: [illegible] तन्त्रा लिंगित वपुष: जनतिता बोउ वंश [illegible] लिता
च्चितोओ विश्रांतो नीलाकालकूटश्यामल: कालकूटश्यामल: कंठ: गौरी हेरणा सकाकि नाथ चे पि तदे
तान्द्र जनगति ता निआनि नयी सतानि यकेनानि लता हल्यानि मुजा श्रापस्ये सतोषा भवता नेक दृशादी
पान्त्वा॥७॥

श्री विलेवनीलोलं कोलिपुरा: कपोमि गौरिवर्लध्रोपरीः ॥ नवालपालं कृतमेकेताभा ऊचीरप: शैवालिनीर्दर्दूति । अपोद्धा
नतोपातिवतामां तंकीदृशी: ऊचीदिमिलो: शुवालिनी शैवालैलऊ को नवोलपनाम्रकृतरा विशेषणं भलं कृतपलं कृत
तर तस्याभा कोतिपासांतां भवतएवकपोलमिनौरिव गडस्यलीठलपा: कीदृशी कपोलमित्रौ: विलेविस्माद्धृ विलं विपानने
ज्ञामलकोणाभएपासांतपारोद्भाल रजोमदनौ गौरीरवदाता अपाकृ पद्मा कपोलमितय: सेवातस्य शैवालस्यनूपते
कवलपिकोचि कमवीएवतानि विपूशाकालिणा उपमेमेवस्याचद्राति उपमानं कपोलमितौ गौरिव तमश्लेष: सिवाल विधोतपते
ततसत्रेतं सिकेताशलो रापपावृदेशोलिविलसिचोचेलम उत्पलपनीलित रणा ॥ २ ॥ म राजीव राजीव शालोलम्र यंकृमंतको
मतंतितीमिसातराणा ॥ कोनालकोतिलिलोदिरू राणा रदोभिरदोपितउदूतो ॥ राजीवराज्य: पद्मावेल्य: तत्र कुशाग्गप
गालोलाश्चेद्गुला मंगाज्ञमरा यअेतं तत्यातराणा ततिभिर्विदाणमालिभिरूसं धर्मकृ संतंमपतरतं कोतोमनेहरो
मे लकानां ललाटपतितकोशानागंतोगोपासांता: रुराणा ललमा:देवपोविनउदृमतं विभंतरदोभिर्यालध्यानैरवी
...भिनूपद्मकोतिमिसर्पी: ॥ ॥ ...पुदूरुरारेरमरे: ...री ...रानीवपस्योपाचेत सम्कृगौ: । भवंति नाहृपामिरावकी ... य
दीपउ ... मसविति ना ... (पिंड) ... गा श्रुतराभ ... यक विशेषण ... कोनाम ... धो
नमवातिकोविमिलीकानोचमेतिरुपत्य: वोवनोमिमिपोतातिरपष्टे ... पाउघातिदूतिमिधोघा: कोमेरा ... वेतीतांच्यदृ
प्यपाविवेप्रातपतसौउह मगिरानिश्चस्ववलेवोचे: संततमरतीकोलेवेश्रयमवोधिपाविनयनश्रलो: कोपतमिनम्रषोद्या:
दस्तानिस्ववकेत्र्यमिमेराष्ट्रोकेवलकीश्चिरगवरपिरवैरनुपश्चितस्यानेयश्रकृततोभरापिरवनाएपनकिमस्यनाराषण
नस्यतस्योएवच य: सरपवनसरवरचितकोत्रापिदेवे सादादंकृतमीतीयेतस्यकोपश्चिन्नसाकापसभवति भाविनीति

बाणेन

भा॰ टी

छि

कवीनां श्रुषोघान् भवंतीति उचितं उद्गायत्र मीढ दिव्यायति याति पदि ऋचे ॥१५॥ यतो मता र्चीनि रक्तां मनृते: श्रस्यैर्महति
रिमिका [illegible] स्वानि ॥ आ द्यादिन प्रापाणि कीदजसि जयमा सरक्तान्मामिता निलोके ॥ यतो पुरुमादेव तेकी ज्ञानां सर्व
रत्नानामिवानि थ्य सं रस्वानि जरामादे कीहृषि मताचोर्षि न [illegible] लानि पत्र [illegible] मी सर्व: ॥ तथ्या नाते नेर्मिता ग्रमी
रौभरीरापि रम्रविलोक [illegible] सा [illegible] दीपि [illegible] स्वानि विपुलभानि कौ
दैवसा [illegible] जो यथा [illegible] भूरणान् र [illegible] तस्य [illegible] दीनाम [illegible] परिमाण विद्ये

मरसानता

[illegible] मतेनी यते शेषस्य [illegible] ॥ गारिद्य घ ता स्वन्नमरः मतापर विंदि चाने प्यार विंद धाने प्रगावालयु [illegible] निपी

नमतामेर सा।

तरसां नमतां ॥ यस्य तटे रोदसि श्रृंगावलि श्रुच्चरीक श्रेणि नां विघने तो विकल्पाख्ये दकोरस्य मास कीदृशो त
दधाने गर्क विभाति गी दर्श मासानि निकरं उदगात तांप्रकलान्नासं एवं खेरो ग्रां रक्तप्या भृमवि दानां धाने स्याति
भरविंदानि धीयं तौ स्मिन्नि लर विंदधाने केयं तीर्भि न स्थिन्नामते ति किंतिति दीर्वसा निपीतरस्मी स्यादिति मधुः
तेषां नमति ता मरस्तान्य: जानि यस्या: सा नाम ता मरकोति रवं दभावे हि वंतरं नमतीति न: यापदे न पो ज्य: ने हि
रंति सभीनामनंतरं । खिंदेदे [illegible] दिवादौ स्यादिति तत् दोतेद्रत्ता रवचतीति कांतीरिकापयस्या किंनाम विधाने छकौरिति

दि

मरनारायणस्य ॥४२॥ मज्जाधि काठे रमतीकते श्रेणोनिक्रष्याव्यारमसह [illegible] ॥ रु वाधि पाधि स्थिनसीमि गै
प्रेलीलिलादेदे राजतग उ[illegible]ले: ॥ पुत्ररूपप्रेया पापा श्रेणि विकसित नयन का स्कम दप्त्रा प्राणि तीर्घ्रो नो भ्रत त णउ पौरि सिंध ४५
तिनेतिलनाश काधि स्काठे रावलपुण भावगार रुद्र सनाय स्ये रावलणस्य शोभा गार रुद्र सनापस्ये रावणस्य शोभा
पत्ररूपाशाशर्मकरूपमिति तरो भ्राणे [illegible] यको रस्य पं: ॥ हानि श्रेष्ठे गंडपूलस्थोपमानभृत्रो रक्षोस्यपुष्या [illegible] गाम
दीसहसोपमतो

री

कृतोपापाणांडपीला ॥१३॥ निमि नवरुणि गरुडा मोजन सर्पस्य रक्षाः परिताश्च रंता ॥ टीका ॥ पुनर्विचे रुचं रुचो स्था मानि
निरेवस्त्राकं रनीले ॥ पत्रग्रविरक्षाः सर्पस्वाः रते सर्वव्यापिन्यां रुचा कारणेन भूयगपालीय वेणुपानि विप्रेरडापिता स्वकी
तिसागे कारणमात् गरुडस्याग्रजेन नारायणेन विभिन्नवेणिः च तेनोलेमानः रतोतेनीती रूपः कैरवोरितापते नवपरा
को रसरितोमिरिकेतैरित्सर्पः यपवोपि शिरोष वरुणिः तदुणोपमले कारः रूपं वहति रक्षा ॥१४॥ पत्रोमितामिति रुद्र केतोः
रामन्नेमदद्भिः सम्बन्नमद्भिः वनेवबाधे विषपावको मा विपन्नगानामविपन्नगानां ॥ पत्रे नागानां तरुणां कोननं वनमुमाशवा
विषमा गितसमज्ञा वाविपद्वा बाधे विषमस्य कारणमात् अविपन्नगानां सर्पसहितानां नयानां नविगताः पन्नगा इति केना
केषतांवेनन दग्धमित्याह मेघरूपाणि निर्जले सम्बन्नं गाढीकृता गतस्य दग्निनाने वाधूते समन्ने मद्भिकवाते मेघैर्विसर्पं निर
हितेयद्वैरित्सर्पः ॥ नत्वत्रिपापदेन योज्यः वबाधे इति कोरि सम्बन्नमिहदेः ॥१५॥ नमद्भिरुद्धोऽस्त्रके रावेमपापिकोपि फल द्वि
एवंधामपतंगं कीर्तेः शशासपापा गुणाणां सज्ञाति मिकाति यन्नानिरे गोभाद्भिः सर्पको तेरवेमिपपन्नग
पापोपधामवमाद्भिः केरलेरिति शशास मारमिति किं गुणानां विशिष्टानां सज्ञातिः स्थानात गर्भविपापत्रिगुणादाचार
विशेषाहितो राज्ञां तगुणानतरादिविशिष्टितविशेषातरां भवतीति यदि धैयनस्था जदेव सपेतेत सर्पको विगतानामितिमन्दवमदि
सर्पः तथा च भारविः प्राप्यते गुणवतापि गुणानां न्यस्तामाश्रयवशान्न विशेषः अतः सपापिनितामनंदतमानश्शेमदस्सा
तिशापेत ॥ सा वाक्यपि स्वगामस्येति ना सत्ते संविधापि श्रीमा वा प्यामाद मुनारदः स्वपनोचिरस्सीः इति रम्यतरः पूर्वके
केवलो निर्दकोपि पन्नग सर्पः ॥ द्वीपे ले सम्नदरा रेस्वपर्व विश्वभानाता नां ॥ दाणे दारेवन्न केता
मपतितदेव तामगमति ॥ सपवतीमराजिरवलो किलोपि हरे श्रयमपदपरव विश्वपमाततानावधायित कलेले
॥ नूनपदसकोदवनो किततत्र कोहलस्या वमरदुता शाकसाधक मध्यात रमस्याति रामिणीयु कस्य सर्वरवभावः पंदरा
हतीबरम नवतामपीति आप्रणामविजवदीय पाभारतरामा यतैर्मजुः वैपिताया वोधव ॥१७॥ उग्रस्य सद्योषगिरो दधनमन्त्रा

पु

श्री

रएणसादिगणं सारी सं ॥ उ लं धरं अष्टुं मेवेदूपशोरिं उ तं पर दाकैरल का चै ॥ [illegible] रंदरा को को ऽतः उ [illegible] च स्यमानस्य चे
कि रूलो को पमे लिलि तपाहू हरि रैवतको चेलष्ट सकौतकमवदी रुह्या विचार्य उ ओ रएणपादिगण उ [illegible] जे धिता को
सारी को धासि [illegible] हशी गिरा [illegible] एतेः उ पजातय [illegible] न [illegible]
मो ते स्य तं स्थिता ते उदार विपाल [illegible] सख लो [illegible] न [illegible] न [illegible] गे
शामद्रि [illegible] रैवतकं मृदो हाह ष्ट्रा भूविसं सरि को न विस्मयपते न चित्रो पते [illegible]
रि [illegible] वेः कौह ए मेनं माधी अदितोः पिति तो आपता दिशो दीर्घाः के कौ नवर चा का शे [illegible] तपागामोपिता
को माधपास्य स्थिता उ दया एति उ श्रानि विशालानि विसी एता [illegible] गानि शिखराणि यस्य भातर [illegible] लि तो मी
गामा वा धि [illegible] तो हि नदी धितिका रिष्वदु केलीयस्य ता आप चे न [illegible] गिरस्य हल्य साक्षाद्बलो कपमु [illegible] नामपी स्मा
वि सं के लीषः ॥ कौ इशं श्रीवं गाम आदितोः पि [illegible] तो आपती दिशाएवं वरवौ सो पेने तं । दिनावरो हि भगवान् तस्याउ [illegible] तेनीदा
विष के टम विषाणं चे गाव षमधिस्य पस्पृतं तस्या शिरः सख लो ती शाशि फेला यस्य तं । एतन्नाभि हैतो पठनी [illegible]
भा कृ देंगौ दे पूरस्या प्राप्ते: तो जो [illegible] ती ति लो के उ रु को द्वपचेत् ॥ ४९ ॥ उदर्पति वितता धि राशि रज्जा वलिपा सो चो हि मूर्धा नि
दनौलंगं रोति [illegible] चोरक्त वसा लि रस्य विलं विघंटा हूय परिवारि तु वारि रैः पदि वतो भूषितो यो वा ऐं ज्रो हसि आ ए सास्थली का
शोभां व सी ति धारयतीति घटा शोभित द्विरदभक्षं करोती त्यर्थः ॥ के दारूप उ न्दशो शाशि ति चोमित्याति कीदृशि विता
[illegible] रू तः अति दीर्घा रथमय एवं रज्जौ वो यस्येत्यथ विशेषणं । घंटे पि रजु [illegible] गाप्य [illegible] गुंके दो घंटे उपमा ने रज्जो वे
रश्मी मौ नागस्य कौ गने नैक लो के न कोविना घंटा [illegible] तिमा मलव्य । कूट किट मिटी गतो उ ति के विदो कार [illegible] ७६
पव एपाति तस्योदि वती तिकनी कोचि त्स्वरितेर्मध्ये नगनाविति पद्धति ॥ भ गाति गलाति नौ त तेः परो भाग जासा ति तौ जोगरे
श्रद्धस्थिता स्य ॥ २० ॥ वहतोयः पालितनव स्थलीः सततिरितालसमा [illegible] गच लर ए ब त्वा नि व राजति सा रितास मानन
वाष्ठिको ॥

ने

पुष्पोद्गलोभवाग्निवैराजेतम्बः समिताः सपूर्वीः कोयेन भूमीर्वेललितत्पासौवसिंलाह्लिसमातोयोतनश्चीलानवाश्जर्जरा
अंसिवोभासोयस्यसलिलेसमाननवांशुकः॥शोषाद्विणाषेतिके लेसमानरमीद्भूतश्चीलेपन्पासततहरितालेसमीनैनेव
शुकेवैततिरसिसहरितालेसमाननवांशुकः पीतवासाश्यपर्पः कोनवुस्पलीनोपिषंगेवासस्रोउपागातेअप्यवापूर्व
श्लेषोयमपिसारूप्यंभवतेमावापन्नतत्रोपदेशएतस्यास्माकेनतठटीकोपाविचारितो।द्रुतविलंबितमाहनगौभरौ॥२१॥
पाप्योमामगिमिहसानशुसंनिवेशमाःपश्चतिभूतंतमलसांकुतसंशुजालं।संपूर्णलब्धललनालयनोपमातेरुलं
गसतिहरितस्यहितांशुमन्त्रौः॥रमाजेयसानंशुप्रस्यशुसात्रिषणाःउपाविष्टोरोशिनःपश्चात्मागमयरपार्श्व
मीदंतेशलश्रवणेकोपनेकोहशोभागस्यातमलेविषलंकेमतएवसतसांहतेरमतिगयुनमस्युजालंविद्रुमणिकेला
यस्यआधोभागएवशाशिनःशोभाविचारतेसतउसंगसंगिहरितस्याकाष्ठितोदमगस्यच्छुतमनैर्मल्यात्तीरस्थ
मरलंडमेवलब्धंललनालयनोपमानमगाभरवेनसांहस्यपेततअन्यूनगेहिसफलेहिमलवीतावदस्तु
नेविसदृशांपश्चाद्भवःपार्श्वस्थाःदक्षाणपश्चात्तरससांर॥तिमाःशीतलीमराकामर्जितहतो[illegible]
तिलके॥२२॥रुलापुंजतोतारुर्द्धूर्भगअंधामर्धिगताहृदगाजर्जरानिकराचौः॥[illegible]
निर्वाणमृतते॥अत्रनिकेरोचीःपातडालपुराःमदनदहनेविवशीहेते[illegible]
[illegible]स्वर्णपीगताःपांशुच्छिदघदाउपरिपततेसेला[illegible]जर्जरो[illegible]
कोरवेलाह्पंक[illegible]निर्वाणेतिः[illegible]
[illegible]कामतोप्रि[illegible]
वस्थ[illegible]निर्वाणिवातेः[illegible]शब्द[illegible]तिनिर्वृ
तकातेस्वनाःजगतीरिहस्फुरितनेरीचामीकाराःसवितःकोचिलोपियंतिचामीकरोः॥सवितःकोचिलापि॥जगती

प्र

मा० टी

रेताः स्थली: को चिन्ने चा: परिदं धाति [illegible] को पि शयंति पिंजरयंति कीदृश [illegible] जलदः शमितो जलदामा चिवांति
गोश्वातको नाम [illegible] रपक्षि वि [illegible] स्थादी नः स्वरः के कोये: तृषा: तडिद्भि: सौदामिनीभि: ललित सहशी [illegible] कोट
सङ्कपलेको तस्वर [illegible] ये [illegible] नाम चा [illegible] गंधं चामोदं [illegible] तरामा [illegible] रिति [illegible] पाशासि
तः [illegible] रीतिः [illegible] सिंजसंतः [illegible] गता गजा पर्व [illegible] विधि [illegible] ॥ समरनवसामरणा
उपचार [illegible] ॥ ७ ॥ उत्तिष्ठ [illegible] तमितंत्रैव रावललेवे [illegible] कावितो [illegible] मिरवीवान [illegible] जलो [illegible] पदि शाम
धव
ते
स्य [illegible] पतति [illegible] मं त विद्या ॥ [illegible] स्य रवत [illegible] त [illegible] धः [illegible] सानु [illegible] स्फटनिस्यतं मंतरिवा [illegible] रवे दधी
याति कोप [illegible] पते [illegible] साह [illegible] पः सं भा [illegible] निर्झर जल [illegible] पदे शीय [illegible] निर्झर जल [illegible] जे तु पुकमी [illegible] उस [illegible] सो दीते
नतो पसाध [illegible] पीतो [illegible] किं मिति नमः पतती सा [illegible] रोमि: शिरवैरस्तोवतरा मातिशयेनो [illegible] वरत [illegible]
तावस [illegible] ति को [illegible] रोमि: उच्छ्रिता उपरि [illegible] उद्धी [illegible] रवी परिसितां [illegible] रा [illegible] स्थमय: ता नु [illegible] संयुक्तं तेचेतः
उर्ध्व [illegible] रिवर्ण [illegible] लो [illegible] पोपि शिरसा [illegible] सा [illegible] दिमार [illegible] दिप [illegible] मवे [illegible] चिके रमन
लेवो [illegible] वचौ [illegible] वितान्यु [illegible] न्याको [illegible] तेदुनितारको पि ॥ उ [illegible] भवसो [illegible] रवा [illegible]
तो: [illegible] निपात [illegible] दाघो [illegible] शापा: तर [illegible] तिशायपस्या मिशापार्श्व: गतिपाघो [illegible] वामि [illegible] पः [illegible]
धिपाम्यराष्ट्र संभाव्य [illegible] स्पर्शात रवस [illegible] तिलको ॥ ४९ ॥ एकेवे स्फटिके तटांशुभिन्ने नीरे नीलेभ [illegible] तिमिङ्गो भवतो पर [illegible] ॥
कौलिंदी जे [illegible] जनित [illegible] पः [illegible] वेद [illegible] मित [illegible] स्वरितः स्वरा [illegible] ॥ अर्धन [illegible] ना [illegible] ता दित [illegible] मायागंगा
पावेद [illegible] वि [illegible] सा का [illegible] पते [illegible] सितामवृती [illegible] वेद [illegible] धोर्णि [illegible] पाविधि [illegible] साह [illegible] पूपमिते
चौ [illegible] मया [illegible] मा वहंती साम [illegible] सेतम [illegible] मपरोध: किरणा [illegible] रितजलौ: [illegible] पवत्रविंदु नील दीधिति विद्योतितो
या:

अपमतिजरठो: अकामगुर्वीरलघुविलंविपयोधरोपरुद्धो: स्मतंमेस्मनोमेगम्यरूपा: परिगततदिक्करिकोत्तटौर्विभिन्न २८
भिन्नद्युरितंनीरंजलंस्वयंनिधेतेविश्लेषगच्छतीभिदुरं विदिभिदिच्छिदे: कुरच्भिदुरसंभोयासांता: भिदुराभसा: षु
नेष्विलातवेदग्धीमितिटीपस्त्रौजोगांक्ति दशावे॥अहर्षिणीस्यात्॥ २६॥ रतसातोस्मिन्विलसतिमौक्ता: समानवंश
मणिसानुरागा: स्निग्धआपतौ सुरसुंदरीभि: समानवंशमणिसानुरागा:॥ इहगिरौ मेरौ: समानवंशसुराश्री
रवैरिसदृशातटमणिमयानांसानूनांसमभ्यागानांरागात्मासउतस्ततोपिविलसंतिद्योततेतथा स्निग्धाना
योपिपूतैभर्तृकुसानुरागा: प्रीतिग्रुणी: सानोविलसंतिक्रीडंति सुरसुंदरीभिरप्सरोभि: समा: सदृशा: नवंशा: नव
प्रशस्यतेश्रेणीयस्या: तस्मिन्नेववंशमणिप्रतोरनन्यवेगतोचिनोरुलपी:।राज्यतेनेनराग: राश्लिष्टपत्रावितिसमासेधि
संज्ञा नियमितानवंअभराणितिविभाषाडि: स्योमितलोपाविभाषित:।उपेंद्रवज्रातजातोजगौस:॥२७॥ अथेभिताराजत
राजितासौदुर्वंतीमिति विति सांकुसुधासुबुली॥ अथेतिमस्यपरिपांडुरितांस्मरारेरुदृष्टिलोचनललामललायली
नादृदृष्टि सातिलोचनललामचिह्नंभूषणं वायस्यतथाविधंयल्ललाटंकपालतस्यलीलांविधिरिति भस्मधवली
रजताभिजिरसमेति आपिसुरस्रोत्रपाणीतिया उअभ्रमताराजताराज्याकोमवलेरवधाभूषितातथाघनामधोलासि
तारासौताभिजाभर्तितिसिलिललाटरूपाणांकनकरजमराजगर्भसितीयनेत्रंमरोचसंततिलवा॥ २८॥ अयमतिजरठा:
अकामगुर्वीरघुविनिविभान्तिकीदृशाराति शापेनजरठाकठोरा: कठिनपाषाणा: अकामगुर्वीरत्सपतविलसीप्राणा: माय
पस्तानालघुभिमेतद्विविलंविभिक्षविलंवमाने: पयोधरैर्मेघै: कुपरु वी: विधाता: सदाचासमंजोषालिवामगम्यरा
पाडुमा: सुष्ठ अगम्या: अगम्यरूपा: जरसापारूप गगम्यरूपसंस्यानयासांमिति नीतथापरिणतादंतोघाताराधिकाः
लोदिग्दंतिनोपासुता परिणततदिक्करिकाः॥ शोभैतीर्मोर्जतिकपूगभचचवपरिणततदिक्करिकारवकोपारीसदृशीसाटीविभाति सलति:

विम

न

त्व

२८

पा० टी तो अपि परिणतत्वादि जरठा॥ऊर्जितः प्रकाशयुक्तः स्थलेदेशेः अलघुविलं विभिः पतितैः पयोधरैः काचेरूपं बि...कैः व्याप्त
देशाः अतएव रुक्मतां तनुलता नाम मणाय रूपाः असेव वर्षः गामि रत्नमेय पतेरवन्ती ते पषाना ...तां किंपरा चौर्य दिति दि
रिकाः कुमारेः अर्पिता येव॥ इत्य धूमाकारं दधाति परैः वर्णैर्नायैः सदृशितं दूपम्यामी॥पृष्ठामीर्ष्या ताः कोकुमसमासेती
लीनं नौ श्रेणी मिते तरने विभ्रा रणाः॥ परोत्रेय यत्र प्रालिनेतने पपृष्ठामीव दाः धूमाकार धूमसादृश्यं बिभर्ति दधाति धारयति
वाक्यार्थस्य कतीलाद्वितीयाभावः कीदृशी तटे सौवर्णे कोचनमयं अन्य स्मि... स्रोलीन सदृशी ... तुल्यापि पंगे ... सर्व्वेः तवं वः कीदृ
शा कुसुमसमासे पुष्पकुलदेश लीना संलग्ना अली नां भ्रमराणां श्रेणीमावलिं बिभ्राणाः अतएव कृष्णामी भृताः ... सिमानस
राता अतएव धूमरूपं दधाति सौवर्णे तटे कृष्णा ... रुव ... धूम इति तात्पर्यार्थः। दधातीत्यप्रस्तात् सदृशीति किंभूता सौ
प्रदीप मेरुस्थाता जलधरमाला द्रुमेः॥२०॥ व्योमस्पृशः कालपत्राकलधौतभित्तीः कान्तिप्रपुष्पचारणचरणपकतुल्यभाजः॥सौमेरवीर्
तैरवीभिर्गतिनानि कुंजे शोभानितेन भारतमिलावृतवद्विभाति॥एतेनाद्रिणा भारतवर्षमिलावृतवद्विभाति स्वर्गेनद्रु ... गते
मेरुसमीपे इलावृतेनामलोको वर्तते पर्व सौवर्णे सर्वमेव द्वादशवर्षसहस्राणि च जीवति कृतेस्ति आति यतः सौमेरवी
सुमेरुपर्वतसदृशी निकुंजशोभां गतनवदेशालदेशी मधिगातेन भाते नएतदपि कव्यते ... कालधौतभित्तीः सुवर्णतटभाजि
अप्ययता प्रसारयता कीदृशी व्योमस्पृशः गगनचुंबिनीः तथा उन्निद्रैः विकसितैः पुष्पैर्विराजितीताः उन्निद्रपुष्पवेष्टित
येचैरणपकाः वृक्षविशेषास्तेषां पिंगाः कृष्णपरभागो दीप्तयो या सीताः तथा क्रोः तेन विकासश्च अच्छयपद्म ... पोइलावृतोप्येवं वि
धनामकेण शोभते सुमेरुरिपसौमरवी स्तेव संततिलकं॥२१॥ रत्नचेर विचित्रतनु ... शालेभिः प्रचलितैः परितः पि
केत्रजैः। विविधसत्त्वमयेरिभिमानुतिस्स बवयवे द्विजगमता गतेः॥ एषोद्रिः प्रियकत्रजै मृगपृष्ठेन्दराभिर्भाति परितः शो
भते कीदृष्टैः चिरैर्नीरसैर्नेः ... रत्नवावर्णानां सानैः सौरोमभिः पालते श्लाघ्यते पैतैः तथा परितः सामंताश्च लितैः चलद्विरद्वनैः अ
मि

तस्रोमेदोतेस्वोगरिएौवलंभौतेः२शनौकडातीयमारिामवेःश्रोमतेगवररवसंस्थानाःश्रियकाःविधिरलेहलपातिरामा
णि३तविलवितेरत्नं॥२२॥कोशोशापेरत्नजेलाश्चापोषितेसुदारमंतेकलभाविकस्वरैः॥अगोपतेसिहगतेश्रवोषिता
सुदारमतेकेलिभाविकस्वरः॥अत्रोगजलाश्रायोषिताःसरगासिताःकलभासंस्थितोपातकाःविकोस्वरैःनिकासिभिःकोरा
शपेःकामलेःउदारुष्पारमतीक्रोडंतिनकोवलेमततस्पावलिहगतेश्रयोषितामतेश्रयसीसमीपउदारमुग्धास्यश्रगीय
तेरुरुगानंक्रीयातेकोइवेःकलोमधुराभाविकःसरस्त्रस्वराकाश्यषाते:कलभविकस्वरे।कोशोजलमध्येशरतेरुति
केशोशयानिगाश्रापःस्थानंगाशेरतेगासिन्निलितिकलकोपंसिसतोपाचःआपेरणविकसंतितत्शीलानिविकस्वराणि
विकोस्वराणिस्वेशाभासपिमकवोवस्वजगीयते इतिभावकेभिलिवालकोरःभावोरससउपचोराततभावनवायदिकाकल
लभावःसविघतेयस्यासौकालभाविकश्रमति३तिठनोउपांतिनंशास्यमिदंजतोजेरो॥२३॥गासादितस्यतमसा
नियतोर्यामादकांदातःपुनरपक्रमणेनकेलपतत्स्विषाभिःमतोषधयःकलत्रेस्थानंपरेरपरिस्मृतममभजंते॥
रजनेगगमरेताःओषधयःस्वयस्यकलत्रेस्थानंभगवावासितंभजंतेश्रयतेतिश्लोकेविसंचितिस्थानंकलत्रंदा
राःविषापतअमयोचीषमतेसजीवनीषुनमतीषुलिङोनिचिपस्वविरपातीतितात्पर्याथःकोदृशपलिसतेः
नियतेनियोगविधेनाकेराणिसंसारागम्यशोरामसतागमितेनवासादितस्यजापस्यपितामहतापतिरविरक्तायाति
स्थितेस्पपधेमाणतोदयपवेतागमेननोतेमाकांदातेःसरसमिलिषतःगत्वादिनकुदयंलभतेकीदृशास्थानंपरेरं
कौरादिभिरपरिस्नतमोनाश्रातेसेतिरात्रावोषधयोतेमोवाधकेतेजोरूपलाग्यवोनिश्लेषयःकिलभसाउ
रुपोदेववपतमसादविषवनपनेकमीकोग्यासादितेःसत्वरुष्वाप्ययातारात्रेदपरिस्मृतस्थानंकेलत्राणिनिदोपति
यतःपुनरपक्रमणेनविषयाकालभाकांदातिचेत्रसितपातिरितिनतथायदपहारिणसंतितिलकं॥२४॥वेतिसकादके

वम

पे ब्रात

पिसवाली भवालतंमोः अमदारवांत्र प्रद्यंतैलेवितलो केवीमधुश्चा वतैर्तितलः। गत्रे अतलोलतोः अमदारवांगणोठ
ल्पोः वदानीं कोल कोदस्पोलतोः अरोग्रेयः पतिरदोः तस्यसकंदेकोंडनिए मा सलग्मोबालो अभिनवः अनालोः किसलय
न्पवहसंपया समालतोहि निवेदं तरुवेष पतिअमदा अप्पगवति नः पतुरुतसंगे अवालतल्पं पाणिं भावशः कवितेतुष्पो
दष्पाएपवंदो एणानिलोचनानि तेरुपलं चारु पीडियष्पटलेव जेः पूर्णमतिकी द्विमिम्भूजतत्रातवेते मधुकिंजल्कगेत
पाते पति पद्मता पदूपद जातोजे तेत्राति एचु तेषां आतः समतं तमदोवो आतेः गतं अलेवितलोचके केकसवा
केलो चकोरलोरितप यःआपः कलसोनीपान् गामनारीशिनेवासो विश्वोलो चकः गामिनाषोतिस्र खलो चकोर कोर्व
तीतपा। योगोपीजनवल्लभः कचतटे वासंगलब्धास्पद धायाचान्नवरगोकोवइगरण श्रीत्रअअंदसाकः। कलासापि
सतोशपा कुपरतः कोतः कापापघातकिंरेषेमधुसमदनोनहि नेति आणाधिकालोचकोः॥ रुवा॥ विलगाः कंदवरुरमा
विहगाः कलसनदाए मनेकलयः आनपनपतिमतारभेमंपवनमध्यतनवनीपवनः॥ रुद्रैवतकंदवकुसुमरुणांघो
विहगाः पदिाएः गकलापमधुरर्जः गाः कलयंतिवाचतउस्मारपतिकाप्य मनेकोमातमध्यविलविभेनश्रि विचोलयो वायुरु
ए पत्रकलेनागायंती वेलप्सोः तथा गवपवनःकाकः पतिवाति कोदृन्नः गभंमेघ पनः पन मपाद्रोपोत्यमरुतो
कोः तपाद्यतं कपितिनवंसरसं नीपवनवा पिकरुमरदंयेनरुति सोरमपोकोः अमतादासाम जगतव यसो
॥रुद्रा॥ विद्यो द्विरागमपर विहतंके चवितसलापि रमति मति मितरधीमिरन्पे॥ अपारद्विजालिरिवलसंधानि
दपोगरुकपीमेयानिधिमंत्रधर्म विभाति॥ एषो चेलो विघापत्तत्रमेआ सोपागानरदं विभाति धारपंति व्रतत्रकोटितताति
१८ दोनिधानं जानेत तथा अमेरनिश्रितिधीमिरस्पररुहिमिरतालिरोः अलोगतेविधते विधानंमिलन्यतोकरो
पिरुर संवेडरासदगमवानिचपारिकदुस्वाति दंतंदत्तो समर्थी तथा हेमकाष्टस्वाधनं गूढापीमतएवकप्पां वि

नं मुरव

धिक्कृतं दुर्गतिं च एषकीदृशं श्रेयं मोक्षः तस्या द्विजातिरिव ब्राह्मणसम सोऽपि मोपानभानुष्ठानो द्विजातिर्भि गणं विमतिं कीदृ
नो भागमपरैः श्रुतश्चधानेरपि कथंचित् द्विवृते व्याख्यातं नैव प्रावलितैः श्रुत्वापि दुर्गतिमज्ञातं यतो ग्रन्थपर्यमनुत्तानाभिधेयं पद
वोध्यमितिपृष्टः। तस्या ग्रन्थानि पापानि ध्वंसयितुं श्री को वेदवाक्यैस्तिष्ठ व्यावृ ध्यम्य सो विधमस्कभंदीयते॥ २०॥ विंध्य वो
वेद्रुमतुंते हरंगव श्रीसुंवं मितविनेत्र दृसिपापाः। क्लिष्यते रुदुरितैरोपितनिजवोभ्नेत्रं गसानन मुखंगच्छीरु मध्यं
विविधाः किं रूपाः केचिद् श्वमुखाः मनुष्यशरीराः केचिन्मनुष्यमुखा अश्वशरीरा भवन्ते यत्रान्योन्यस्पाभिलक्ष
रितितोषयदीवृषदयो जनात हरंगव श्री श्वमुखाः किं रूपाः किन्नरं साम पर्यादश्वशरीरं वक्रमकृते एष श्रोगतेनैर हिं जनीतपतः
श्रीपापाः विनोदं विवव श्री हिता धरं कं नत पिवंतो। तस्य स्वश्वमुखलाश्रू वेनंदुर्वि टं यतसासोस्थ नवतिश्रैत राम्बशरीरएरा दुर
राहुः परिश्वंगः तव अमनतेत को पीरते निजन्त्रीं क्लिष्यते कीदृशीं स्त्रीं रुतेंग उचैः किरवोष सत्वनभारः कवचनार नेतपो मंता श्री
रनतनो भीरु ... नेत्रांमध्यपरुदर पृथ्व्या सा पीनपयोधरा रुष्णोदरी देसर्पा श्याणंवनस्थलं भीरु रिति लिपो रोगलको नो भ्रहर्षि
रत्नं ॥ ... निमालिवनं तता नेकं तमालतालं नकुष्यिता त्रस्पगिता कोरश्मा वनेततानेकं तमालतालं ... महीभ्र
तोऽतट पलिनसाभी पपदतनि ... केवला वासी ... सर्वैवि संज्ञात ... सर्पः कीदृश्वनं
तमालाश्रितलीतेत्तमिलतलतीतती विस्तीर्ण ... अतरयत्र श्यतएव स्पगिता कोरश्मा विति ... रश्मे तस्या ग्रनंतस्तानि
यत्रेतारसिने ततताननतसोमो॥ रुत्या दतां जली रु विमलोपलमेखलोत्तरः स रुतले चित्रकोटं कीरुव्य तानितवाः श्रासमे नो
जीतेषु नकोमलगंडशेलानार्यैरुत्रापि मधिवासम धिपितकोरु॥ अनेमनदीनार्या त्र नरुत्रापि प्रेष्ठरूशितमधिवासं स्थानभजं मलको
ते संश्रयंते उपयोगयोग्या स्वदेशान्से नंती रसपीः॥ कीदृशौ अधिमिकामद तै सर्व पाषाणे नैपुलेलास्तुरम्या स्तुतप्यासन्नले पर
व्यमत्तिभिर्ष्रिकेटकास्तु नाना रुपसानुष्ठनार्यः कीदृश्यः विमलोपलो उज्वलेरलाः मेखलोत्ताः कोचिपर्यतायास्तुतासी

१०२ योत्राः तस्याव तन्निलंत्वः पीवरजघनाः तस्याघनापरिवर्त्तिणी कोमलाः सुस्पर्शी गंडशेला कोमलमित्यर्थः यास्तुताः सा
स्यचान्तरायमालतुल्यं तस्य नमाधिवासं भजंते रसस्पीतरप्रतीति एवं चान्तराय यदिनाधिधित्यको चासहप्रियो भवतीति
नेत्र नापोधित्यका सहरूपइति तात्पर्यार्थः न च विभागमेपातेर्विपर्युषणेरत्रशब्दसाम्यमर्थसाम्यं वा विवेचिते वा सा
विपातिविशेषणान्यके केऽत्र मायामर्थस्य कि विशेषणान्यपरिणामे नयोजनीयानि न भास्वतानि तानि वोदुंपते नार्थीद
श्रीनै फेनजलमनोहरा तस्यामलप्रवल चित्रकेटको उत्तमसम्यग्रम्यवल्या अधित्यकास्तु विमलोपलोमे खलोंगासस्पर्शि
नोमेघमाला तस्या तान्नितेवास्तु विस्तीर्णदेशाविशेषास्तु तस्याघनाः कोमलाश्च गंडशैलामहातोमलतायापादाः सु
अधित्यकोवृत्ति उपाधित्यकाला निकटवर्ती रूपो ॥४०॥ अनेति चिरोजितस्य जलदेन चिरस्थितवउत्फुल्ल स्यपदस्तोहलौ रितो
॥ विरलविकीर्णनवजंभकांतो सकलामित्र विद्धति धौत कलधौत महीं ॥ धौतं विमलं कलधौतरूप्यं तस्य महीं भूमिं रितो सम
स्ततो पक्ष स्वं ज्ञामनश्च संसाराय विदधाति करोति कीदृक् महीं विरलं विकीर्णानि स्थितानि नवजंभकांतानि ताभिः स्वं
ज्ञानि यस्यां सा पयसी कीदृशो जलदेनानीतिचिरस्थस्यात एवं चिरस्थितावस्था के कुट्टदाः केना यस्य चिरो जितोहि पयो
नस्तो भवति नाधिकुट्टदमिति गर्जनीति चिरगतस्य पवमिति मैत्र्य पयः उपमाने मेघानां कुट्टदाः कान्ताः स्वरीकृताने भूस्वी
कृचियतः ॥४१॥ वरांगनाजने संगमे कांततास्तावसास्तु सुसंगमे कांतताया शोभेयं सा तासां नताया गायासन्तते नेकायासाना
यागयाः ॥ एतो द्विरने कायायोपायानाम्यिकाया यो वितनसेव्यो कीदृशाजनैः संगवर्जयेताविमर्षं जनसंपर्क वर्जयतोसा संगमकांते
कोतनः प्रियादेकांताः तासिक खतर्कयेता अथ्यमानयासातपि प्रियसान्निधो जनसमर्दं नाभि चित्स्करत स्तरवमा साधितइतिशेममान
यमर्षः यतः स्मराः कांतताविगयाकामेन द्रुतउनाशासान्तता पि विकटज्वरमंगशरीरं यस्याः स्तयासमदनज्वरयेत्यर्थः तयासोऽ
तावधायानिमावपांगो ज्ञादिदर्पितो यस्या सा पाकीर्णितिषां च ऊरच्छ कोटिगविरण ॥४२॥ संकीर्णकीचकवनस्खलितैकवाले

६१

विच्छेदकोऽपराधिपेलितं चमयं ॥ अस्मिन्सरस्युत्पन्ने गर्भितदीपं सुमनिर्यत्स्वरस्य क्रीतिरुत्खादिवनोत्सहते ॥ अस्मिन्लोगेचामरैकीवा
लंसिपादश्रलितं नोत्सहते गतं नो चाच्छतिवत्सः सकोऽपि संततयत्काचके वनेन स्वर्गवच्चकाननं तत्र स्वलिताः सलयोपद्रकेवा
लेकेषु स्तस्य विच्छेदने उरनेनलकातरधिपुः वेसाकृत्यः खिन्नाचित्ताः जातिस्वभावविहिता मरणमपथ्यं यो कृर्वते ननवाले
जेगउकेनदोतमधुन्यसनगर्भकोमलवातप्रणीयतेदीपरध्नेकीचकेविर्विरंततानिगच्छस्यः स्वरः शब्दः स्वराः खुउजो दर्पोवा
तस्यानष्पावायाश्रितिराकरणेनतयायास्रुस्वं ततो हेरिखेनचलति योगि सरसाः संजरामेकरूपगेयवाधाधवोरंग्णेनमेयाति
चलितं भितिभ्रमनेनिवीदति ॥ ६ ॥ श्याम ॥ ४ ॥ ऊर्मिरुक्तगोरमितदीर्घिवाभ्रेवापीष्वतलीनमताऽनीलेवलास ॥ श्यामे
श्यामे रक्षोवाश्रुश्रीमंजद्वापा मध्यमच्छतनीली सलिलस्य ॥ उत्तवापीषु दीर्घिकासु स्वच्छसलिले नीलीसलिलस्य नीलके ल
स्पाधुमन्दपतताच्छायां कांतिश्च छतिजाभातिनीलेभवतीत्यर्थः किंभिवसात दीरभिवेतिदीरयथा महारश्मिदुरितनीलीं
कांतिं माभातिशतरश्मिदिदुग्धपन्नीलयतितदुत्कृष्टमता नीलमित्यभिप्रायः नीली नलवर्णा ओषधिः तया भावितं जलं
नीली सलिलं कीदृशंपयः अभ्रेत्योचश्च कदाचित्पयोमेघं नीलं स्यात्तत्र भिसारमगोरं मो भि सितश्वेत दीर
मिवउग्रद्यंभिवकंपनीलभिसात शाश्वतोपुष्पाभेः दशरिकावदसितेः भास्कर तत्र दाम सव उत भितागच्छरतके सानोकिरणा
नोऽश्वेरि रागा भोगामीश्वास ॥ तलीलालिनि अंतोलाना दलानि खडानि यासांतासु वापीषु स्वच्छतीतिरुगतानि सस्याणां
नीलीतिजानपदादि सत्राणोजश्च सायोगमतेवे दर्पाति भितमप्ररा ॥ ७ ॥ पानपयोमितप्रमत्तवधूम्यः सारतरागमनापत
मानं तेनसतेतहविभर्जितरतः स्मीसारतरागमनापतमानं ॥ पानवधूः स्त्री अन्यत्र पतमानं अपत्नपरवाडकारांश्रितं नययोनामिससा
कारसानारीतेनकोतनसाकमितरत्वांतरतरागस्तरताभिसंगं विभर्ति मनाक्विन्न पीतमानमचचतीत्यर्थः कीदृशी स्त्री
अन्यवधूम्पः सपत्नीभ्यः सकाशात्सानतीव तर्पीसमितुत्कृष्टतरभागमनं यस्याः अतएव चत्र आध्यातेनापत्तो दीर्घेमात्तोयत्र

७१

रतारागे तमनायतमौने। निर्मानमितमर्थः रसः शब्दो वपमधिकरणप्रधानो निर्जनार्थे ग नव्ययोपि च विघ्नो यथा शोको रसस्य
सिसेम्मतामिति॥ ओ तमनोगाति दोषकमेतत्॥ ४४॥ भिन्नेषु रत्नकिरणैः किरणेष्विते दोके भावे चेरू पगतेषु सतस्य सरन्मा। दोणं
पिनेन भतिम्मो अरसे। भिलोति व्याकोरानो कनदतां दधतो नालिनः॥ अंको निश्चितदोषापि पद्मिनो व्याकोशकोकनदता।
दधतो। विकासितपद्मेव विभाति [illegible] दोषाभावे चेर्मो न्याविधे भितिमधुरने: शशिमयूखेषु भिन्नेषु मि
मोतषु अतराव सतः [illegible] व्याप्तेतषु अतो माविडु [illegible] सतः [illegible] विघ्नसति पदन्य: [illegible] मि: किलताव
लोमी दर्शनेनावश्य विकासितत्वं इष्टोऽस्य किरणे पदा नालिके रनेकरवा अल्पमापादिता रखेव सतस्य [illegible] नेतावि
को समीषु रिति वाक्यर्थः। अतः शान्तिमात्र नालिनालिनी नां विकासः स्वायतु। अश्रवचे न भय स्वयं सकादिः दो[illegible] अवगत
पोल्पेति सतेव पहासेवाद्रमितेनो॥ ४६॥ अपशंकमंकपरिवर्तनी क्षिता स्खलितेऽपरः पतितोऽपेऽमातजा॥ गनरोदतीव केरोन
हृतिमासपतः स्मालजो: स्वतरवजातः पुरोगेवयः पतिसंमदः तंशान्तं चलिता: प्रस्पितो: पृष्ठं किनिः शंके ग्नवोपरिव
तेने मधुप भ्रमर उचितो: अनरापा: रामो वत्सलः सरलो: यः किल वत्सलः पितासुरतो: पतितः सगंतं प्रवृत्तो: स्खेलवशो: शा
रुतोरोदित्रिलितः अपि निषितमेकपरिवर्तनेः शीलितः रोदितीति नदादिर्यः सावधारकोऽस्त्री रूढ॥ चिरजगिगणेगानगुरूना
कैमगल्पो॥ ४७॥ मधुकरविटपानमिता स्वस्तपेक्षी निम्नेत स्य विटपानामितः। परिपाकविषंगलता रजसा रोधश्च कासि
कापिशंगलतो॥ अश्यामस्य रोधसाट अक्रीसितशोभत कोदृग्स्य व्वोततीविततो: कीदृशी: मधुकर नाम भ्रमराः स्वविजमहे
वलकाः तेषां पानमिता गताद्वगामा: तेसितात्मो रजः पिबन्ती तथा विटपे शाखाडेरानमिता ईषत्काटलीरतो: रोधः की
दृशं परिपाकेन पिषगाः पिषयो पालता: श्वेतलसाः सारजसा रजनागलता आश्यामाकपिरीपिगं अथवा परिपाकं पिषगलता

श्री

५७

इति रुद्रावलिशोषणं गलतारजसारोधक्का कासीति योजना आर्यागीतिः ॥४८॥ आगमारतः पतदितेद पूपलकास्फटंगारितो

पतमेसमकरामममः ॥ संलदूयेतविनिधरलकारान् विविमर्दप्रसारितस्तराधिपचोपचारः ॥ इत आगमारतः स्वभातउपलका

घोमोगपुजातदमः पतत् ॥ कारिवारिगिणाभमिद्रधनस्तल्पचलदापतेयतः अनेकावणभाणिनिकरकिरणघुरितं श्टंगारितेः सघागौरि

कादिरंजितः आयतो दोर्घा यामतभकरोतस्मिन् समः तस्य कामाशोभाया पस्यतायो मोतपाअर्थप्रसारितप्रकौलातायत्सुराधिपचोप

राजधान्यादिवचारुरमणीयमित्युपमोलादगोवाशिखरसामीप आगमारः ४९॥ दधातिच वि के सवि चत्रो कोल्यहमकासमेरभि

गुरस्यताननैवताः ॥ दारामलयविलेविषिच्छदामनः शिखरशिखाः शिखिविशेखरा नमुष्य॥ अमुष्य तस्याद्रेः एताः शिखरशिखाः

श्टंगकोटयः श्टंगचूडा वा शिखिशेखरान्मयूराचान्संदधाति विभ्रति कीदृशं अलघूनि विलंबीनि पिछानि बर्हाणीव दामानि

मालागुणये षांतान् ततश्च लेदोत विकसाक्षि विचिचेः कोल्यवदो कुसमेरागिंपीता निवर्णारातरागमिता नि वृषिच्छनुवदे वतर

कोरुमानुरूपमानेअन्योपि शिखापानानाउर्ध्वा भिता मालाक मोतपुष्पितामाबद्नाति ॥५०॥ सव चकोः सस्विनो निमेनोत्र रतः न

ममदरागतामरसाइश्राः ॥ नाहिवंतेरसावन्न नवरतं ममदरागतामरसाइशः ॥ इतस्तरविनाकामिनोनवरतमप्रबंमभ्र

मधुवननानासेवते आपिलभजते अनवरतमविच्छेदेन सेवते रतस्यगतिपदेचकापस्यवाकपस्य निषेधालस [illegible] जिवि

[illegible] त [illegible] शापं [illegible] तेवाधं [illegible] विवीस्त्र: सुविनः स वृधको: [illegible] सतापा: अ

[illegible] विनः तपामदरादनागता [illegible] देवस [illegible] इति भावनाम दरोति [illegible] देवा विघेतते नेवुसादा

इ ए तोसादितत्वात् अपवामदराग [illegible] नेस्वर्ग [illegible] उपलक्ष्यते इ पयते नितराषः सामान्योपलक्षितेः [illegible] कोकेम्योदधि

रक्षपताति आमदरागता श्रते अमरसाद प्रा अतरति विशेषसमासः भ्रस्याणि [illegible] देवत लो रसायः यदिवा अनवरतमा

श्रुष्टतमाः श्रेष्टतमामंदरागातप [illegible] तेसाद शरुति वाक्यपे तथा आमंदराग लोरवणी यतोमरसपनातद्विवहरो

निचारणी येषा रसावलासंगारनवरतत्वाप्याति ॥५१॥ आघ्राणुण्यपट नेबमतांतनं तरा वर्तिभिर्ग्रह कपा धारोधरामैः ॥

घे न

मा० टी

स्वांगानि धूम्ररुचमागुरवींदधाने धूपायतीव पटलै र्नवनीरदानां ॥ एषो घनाघनरवैर्दरालीयात्स्वंगानि धूपायतीव
रुजं च वर्णीवियते आगुरवी अगुरुधूपसदृशीं धूम्रकांतिं विभ्राणोः अत एव अरे तकेपोग्रीवानीलीः लैः वानेपानि कांपेत
धूलिवर्णा भवंतीति गृहमणि [illegible] एतत्पा अंत मेघ आवर्तिनि र्भमदिः किंच ला धूपायतीत्यर्थः कृष्णान्येव बहलतात्पटलमतो
तमाधूपाच परिधायय किलो विलासीसमहात पुष्पवासितं पटवासो किंशापिकाष्पपदं परिधापांतनेति चागुरुधूमकोली
लान धूपायति अगुरुधूप [illegible] धूपे [illegible] ः ॥ अन्योन्य [illegible] कोचाकाभिर्विचित्रे रव
स्य नवभा [illegible] यरवेः विस्मेरानु गगनसदः ः कोरोसमा अन्योन्या काशराचेतमपि त्रि चित्रे कम ः [illegible] ने त्रमप
रेवः रवरचितेत यस्मि त्रे कमित अगान सदो देवा विस्मेरानु करोति विस्मापयेते यता भिति तो भिन्न वर्जितं भिताचा चित्रेण
भाव्य कीदृशोभिमियरवेः अन्योन्य जाती पलातरस्पर सपकी न्योनाकोपे चित्रे हि नेके रागा भवतीति तथा अत्र स्यतः अरस्
टिताः ये नवभरण्यसातो जन्मे मेषां भाली तो त्रोसो रविकिरणयोगाद्विनता अंसो श्चाविरूपः विस्मेरा नीति भमिकोपारितति
रः गगनेदीदांतिसचरंतीति गगनसदो देवाः अर्थेलीव ॥५३॥ समीरशिशिरः शिरः सुवसती सतां बानेको
निकामसुरविनो ॥ विगर्जिजनयन्त्र्यपं मदमयामपांधवलो वलाहकततीः अयंनोशी वलाहकततीः मेघमालाविभाति
धारयति कीदृशीः सोसमीरशिशिरः वातशीतलः अत एव मदं जनयन्तीति उत्पादयन्ततः कीदृशीः निकामकारिव
नासदो सुरवितानां शिरः सुवसतां अंगेषासीनानां सतां जवनिकास्ति रस्करिणीः तथा गजपामपायेनेतोपवर्हणा
धवलासिताः जवनिकारणपि आपेण धवला भवंति स्रतुजेस अस्ताजलोत्वितगातिः ॥५४॥ मैत्र्यादिचि [illegible] तपरिकर्म
विदो विधाय लोश प्रहाण किलब्ध सबीजयोगाः ॥ स्व्यातिं च सत्त्व पुरुषान्यतयाधिगम्य वांछंति तामपि समाधि
भृतो निरोद्धुं ॥ अस्मिन्नु रैवतके समाधिभृतो योगिनः स्व्यातिं ज्ञानविशेषं अधिगम्य प्राप्यानंतरं तामपि रोद्धुं ५२
निवर्तयितुं वांछंति अभिलषंति चेतसए काग्र्यं समाधिः स च योगांगो यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारध्याना
निर्वितर्क वांछति अभिलषंति चेतसए काग्र्यं समाधिः स च योगांगो पलक्षितो

ग्रहणसमाधौ नष्टा वर्णिते विभाति नेके वेले चित्ते रत्नीरस्य धन्या वत् ख्यातिमपि उपादेयं कर्मपरिजिहीर्षितो मपि शब्दार्थः चकारो
वर्णनीयप्रकारसमुच्चयार्थः लोके बले प्रकृष्टो ग्रहणविषये पि नग्ग्यावदपादपि जकारो विचारणार्थः ॥ एवं भव्य मन्त्रे त्रिष्वपि पर्यो
दज्ञानं ख्याति तदा सरले [illegible] मन्तयोः सवितानि प्रकृतिः स तस्य रूप ज्ञातात्तयोरस्तोभेदः तथा हि तत्र ख्याति रधिगमे तोदे
प्रलातस्या नहरूपद्रष्टे दृष्टेर्भेदः महतो ख्याति जीवमो तेनान्याद्भिरस्य ज्ञाता इसेव प्रपन्नो में स्वप ज्ञाता रूपमेवेति कृत्या जिज्ञासि
तो इत्यर्थः कीदृशः समाधिः स इति विशेषणद्वारेण ख्यातिज्ञाता कृपाय माह में आदय क्लिष्टे परिकर्मचेतसः प्रसादनं तद्विदति ज्ञान
तिप ने बीकारणमुदितो वृद्धारण्ये स्वरूप [illegible] रूप विषयासमस्तासा ख्याती प्रसादनचित्तपरिकर्मस्य विते कर्म त्री
नयति ॥ इत्थं तेऽकाकारेण पक्षपदमें भेदं प्रापिप्रपेदा महत्स्वरजस्तमो नाशात् ख्यातेः प्रसीदति तथा लब्धः सबीजः सावलंबो यो
गः समाधिः पैसते लब्धसबीजयोगाः निवृत्तेरन्तेऽस्मितास्य पालनौ दिवेक मते च वास्यास्य तद्रूपापत्तिः सबीजे योगः किं वा
लब्धसबीजयोगा [illegible] लाते तो प्रज्ञा नाम अविद्यास्मितारागद्वेषाभिनिवेशानां क्लेशानां च बनं दला नानि सा इति दुःखानां मेसरू
विपतज्ञानमविद्याभिन्नपो के बालमो रेके तज्ञानी मिरस्मितारउरव वासनानिरोधः दुःखप्रजनीनि द्वेषः ग्गन भिन्ने महता दपि
मरणादे [illegible] वश [illegible] क्लेशानां तापविधाय में आदि पो स्यं तत्र ख्यातिमा साधयतत्रापि हेयता [illegible] मो सा तस्ति
मपि क्षयप्रावा विरक्तो : संतस्यामाधृत्य पदे [illegible] विपर्ती [illegible] वाक्य [illegible] विकल्प [illegible] ला [illegible] विपर्यते ति सा नता ॥ अवो
ने को प्रायः विपातव्या ख्याति तावदीदृशाविशेषितेष्वनवामिति निधीत्राम इव वर्धते ॥ ५५ ॥ मरके तमयास्ति
नीऽग्भानोऽसा विटपातरपाति तनो भयस्व : उम्बरकुरि [illegible] केट लो दमीति दधाति स्यादि [illegible] जालाः गगत्रो मरकतम
यमेदिनी च रविकिरणा रदी प्रकोइ विविर निर्गतो [illegible] प्रसारितायरवत्रीवाधाभा विभाति यतः कोचके चीयमान [illegible] दोनेरजीनि
कराः स्तेष्वानभव सिद्धसाधिस्या अपिता गता ॥ ५६ ॥ यावे भाति कालवक्षे कीग्रहणस्वानमानमातिकालिमालया नात्र को भयगीतया

३

७५

स्थानमानमिति कालमालया ॥ अवैंगेतैर्यथा आलिमालया भ्रमरावल्या उपगीतयापागात् अवरोधमहेलानां आगारीस्थानमापा
निन्यपि कोतं ननेमाति सौर्वर्णकांति वक्षगा अवतीत्यर्थः [illegible] स्पर्श [illegible] लाते रूखेनामतं [illegible] स्थानमारवले ततोन
समासः [illegible] पातयि तात [illegible] यो अलिमाला कोले वेलो [illegible] तेजो रखेन मानं ठलां साधुरूप
किमति या अतिमालिमालया कोलिनः [illegible] कालिमालया [illegible] पक्षोमि कातीः
[illegible] या प्राचंदा [illegible] स्याद
[illegible] आपा गतिव [illegible] पः कोचेत्र [illegible] ततिचेत्प्रकीर्तिता
लयस्य [illegible] खेन तसोर्वेति आदिकालितः लोरलो गुरुछता रच्यो ह्वता ॥५७॥ सापश्चाशाकवि [illegible]
८ स्पंनीरनिकरेऽरागोभिषिक्ताः अशोकपल्लोलोलितवृ[illegible]मिरार्द्रदीप्ता सती भ्रमति चेतसिवात्र चरति वशीः ॥ अ वशाकार[illegible]
[illegible] मलाभूतेमिव चरति स्थाता अस्य [illegible] महाभूते पत्रेशामाशामलमिति [illegible] इत्यादि [illegible] विप्रशाग
[illegible] कोतमालिमोमिः [illegible] नीरनिकरेऽजलगवासि [illegible] नाः तथा दिने [illegible] कोपल
[illegible] पूर्वकोतेभ्यः उल्लोलिते [illegible] अतिदीप्ताः तथा पक्ष्मगता भृतचरति स स्थाता [illegible] वक्षो जवि
[illegible] स्पंदं [illegible] नलोपः रदाम्या निष्ठा तो नः पूर्वस्य च [illegible] विपर्ययमिति [illegible] इति [illegible] [illegible] प
ठः ॥५८॥ एतस्मिन्नेचिंचिप्रपः [illegible] संचोमं पवनभुवाजवेन नीताः ॥ वाल्मीकेरपि तरामतदमणानां साधर्म्य दर्शयति गिर मेला
सरस्य [illegible] मनारस्यः सरोविशेषाः वाल्मीके मुनि [illegible] रामायणां सरांसि चात्र सह [illegible]
[illegible] रस्य [illegible] वक्षो [illegible] जलसंपदं दधीनाः धारयंतेः तथा च पवनभुवावाता [illegible] जवेन सदा ॥
[illegible] कुलसंनीताः तथा [illegible] संचरी [illegible] लदमाणस्वाः सारसा यत्र आरतो [illegible] पदः [illegible] वर्णानी पवन
[illegible] कोपयो [illegible] तथा [illegible] परीताना [illegible] वसतः अथवा [illegible] लंकावाधिको [illegible] विमलः तथापवन [illegible] मा

५३

कोतीनाके नौ नवेगानो दधिलघुमाधि दाशादिनादो भमाडंबरंवीरसतं आपिता सोप्याग्नसौ तो विघमानौ रामलक्ष्मणौ दाश
रथी अपि वशात्स्त्रोभपत्रविभक्ति परिणामो न हन्यप्यासाधर्म्यं स्यात् एवमन्य अपि नेपाषिकः शब्दान्वयो बोल्व्यः समानो
धर्मो येषां ते समानधर्माणः तद्भावः साधर्म्यं साहश्यमलंकारिति ॥ ५७ ॥ रतिमुखमंदिते : कोलभैरव : अतिदिशन्ति यतो कोलभैः
रवः ॥ स्फुरति चानवनं चमरीचयः कनकरत्नभुवां नमरीचयः ॥ रतौ अतिदिशन्ति दिशादिशा छाषैते : कोलभैः कोरिकंपोतेकैः अप्र
कोलभैरवो मधुरभीषणो रवो ध्वनितो क्रियतो वनवने चमरीणां चयः समूहः स्फुरति परिक्रामति तथा कानकरत्नभूमीनां रत्नोमी
णां चमरीचयो भासः स्फुरन्ति घोतते इत विलवितं ॥ ६२ ॥ नवसार स्वयं परिभ्रमणं रत्नोगीति राप्रितासो मदितकोमलतरलकां
गः ॥ कोतो रिकामृगावि मदसुगंधिरतौ गीवसति माधवकी विषयपवाड ॥ रत्नाको विषये कंदेशोक नाम रत्धिका सतिकृ
पोति नितरां संबंधं याति सदेवं वतो तासप्यैः कीदृशो सो लोचिसाराः लकसोरा : कीचकाः वंशाः वसोषां रध्रांतस्य प्रसरणं व्यापितेन
रणो मधुरा गीति ध्वनिर्यस्य स तथोक्तः मदितान्या मदोनि पद्मलानि तन्तु रामाणि रलकोरणमृगविशेषाणां मगाणि
अवयवा येन वा सतोरिकायानिः कुरगः वा मृगरिकामृगास्तस्य निमर्दः परामर्षस्तेन सुगंधिः सुरभिरतः अवसरः सोकामितल्पः
पः किलरागसविषये शब्दस्पर्शरसरूपगंधेषु गतस्पर्शसम्रुपेति गुल्मध्यपदा बहुं सत्प्रतितदा मरुगये भवति कोवले
रोये मानवेश्ययं भवति तथापद्मलस्य सरोमाणि रलकस्य संचवेश्यां गमरीको रतिरिको समलेश्मनेच रुगंधिर्भवति गधुपो
शब्द नगरणा वा जीन अव्याणि भाती तिवयवयगंधस्य ति रमिति ॥ ६२ ॥ श्रीसपन्नां ज्वलिततपनं सौढध्वातं दिनमि
जलकः ॥ तो सामवंविदधाति सुरते कोडापरिश्रमपटवः ॥ रतमेघादिवसदोषामध्यरात्रिमात्मानं मन्यमानं कावि
ति घनो तिरोधनप्रमदाया शिरात्रौ रतेत पुक्तलक्ष्म कवानश्च कवानः प्रभातक्रियायांकृतो दोषामन्यमित्यात्मन्यवलिते
सोपको रविपत्रत श्रवरव सोढध्वातघनाघना सिकोध्वामिघाः सुरतो निष्ठवनेपात्रीजकोलिसात्रेतदावापगावासः रंग
मर्दस्तेनपः श्रमः स्वेदसमयः शाखाशिर तितात्रपटनः समर्थाः प्रेलिकरतो नमोर्णमितिमादतोठकविलितिव्छविः ध्वातमितिनिपा
तितत् दोषाः भालानमन्यते इति दोषामन्यं आत्ममानेखश्च गनव्ययस्येतिवचनात् अभावः शामश्रमयोघत्रिनोदात्तस्य

मा० टी

ति रहित प्रतिषेधः भ्रमो लौल्यं तां भ्रमरनिलसीतां ॥६३॥ अगो निगो सोपमितास्य कृष्णे सदानतोयेन विषाणिनागः ॥ तीक्ष्णाणि
तेनो निगितो उपमितास्य सदानतोयेण विषाणिनागः ॥ ३ ॥ तेन हेतुना सो नागः सर्पः कोपितः सन् तीक्ष्णाणि दुःसहानि वि
षाणि तेन दानं चलरूपमितियेन तस्य नागस्य विषाणिना दंतिना गज एव नागस्य दन्तौ तौ निकासः आलयः तस्या नागो मण्डितः कीदृ
गा गाः कृष्णे सदा [illegible] मान ततः [illegible] विषाणिना [illegible] सदानतोयेन सततदानतोयेन गतौ तेन सेना सदानतोयेन मनोज्ञः
पीः अतः [illegible] घट्टने नाग [illegible] नागा ज्ञाणिभ्यः [illegible] रस्यामि [illegible] आस्यानिका ॥६३॥ प्रालेयशीतमचलेश्वरमी
[illegible] पि सांद्रे [illegible] चर्म न सता भवता [illegible] धत्ते ॥ सर्वत्र निवृत्तिके [illegible] चिनोपि ॥
रत नगे [illegible] किंचनोपि दरिद्रो [illegible] किंचिमेव [illegible] दुःखं शीतात [illegible] आदिकं [illegible] शभ्रुपैति [illegible] त्या ः सर्वे ०
रुन्ते [illegible] सर्वे [illegible] निवृत्तिकेरस्तु रख विधापि निस्पादेत [illegible] भवान एवं विधः [illegible] अचलेश्वरं नगस्या [illegible] को
पि चर्म प्रावरणो धिष्टो यतः प्रालेयशीतिं हिमेन शीतलं शीतेनार्ता वा अपूर्व सांद्रं वासः [illegible] तेगपतं [illegible] तिक
रः हिमेन [illegible] तेनास्य [illegible] निर्धनो पि दुःखमाश्रुस्तु [illegible] अचलेश्वरमिति [illegible] मी
चेत्साभिप्राय नामात्र [illegible] किंचन [illegible] दशांतर [illegible] आढ्यो [illegible] निर्धनः के
क्षितपः [illegible] निर्धनो [illegible] [illegible] तः [illegible] यथा [illegible] सन्तोभवः सम्पदामिति ॥
६४ । नवनगवनलेखा श्याममध्याभिरामिः स्फटिककटक भूमि [illegible] पक्षोल्लेखः । [illegible] रगरागे सवि
गतधवलिम्नः [illegible] ॥ एष शैलः स्फटिकभूमिः [illegible] विशेषो [illegible] कोरोगो
लिनः कीदृशस्य [illegible] किरेव परिकरः परिष्क्रतां भजते [illegible] तथा भास्त्यैत [illegible] तोरगरागैः सामलि
नेनो [illegible] लिनेरंधिगात धवलिमः [illegible] स्फटिक [illegible] गरागः रेवतके [illegible] पदी
भ्रममारूप विकारा भास्वनाः [illegible] धवलिम [illegible] मालिनी रत्तो ॥६५॥ दत्ताक्षिरामितश्चोत्या वि

४८

याचवीरिजो वृन्दे विनोदितदिहोमाः रुतोरुपश्चजोवृन्दे ॥ निषेव्य मधुमाधवाः सरसमजकादंबरं हरंतीरतयेरसः प्रियतमा
गकादंबरं ॥ अनाज्ञो माधवा रम्य येरलपकोतो प्रियतमांगकांता तांधरीरादंबरं हरंति वासत्याजिपीति किमर्थं रतये रहे किं लोमधु
मधं निषेव्य पीलीनी ह्यरीकादंबर यासहितं रुतोसंध्यानंकादंबरं रोलोरुतीलंदमहो नाए ॥ अपवापेननिमित्तेन मद्यपिकादंबरं श्रोतएव
सरसं रुस्वादु कीह्यरा सोनंदे जेलाशये विनोदितेप्रमीतो दिनेलोपोये : कीदृशिमिन्नं दे रमितः पार्श्वपेतरोदधाद्रिः फुलन विभ्राजोः
कीदृशे ऋविकचवारिजमकुलपद्मके जालयपेसोनिकोचजावृत्तपाजोवृन्दे कांचनाभरतोः रुतोरुचो विलितमंडनाः माधवामा
लालेरेतमधुनापीला मजपरीति : सलाजमत्तेरुतीगाक्याय : वरुगात कृता जरेनो उभयलोश्रए श्री गुरुः ॥ ६६ ॥ दर्पेतेनि मिलासुपित
तिघयतिमरे रुजिज्योतिषिरुपमिति षडुरः गतिफलतिमरुः ॥ श्री डिमसमरुखोपिरागो रपशतवसतीः कांचनकेदरोमतभणि रित
नपतिरवि ॥ रुरेवतवेगकेः कांचनगोधराररु वलीगुतारुतकोली नायिका श्री डलजोमेसमुखोपिवपतिआपयति श्रीडाधाः कारए
माहकीद्दशीः रमणेरपशतवसना : अपरिधाना : अमरुखपश्चात्स्थितांकेलोपंलेजयति आदर्शेव निर्मलारुधना धकारापताः स्थि
ते जानिपरोपेरुपमितिषडुर्बलेरुञपचवः पुनः गतिफलतिमति गतएव गकाधगलज्जिताः श्रीजोमपलिंगाः जंघापतपातितवेत्तो
॥ ६७ ॥ अनुगत [illegible] सो चयितरनसमज्जति कोवाजिरोहे ॥ ऊतमकदपकं दे रुन्नौजि : सोलेहलचरपरिधते
यपामलेरके कोत [illegible] सपोभगते [illegible] रमस [illegible] विवेशान्ते [illegible] वाते जलेचरे : कीदृशेः
विडोते [illegible] गसमत प्रेयसे : उत्तौरुत्तोः यातो कृतेमलयितोज [illegible] पकन्द्रे औरते : सतुलसविलासिकन्दे : प्रियावारोवसनप्रया
ले : वलेनोने वरस्या [illegible] पितो सोनीलवासाः उचोरेति नदविदर्शितवानलं अभुतिपुत्रि धकामलजो नभाव : श्यमलंक [illegible] मालिनी
वजोमितितिमहे ॥ ६८ ॥ ८ ॥ श्रीमदानंददेवायनिगदितेमदव विरचितायां माधवाव्यटीकायां चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥ रुसंगिरश्रयत
माउवसोव्यली काः श्रावणिसूतनयस्यतदाव्यलीको : रहनिरंतरमिचयपतुतोवसानेतासांगिरो च वनमाजि पदं वसानि ॥ १ ॥ सोम
वानिस [illegible] जकारणसुततनयस्यतदागोचांभोषीतेकीदृशी : अव्यलीकाः मनोरमाः अलीजे हिमनसोजियं तस्याव्यलीकाः :

मा० २१

सत्या: अनध्यारोपिता मदर्पितात् विगतमलीका यासामिति रूढा आगताश्चाह्लादकोलान् त्रियतमात् तस्यां सताश्चैवं विधा चार्याश्च
तका स्तो हेतोमासा गिरामवमाने समीपे तस्मिन् गिरौ रैवतके न नगराजिपृष्टं कान्नगराजिवासो तस्माने परिदधाति निरोत्तम
तिशायेन रतोभियुक्ता चिररमते स्म सर्वगुणाकृतो घवयम्यमेव महात्मनो रुज्यतो उभौ जो नसंत गोलिको उकके वपं चेतः ॥ १ ॥ तस
द्विपेन्द्र उलिताल तउगा श्रृंगमलद्भूसलोलिकावनराज्यरुन्ध्ये ॥ विरूढविवस्ध धोन्न चलेच चालल दुमीदद तामिति रतूलि घुवलोद:
सकलौघा सेनायुग सूम श्री लेमलरे न तक जातिच चा मल [illegible] दुपा [illegible] दस्यलं [illegible] दधातन् जेपाधिती
या पर्वतो पमिल [illegible] विश्वतिपद [illegible] राजः विपदेना [illegible] रिचलति रुक्तानी पवनः विपाचणाको रेणा साह पुण्यमात
कीदृशा [illegible] तास्त्र एकेन [illegible] गलतातान् रतानि अवलानि रम्याणि हिमानि श्रृंगानि श्रीः इत्यपीलादलशब्दस्य नाना पर्वणाध
वलो: कीदृशा: अलूलसंतप: कदलि पेधवजदडाएव वनराजयो रत्नपके यो यस्य स्ता तथोक्ता: राजिभिर्मीतपोत गतुल्ल सत्त: वद
लिका तस्याः वनराजयोपस्यामि विग्रहे: तथापि सारेण रूपो व्याप्ता सरुधावेन उर्क्षे निन्द्यतः उन्नो तं वा अलघु विस्तीर्णा: गिरेति
विपिति परिणामेन यानि विशेषाण्यन्यतानि गजानां श्रृंग अनुपमानक दलिकानां वनराजयः वलोधस्यागिरिः अन्न्यचलमित्य
शब्द कर्मप्रवचनीय: तद्योगे चाचलमिति द्वितीया अन्यापि विरूढोगिरि: प्रतिगिरि: अगाति प्रदपः उपगूढः पचोदरादि: ॥ २ ॥ भा
स्यलोरम्यातिवारो लिखितां वराता: सापत्नपा रुवमतां जनदर्शनेन ॥ सविस्मयरवर विराजिचमसमुत्थ एचीरजं रगकोटकोउ
रमाशा: ॥ एचीरजो भेरेण माशादिशा कर्ये: सविस्मयः परिदधुः पतो वरविराजिवस्त्रै वध्दो गतेच्चम सरुसंसंसतः समुद्र
तकरमकोटकुउार मग्नमीव पिंगलं वियता: दिशाः चारखलारम्यति रूसोरणा करेण रविकिरण सम्पर्कयोगालसितो भास्वरो वरतो
ननः पर्वतो यामा संगतश्चातलेस्यात महाजनदर्शनेन ननता वलोकनेनेसलज्जा: सस्त्ररुवरजो वरं सविस्मयः पत्या निलम्भि
तापाभासताः रैलके चकवणान मह्यति नाकेरणम सोनसंपर्कीडलासिता: स सा: प्रताशो रवे: अवराप्तांतउमरीयप्रातमभनिमा
उरुजना लोकानां सख्रीउ सती पारीरावलोकन निरूजायवासावसोस सविस्मयेति व्यजालिरूतम नमामिलिटी तोडभाव: अस

५५

योगात्स्विकित् यजादि सासंप्रसारणं संप्रसारणाच्चेत्येकादेशः । द्विलं लिट्यभ्यासस्योभयेषां । येहसंविव्युक वसन यातिति पठंति तेः अभ्यासस्य
भावकतिर्वक्तुमा त्रिवर्ष उक्तः कारम ॥ २ ॥ गगावतिनः अपकालशब्दस्य अर्थः संपन्न देवमण्णयो भ्रत रंभ्राभागा ः अस्वाप्य छर्वसमती
भ्रतिरोचमक्रना स्तूर्णपयेपय उवो भिभिरापतंत ॥ तरंगाऊर्मिभिर्वृंदैः सकलं लसितमागाधतेः प्रभिप्य धरस्य गापन्नकीहपूा अध्याः पयोधव
उनसमुद्रतल्या । अधुना क्लेषः अभ्यासत्ता । वदावर्तिनः भ्रमात्तालदारणविशेषणं ॥ अन्यपापि भ्रामजीलवेतेः अन्या गत्रिमिता दायिभिः श्र
जिभिरुरसस्य रावर्तौ विशेषः संवद्धः उदधयो पि सितमग्नो गदायिभिः अर्कोभिः शारिणे भेदकजौ ः अभ्यासस्य नेदेवमननुपोरव उकं
कूपावतीः उदधयोपि संपन्ना देवानां मण्णपण्णपउगौ संपन्न देवमण्णपः । देवमाणि कौस्तुभ उसन्ने अभ्यमत रं भ्राभागा मांलसोधिद्र
अदेशाः समुद्रापि जलपूरिता गाधप्रदेशाः अभ्याः भ्रीरोवमानारम्भेनावर्तमानौ ः अध्येयोपि गाति शापेन शोभमानाः अभ्यासत
ऊर्मिभिर्वृंदे राग्गाधतेः समुद्रापि ऊर्मिभिसांरंगैरापतंतः श्रीधवेव पच्छी पिदधाति स्मप्याछि रितिदधतेः भर्वस्व लप्य स्पष्टभ्रात्
तल्लोपमकोप्यो रुपसर्गयो ॥ ४ ॥ औरलोमसमवस्य स्वरणि शृंगमकेः । प्रलापनवेनकृतांतिनादः ॥ अनसूः पुनर्मुक्त दतितवतांसां भारमन्ये
नतः पश्चिवतां विभितानि मोष्टे । कारिकलभो मोगी परस्परं चिनं भविभिता त्रेसहः जातिस्वभावो विषातपोः तमेव । गोसमाहः एकः उमः अरदो
पिरो भ्रातरिमगंतीजलणकोटिस्फुरण मकोरामवमानः । विगरणाम्मगौ दोने गुर्जितः सन्नेगामलापव्त अधावत् उक्तः उरभ्रांरंनिरस्य
सरूपदति वतौ [illegible] परो भवेस्यापतौ लिट् उपसर्गस्यापता विनिलब आविभिता मिलट् तस्सस्ताभियोन्यतरस्या भितीलं ॥
रीपचे ॥ ॥ [illegible] पादगाधं तत्र धलीति चोपार [illegible] मच्च । नागपुनर्मुक्त सलील निमीलतांनो सर्वः त्रिपः स्वल नवेसक
रमादर्शायत कीदृश [illegible] चिरं [illegible] अस्वतानस्य उलौ चेचलोगप्रादो प्र [illegible] पत्रांत तप्पापातिमि
मीलितु अतिशि पेनपत्र [illegible] रनागंकेषभ्रांति [illegible] पुरतस्यासलीलनि
साधयति अधमश्च जवेन पानकच्यां नागस्य चमपमर खलतेतां ॥ ६ ॥ त्रस्तः सम सोजनतारीकोरः करणैरावतस्वरः श्रवण कल्लाय । ७१

विवादमार्गेषु विविधानि देशेषु : अध्यानां गति विशेषो वि वेकोमशां ॥ निपादविहरणे बूलाल र्णपदे कीदृश बलसरु ॥

श्रा० ८६ वकार पावक्रतासन विलोल [illegible] निव विलसाव श्रम वरोधवधू : पपाद ॥ जाति स्व [illegible] गो [illegible] रणोश्चीत : संसानेसर्स्तर लोरवरं विषणं रवः
उलेनपा चकार उदय कीत यावद वरोधवधूरतः ॥ दरनेटिकानापकाया [illegible] विस्फुरात । कोपु कुहिदिकी सवि [illegible] तासवि धावि कणपपा
वेलमस्थिरपदासन म नस्थानम्बधः पपाण [illegible] विलोल [illegible] नानुवपक्षा लोटोमहासाने । विस्तरा [illegible] पतितम्जरीयपत्र अगतरव
वेजनतोसवर कलपादि वल्ला [illegible] धाव [illegible] वोविस्त [illegible] पद्ध पते पच्चा कैश्चित् सैरक्षरवैनिर्ददिप गदनोन्पन्य [illegible] सोपानि
दिव्याष्पमपेपरे : कुतमत [illegible] तासंगनैः ॥ इदृषो लवदहतेऽभ्राये पञ्चास्थात् दीपरु पिलः श्रादी [illegible] मयाचकार करण [illegible] सोक्षिर
चकारे ॥ [illegible] सनामाभावधिकारणेवा ॥ ८ ॥ शैलोपशल नियतं प्रपञ्चनिधारा निस्विन्द निष्ठुलशिला [illegible] तलचकरगिणीः ॥ भरताणा [illegible] तेनानि
तपने [illegible] कोवदेगरुतह [illegible] वो विसस्त ॥ पद्मी पान सवी विपाटी विसस्तः उसेठः कीदृशाः शैलोपशलपवैतनिकटे तेनानि
पतलोयरस्पनेनिधाराः स्पंदनभ्रांतकोयसामिनिष्पिपद्म [illegible] निष्ठुर [illegible] शिलातल चौरंगगर्भेग [illegible] चेषातप्याः गाकोरा रवि
तमेघतल्प चक्रो पुंजेयपेसाप्याचे [illegible] स्व रसत्वरंगाञ्जो निरोधात [illegible] रूचौ मलैनन्यास ॥ उपतरूपात शबालोष्ठ रवर
श्रियातात [illegible] समापत शिलापत काचितोष्ठ ॥ पयीतवलीरु विच [illegible] शैलस्पदर्भरपटानिव वादपंतः ॥ [illegible] पूर्व
तस्यापर्यीत [illegible] समैनीनौ [illegible] ते : गापेतदं चेष्टा शिलापलेकैराचितोष्ठ व्याप्ते [illegible] गतरणाम्ब स्वर [illegible] राह्वि : रवा
सारवह्नि [illegible] लेरोष्ठ [illegible] विशिष्ट [illegible] गला पंगितद रवराणा पूर्णायपाताह लो [illegible] दर्भरपटानिव वादयंतो ॥ [illegible] जाति [illegible]
नेहु गासंदर्भरपुट [illegible] तमिव वादयंतः पः [illegible] को [illegible] सत वाधाते तमिव वादपंतः पः [illegible] सत [illegible]
दिनी रात: शाता ॥ ए ॥ तेजो निरोधस्पृमतवकि तेमय [illegible] शाजय विचार विदा निष्ठ जो ॥ रजाराट [illegible] पात [illegible]
चकारपदे भंघपुलालयेन गाराटजा ॥ गाराट [illegible] अथ विचेष्टा [illegible] पः चित्र पदचकार नानाप्रकार श्रती विशेष विदधे [illegible]
रह [illegible] जादपोद्धरा विशेषाः अथ योनपः कीदृशा रहजः उक्ते [illegible] तः तपायंजा सादिना अथ्या रात [illegible] निष्ठ

५६

श्रीदिति: कीदृशा तेजो निरोधो दर्पिवारणं नेगो स्थापन निषेधस्तेन या सम ता सम्यावस्था अध्वस्य मध्यंगता सा तत्राविहितो न दत्तो वि...
धावंते मध्ये वमिनी कार्ये पोजानातीत्यर्थः ॥ तथा साम्यं विपरीतो यः कोषात्रय विचार: तं वेत्ति यः नद्गावलोकने स्खलनत्रसन ...
विमनस्कतास्तु एकतां तन्मध्या नेत्र मध्यादेकमेत्रि: कोषात्रित नग कोषागतं कोषाकर्त्रा गतोऽसौ नाग: निजा निमान स्वाता रोषा स्वातिस्त्र: क
षा वस्था: कोणा ग्रंथं गच्छतो ध्वस्य निजा पदा भवाहीत दा मुख्ये तस्मात् पदा वेमनस्यं तदा पार्श्वतः उन्नपदी रोषस्ता दापश्चादिति कीदृ
शं पदं चाडलम पलानि धुरः कठिनः पातः पादन्यासो यत्र येन चकार ठलागतिविशेषः तस्या अर्धमर्धं ठला तस्या लये लीलालास्या जात्एं
नेकोवा तेन एतत्र सर्वमध्वलेहा ताल्लकेचा ॥१०॥ नीलतर जालमलिनः पुनरेको सान्द्रः कर्वन्नवधजन विलोचनपद्ममाला ॥ पे[illegible]: जपद
वलौर्दिवमातितास्तु: पांसुर्दिशां मुखमठ स्थपुंसितो दे: ॥ नगातीर्थेतो रेणुराशाम्मुखदारा मठ स्थपत स्थरं जपत। रुपामलो
चकोरे स्यर्थः कीदृक्सां[illegible]: नीलतर जालिमालेनः मिलिकानिकारे स्वरूपाम: तथा वनिता जन नयन रोमपंक्तौ: स्वभाव घान ग
पि कुन्दकाग्र सांद्रो त्याधिका घना विदधत् तथा रुक्मि सेनि के: पिष्ट: आते स्त्र दिव्यमंतरे दामातिता स्तुरा रुद्र: कोश्चिन्मलिन: पी
पीयान् चन्दनस्तु: सकदाचित् कृतोऽपि गोवश्य भवाले वनिता वदनानि लुप्यपति अकोशयति गर्वेण च दिव मप्यारोह तितघनितानि
व्यतितां सुशीति तनोतेः सच ॥ तनोयिति दरिद्रा ताम्पतीति भमानयित: ॥ गाढ निगमां सति नोवोत विमार्शितो दीर्घः उपसिद्धित झलं पादिस्वर ॥११॥
उद्धितविविध[illegible]योजनिकानजातु चरमूपत यो ध्ववालस्तु ॥ वन्येम मसाकान्ति स्वात् नरवाग[illegible] पालित्र कोरमानिर
[illegible] ॥ उद्भुत [illegible] उपेन्द्र सेव [illegible]: असमां कला देव सिता नव सार्थ गुल्म [illegible] ग्रध्ववी
तस्य: अधितस्य: पपान्व [illegible] विमो [illegible] यथा पुष्पा [illegible] तेन धिवसती
तस्य: कीदृशि [illegible] वन्योपमेस्तके [illegible] निरवातो [illegible] चितो नि [illegible] सितकारना कोऽयः
ते: [illegible] निपतितौ नियाम्त्र कोपालाद्रि तथा अलका [illegible] नेतरतिम कापालप्रकरणानि
कपूरा एपवि सम्यगयापे [illegible] लाग्नेगवेति ग्रध्ववालस्तिरितिलपू ॥१२॥ विमो

नाम्याना माधव धाम जरो: चन्द्र अग्न दष्ट चपलाक्षिप ताकापान्ये स्वावास मार्ग अग
रणा वतला या षच केतपथा केपा पिंग पिंधा व चूलमन माधवधाम जरो: चन्द्र अग्नदष्ट चपला ... स्वावासमागः गालीया वसपत्रदेशः तं ज ज्ञत्व क
मनकेतपथा ॥ अन्ये रानामः अनमाधवधामे केशावास निवास मभ्येप्य: स्वावासमागः गालीया वसपत्रदेशः तंज ऊर्द्ध क
धिरेकेपाउरगाशन केतक्षिन्न तत्पपद्या दउ तज्ञ गव ह्ल लतये सर्प कीदृश पवध्या यु ...रगरुडले उश्रोते नदृष्ट:
रवडितोत एव चडले: कोज्ञाय: स्वाडतोतरव ... वा ज्ञोय: गातिरुरूरगः सरवपताको बैजप ... तथा वतलो धू नो
पेजापक ...: वा ... निर्यासः तेन पिंगं हरिद्र पति छ गरुडवतं तदेवाव चूलं चामर तदि ... जनेति सित पिं
गलो इति ते नायो मर त्रिपते अनमाधवधामे तिस्रन्त यत्समपे इति समास: ॥१२॥ धृतयामपास्य महती मापिवतीमाना मागामिनी
जगद्धिरे जनतो सारणा ॥ सर्के पिनोपिन तमप्यमवीपमान वर्धि हि सामाय मनागत महप्पैपति ॥ जनानी सम्भ ... जनना ...
ति कीद्दष्टा पामपास्य तत्कोरण्यती ता जगद्धिरे को दाचि त्साजनास्या नेपाल महती मपी को पतहि जगद्धिरे स्तास पतः स ... को क्षि
त्साप्रमपि स्थानं यावत् कीयमन तन्त्र से वते मापिला सा प्रम पि वर्धमान मत श्रेय जसंगति धरायां त त्रे सादि ... न कीपे ५७
अन्य जेठ र वमहती आगामिष्यती सागामिनी गुमेरिगीः आरेणित् जगद्धिरे इति कर्त्तरि लकार: स्वविर्द सो दालने पदवर्धि
केरि रीति अलंकारा दिस्त्र त्रगाह्यू ॥१४॥ अंगोगते नेवसाति पारग्य चरम्या मापातसै सनिके निकारकरा एगा ... लेन ॥ पातो
न्यत: स्तुते स्तोत स्वरमाङ्ग दरा डवा अनाज विरमउरा मवर्ग्या: ॥ के नो विजुर: स्ते तन भत रालव र्गा: दुरादे वोज हरे ... गाः
श्री को रिता: गतो न्यो गंधते: किं ... वाञाः मनोरस स्थान मामाच ... गाएवा या धात्पा आगोह कामा ये सैनिका सोषा मुनिराव
रणा निवारण तत्र कालेन व्याणा वापमाजविरे आपेलस्पा स्तुते नेवान सतः स्वरः ... कोपत्र तथात वाजना आर्द्धमजे
नेतदपा गआगद्ध ... माजन देवदत्ता: उस्थान मपा साधाम् ... तीति वसाति भूवद्रणादि कः स्मयतीति स्मः
कलेल टोवञलमिति कतपे वयत गाप तती त्सापसा: ... गये वा कर्त्तरि ... गाज अविर इति ... केतरि लिट लिट् धातस्त ...
भ्यास भ्योतिद्धित्वे धातोर्कजादि लात सप्रेसा रण दित्वस्य जलिलिट भ्यास स्य ... आत्मवर्गो भवा: आमवर्ग्या: स्वपदपतिता: वगोतनये रवेरो

मि ॐ अवाप्यते जले नभ उर्जे मानं लां गि घि दो वने वनस्पते यस्मा दीनीं शाखा सवनो वसना न रम्याभिरामाः कल्पद्रुमैः स
तां गितां चित्रे फलैर्विरेजुः ॥ तदानीं तस्मिन्काले वनवनस्पतयो वा नेपरदीः विरेजुः सन्ते कल्पद्रुमैः ससलल्पैः सुरतरवरुवेत्स
पा कोते उत्पाः सजनानां मधु ॐ लांगति रघ्वरवेदे सास्याधिदो निर्वोर्ते कोः अतएवाप्यत नैलेन सिक्तो उव अप्यतयो गो मिश्रमनाशकर
तः फा लि शाखास्ववसतौ रवस्यापि तेर्वसनाभरण वस्त्रालंकारै रभिरामाः हृद्या कल्पद्रुमापि प्यतसिता अवगतिमामरामे
पट वेष्टत यावस्त्राभरणाद्यभिरामाः पतो विचित्रे फलाः नानाविधा मी ष्ठ फल वसनु कामोत्सा १६ ॥ प लाजुना परिजनै रवरे
प्प मालाः रा ज्ञोनरा यनपना कलेस्यौ विदल्ले ॥ सामा व उरन पटनाए लदप माना व श्रो श्रियः सप्पको ल व मी नो सम
जेनः सामान्यलोकः राज्ञीनं पदानां सम्पर्य सकोल के चरेन्तेतस्मात्ते जिष्ठ कीदृशीः परिजनैः कोकोकि मिर्वानंदं त्वा गा
दिकी दवरोप्पमानोः तप्यान राप नवनने लोकासा रूरो आकल्पा प्पगाः सोविदल्लोः मरु लेरवा यारु अतारु व सवो
तमी दोगः तथा साः पतितो योवरु रन पट उनारी पवस्ते नेहेन दीप्यरांलक्ष्मीमाला वनोश्री मे रवको तियोसा
तरव चसकोठके अवरोप्यमाणा इतिकाते : पोन्यत रस्यापि ति राज्ञी रिति स्यन्नेष्पो रीप ॥ १७ ॥ कोया वसंगो तन्वा
सो रंगा नौजा वरो चनवध रवतार पते ॥ व्यालिंगना न्यधिकता स्फुट माधुरी वगाड स्थल मुविताया नेरु केवु रामा
॥ गाधिक्ता : केनकि मैः न्यपक्षत वातनारीः ग्रामो पान रायपतः स्फुर मरवड मेवपरिष्वंगा नाषुलेपि रेगं डस्प लोप पाल
जिलनो पुनरासा ते अविताया मैपिस्थान नेव केरु : नमपउ : ग्रामलो पजामेमो कारण माहो कोटे षचिर
गोलिरमा सान्मो मच्चिा वासुमली मु न वर्तो यारसा ॥ तेष्या इन्द्र वनिर्जितं कोलापपारा मध्यस्ता द्या की
तेरुणा ॥ आद्रद्रव सपायचे जुवेबा इमाया ली चार्किरा सरु रम प्पचियिके मेरसी ॥ चे केवी न्चिर्दो गलपुअनसी
पदितां तदमणवे वा द्रव्यत पुलया मासे आनम मतो मावे : अत्र निमित्त तारा पमाहाअं धस्या तेसस्य तलस्यापाः
तेरुणाः केवरिं केशापाद्रुद्रवसापदि ययामयो निर्जितोके

विदितैः माल्यैः कबरीभारं मालकेशीबरोत्रोर्द्धं उगमोचैतघदसो
५ म० टी लापञ्जरारामलीयकापरिभूतिविरचनागोप्यनाचार्यैः विहितैः विशेषो स्ये सम[illegible]स्यो इति भाविस्वलू मपूरस्य
तदालोका न्याकृतः सचारिणीलस्य घोलाक[illegible]उरणाभिर्धिवैः [illegible] अल्पानि तत्र[illegible]रिति पत्रु तेनाने रससे लद
स्पर्द्धी कवतपोवराम्पधिवा दकूगोतिलाकातर। आलापास[illegible] रिपुपान्नापूर
पिता मवेत्येले ग्राद्कयचिति [illegible] भडूचक्र भवतै॥१५॥ राचिष्टकाचन [illegible] स्यदलपके
वेशाच्च जेजेलो सझोति [illegible] मभ्रमती रायुति रे निरंतरसन्निविष्टाः पादारवा विभुनावलयो [illegible]
यो निवर्तु वेजुः कौदत्रू स्पारंते आया नमालादः [illegible] चपा स्तो पमभीष्कीः [illegible] तदिशी तव्यावशुकेन [illegible]
उकपेध्वजा [illegible] निनैतरप्रवलयस्य शोपः तप्पाद्भावत दोर्घ निरंतरचानि चरसान्निविष्टाः स्थिताः [illegible]
कावलेस्य पादारव [illegible] तलेलः तपिदी[illegible] नकानना दीपितका [illegible] वंशोरव ध्वजैर [illegible] लिताः [illegible] नितं
ताश्च पिजंगीः करोति विषंगयाति तलोरा [illegible] लिचू॥ ततः [illegible] विष्टा॥२०॥ [illegible] विधाविभिरलं [illegible] शोभे
[illegible] लपाटलधातु रागैः॥ दूष्येरवि [illegible] दरतरावली विरचनै[illegible] चरलि [illegible] सा॥ [illegible]
शिविराणि [illegible] कोटिभिः शाभाना [illegible] उच्छितैः पुनसिंदूरादि रजनैः उन्नमन्तासुभी
लालेकोवारस्य दूष्येरवि पट[illegible] यदि दूष्येरिपि [illegible] तैरपिकोदशैः [illegible]
स स्पर्सस्पर्द्धी [illegible] सांकलाना दिब रागैः परा [illegible] तारावली विरचने [illegible] तारावली न [illegible] मालाति [illegible]
नसरा दूष्यारा [illegible] तावली पाटल धातुगौरिकादयः रज्यते न नातोरागः रजनं बारागः [illegible] कारण
गः [illegible] व्याल [illegible] परस्मैपदं॥२१॥ उतलिप्र [illegible] तरलीकमानस
[illegible] चमितोयेः॥ [illegible] सारता [illegible] नसादन [illegible] राजदरे॥ राजदर
[illegible] वसनस्य [illegible] पेशु [illegible]

खनिद्रस्तेवास्तनं भेजे गनमतो कीदृशो स्ततदिपमत सावितो पलो डपटवो पट कटी पर्यंतो लोमारम्भस्तं छेत्त्वा विशता म्रडुमा कोते
नोपसो खेदस्वेदवारि येषां तैः सपरस्ञ कीदृक्शाडूलांकुरा नार्यमू प्येषुलीपमानस्थितिलीटः कर्तरि लक्ष्य स्मनू ॥२२॥ जस्वेद विरि
सविशेष विषनो भेजे कृपी सकोतेन रवत मतदिपती ॥ श्रीविर्भवठ घन पयोधर बाजमलो धृतोदरी कच्छशां नाणसे
वामता ॥ काचि कृशोतोदरी तन्मध्याक वहधांत रूपाच कृष्णो दाणमत सवे मत ग्लालो दिनी डाता पतः अकटी भवन्तीन सो
नकंद्या अदेशो यस्याः सा कस्मादितात यत कर्णो सके चकमत दिपती किस्त तदिपती त्याद देह घर्माकुना श्वसातलगनमतोर
वचविदारितकरस्तनपद ध्वतेः नो घाता मितिसापृघातमुदर यस्याः सा घृतोदरी लग्नावलग्ना नासिकोदरो सृतिष्ठीष
नादृशो ध्वदृशो ॥२३॥ पावत्सरणवसमयः सत्र भवताव दव्याकुलोः पटमया न्यमितो वितत्या ॥ पर्णपतत् ऋपि कूलो वाम
गराप कण्पकणी पारिविपणिविम भेजुः ॥ यावत्सरणवसमय स्कंधावारसन्निवेशकाल: तावदेव विपणितो विपण्याक्रो व्याक
लो निर्व्यगाः सनकगपदेन विपणिं दृह विभेजुः विभागेन । श्रीसि: विंरु वोग्याः पार्श्वकृपे पटमया निजकुरान्यटा न्वितालड
सावि पटेरापत स्थानानाहि कते पे: । कीदृशं विपणि पर्याप्तानो व्यंजनव जि घत्नपा ग्लागच्छंतः । श्रीयकोलोका गादके जब
प जेतप्राग गरोपेन वकृतरणपणपेन व्यंजनादिना विक्रि येरण भरगीनिर्भरा ग्ला परणागव का रिकाग्नि षुष्णा पत्र पार्वतं वत शाब्द
निपातितो वसन्तयान्न कात्ता न्ताके येता अस्तता निति विगात रूला तलक्ष तकयेने मणुद्र सम्भृप कम्ब वडु । येति चकारा नो स्त्री
पिका अक्रतो लिंगान्यति वर्तते पणिण चः किया पिंजिनि तिस्त्री यवतत्र न साापिते नपुंसक लं । श्री पाणणनी लाँ क: कोता के
पदेन पणितं व्यो विज्ञेय आपणा तस्मिन्नितापणः विति स्थानेगोचरसं चरनिधः विप्रो षाण पणंत नप तरतो न पणि जनी:
दिदृनीति चको स्थाने अ पार्श्व वायिनिः विपण तस्मिन्निति विपणीः वणि क्वाप्य: उलका अल्पत विपणि राव्य कीर्ति
स्मरति ॥२४॥ [illegible] रुतरुतर जपासैरो अलिलोष्टनमडे: परितानमविद्व । उद्यात [illegible] नो नो राजालम छपोदे
के पूपा पूर्णा भवनस्त तेवनो नृपा ॥ ग्लन्याको किंसेनिक: प्रापाश्त भवन्न रदनोलोगोरष [illegible] धूमीसाधकार बाणापलेभय
तेउद्भितानीतिनारोणचाव पृपतेन नगण भवति नपकोरेरा प्रातउद्भतः शाला रथी पायु मिता: लोष्टो: पापाणलोष्ट उ डोको
दंडायेतैः सनमातादनघ ध्यन्तेषु गतआनोक ध्वलीलभयमहदन पंडांतन डयोतिके पितनिरस्तेत गल्पेन मपोजनेन पंथप्रा

मा टी० वधमात्रेण ख्यातऽऽकृतेरोगरीयसत्वपस: लोशोपैरिसीलाप्रडिके विशेषणानि कोऽचित्र पापं केप्रिदं वन्स्तास्यन्ते नलांगऽण्यं चतयिच्छ
जनं वा ऽऽनापेति भावो तेकोरको मत्स्योनति प्रापाको ऽजन्मर्ये पावश्य प्रतिलोभावार ऽऽ्रणं स्तित गरीऽ धर्मेऽत्पस्यत्रोकापथ्यनो
भेन्द्रग्य: पृषोदरादि ॥ रप ॥ नारा कोल: पि...नस्ति...दपि ध्वनिभिरन्वयुधि ॥ तस्यातत्याम्बि नग्रग: धो
वेत्रुप्य: पृषोदरादि
चिदानाभिरा ... नातिरिक्ता ॥ ... बाललीयधत्रुमनां सर्पता संचरन्नपि नवो ... ऽधेरत्र वंधिउत्वध:
तत्थापि नचोचिद ... तिवधयत: आवरणा पकोट ऽस्य तूलाचनैः पौर वनिताभि: परिभ्रातनेचलदमीवोरण ... तद्र्जोमे
वति यद्यपि ध्वनिभिरसौ नो त्रस्यत्सत्पापि संरगा दीर्भिर्नयनशौरहत नेत्रबाल्लीलापाचन्त्रो निकेतानिपरित: शब्दयोग ... धिधरु:
धारस्यापपर्याय: तस्य धन्वीति रूपं ऽऽन्यवं धीमि कामिणिलट् ऽऽकोर्णि भर्गाणीनीति रूपसुपेति समास: नयनान्येव शरा: ॥ २६ ॥
स्वासीराणतल्परचिता ... दोएनेवेश्याजन: कृतनव शोभी केमि कास्य: ॥ खिन्ना न खिन्ने पतिरायततोमनव्या ...
रति विश्रूखो पचोरे: ॥ दासीलोक: श्रान्ता नागधत: सेनि का नप चारै: तांब्रला दिभिरादेर: गतपाली शीलेषच्छत् आवर्णयामास कोधरा:
दोएनेवस्यासीराणतल्या: रूपुरुगा सीराणि शय्या रचिताय्य वसायेन तथा तत्र दोएविहितश्रमापनमनोहरः ऽऽरविन्नमितिरूपात्
भ्रूलस्य: श्रतश्च नायते चिरनिविष्ठ रव वयमतर कृता स्यस्व पोहिताकसीत स्यात श्राल्पभवति वेशकामीणि छेरवामवा वेश्यादि गादिभ्यो
यत् सवासो जनो वेश्याजन: गतिक भेऽऽप्रीधाने ॥ २७ ॥ सत्कृ: पप: पपुरनेनिजंरवराणि जलानि संघत्ता विकारिविसप्रसना: सैन्या: ५८
भीयामनुपभोगनिरस्थकालं दोणभवादमज्जनेन्द्रगानिनगाना ॥ वम्बवरा वनीपनदीनापा: क्षिप्रो जलसंपद: तासां पदरूपभोगनतिरस्थ
कालं निरूपभोगितानि निष्फलानि जनता तदेव दोषस्तेनय: भवादेग नोताम मज्जनेन्द्र गालयन्नृग्गारस्पा नघोनकसो चिदुपपद्यते इत्व
शापः ते तासां निरास्यन्दित्यर्थ: तथाहि सत्कृतदमजन पय: पपु: जलं पिपिरे ऽऽवरणिवासांसि ऽऽनेनिजरक्षालयन् विसंजन्तु इत्वा
नाम्नाऽऽनपाद्यवेतविकाराणि विसप्रसूनं पप्र्ये: एवं सर्वेषामेव पयोगा कथमपि तोसा निरर्थकालं ऽऽनेनिर्जरितिलट् निजनपानां ग्रहणा:
लोभरणी ऽऽसिजो बसा विदिषश्चाति जो केजनरित्सदेर्लिट् लिट्यन्यतरस्यामिति धत्वादेश: विलगम हनेर सेकारलोप: खविस्चोति ...
स्पन शासिच सिधसीनां चेति षत्वं ऽऽमज्जन्निति लङ् कोत: स्कजनदादौ संज्ञेमविभाषाविरोविरिष्याती निंन गद्य तोति तिनिगा: ऽऽन्यता

पि ह्रूपोऽपीति ३॥२०॥ नाभीह्रदैः परिगृहीतरयाणि निम्नैः स्त्रीणां तरङ्गघनमेहनिवारितानि। जग्राह जीलानि जलमण्डुकवाद्यवल्गु वलान्ति घनसान तटस्खलितानि मंद ॥ स्त्रीगणः पुरस्य जलानि मंदं जग्राह श्रीनै इतेन कारणमालपतोनितान्ति नीनां नाभीह्रदैर्गभीरैः सम्बि
न्निहितवेगानि विस्तीर्णश्रोणितटप्रतीपप्रतीपनीयानि तेषां जले यन्मण्डूकवाद्यवाद विशेषः तेन वल्गु चारु वलान्ति
पीवरो रुचः तटाः तत्र स्खलितानि प्रतिहतानि गात्रश्च केशगणेयपालम्बरगमन ॥२९॥ आपतत्सलिलम्॥ गालोललोचनकरम्बपोल्ललि
तेरवीदाणश्रयां वभ्रुवरीमितोनडुरखवेषैः॥ स्वदापतश्चविक्तवेगानिरस्तमध्य मूर्धन्यरत्ननिकरैरिवलसितकानि॥ तासां सानि द्विप
रदानि तापसे के देलमलसङ्गमितिउत्पतदंशाञ्चनवधूः सिषिचुः कीदृशः गालोलोचपलपलकैः रकारागं तस्य तन्मङ्क रध्वं तेनोल्ललि
तेः विसृतैः ततोवाउल्ललितैकम्पितैः निर्जितैः गात्रस्वेदेन आदधीरूपा आवतदोर्घदीर्घचडुलासितत्र कारं तेवेगान्निरस्तामध्या
मनोज्ञया मूर्धन्यः शिरस्यारत्ननिकरैः स्फुरत्फालमणिः तैरिव तत्तुल्यैः स्वितपमाद्धावाउदात्तवधूरिति जोदशश्रुणुउ गतान्यस्य
तारुआनुरूपाज्योतरिति लिङ्गमूर्धनि भवमूर्धन्यः शरीरावजल्यावतियः पयोभावकमीणामिति प्रलतिभावः रुसिताना समन्ततां हासि
निरगर्चीरिहसितघन्चोर्व रूः ॥३०॥ यपदियाणगप्यमभकनिहितागता सायपीड़पाणितलिताड़धलनपद्मा ॥ तेजग्रसाड़ेपतपःश्चरतो
विग्रामदुमानितिप्रवोलकोपीसरन्स्मय गजस्थलेन ॥ ३१॥ स्नातद्वयेपर्वताः सपत्नाद्धिन्नपदासु तत्र पयपदमाणः स्वपद्मानङ्गशानाते
श्रमतपः तेप्रवेमिगाहितोसिरुक्ष पद्यासाविष्टाः यकृतः शाखाकेशस्खलितवजेद्धिन्नांगरुलीः तेप्पपनीताद्धजनेगलस्तोकाज
रयोजेनमेंडितुसरोकिय[illegible]दामके मानामाधुपउपमानंपद्मोत्सांधजमां पाः॥३२॥ आलानमस्य जलदः[illegible]
गमन्नोमतलेमिन[illegible]गोधादवोघावक[illegible]रतितरोमिन्यनागोपि क्रमवकगतंमतेमतिः॥ कोऽस्य[illegible]
भ्यपाः सन्नोपापालेनोमवलरयाचिन्त्रेमधावतनिधासमाजेगामि आलानो पगम्यते उत्पात[illegible]हति कल्लोलेनति
धरंदितिदेश मतरवनेगन्ना गिम्रनवगंधस्तेगात्रयेऽतिनागारशाकोपमाक्षाथावानी वर्तिष्ठितिनोरवो धावदितासगनमना
मिकमारवप्रतिधिरदोजेच्योपयायेनिलेस्यपलानसतीमौर्षपेतसवपाहिवनातप्रतिधावतिनवेषकोननिदपिकेणो
पचेतदद्वेवशमेपानगितातरएपनिजेकमोऽवेलत ॥ यतोसोमतेमोमतोदिपसतनः श्राकान्वितरुसपद्यः॥३३॥ नादोतमन्द्र

मनेकपानांहसो [illegible] प्रकृत: शताय ॥ [illegible] त्तते मध्ये [illegible] ति माशानीका प्रमाण मनतासितवाम [illegible] नेवपानां [illegible]

दिम्म तो मदां [illegible] गीतां [illegible] तां [illegible] नमेनिताह मपीथतामः ॥ को विजोलेन [illegible] मितो वनां [illegible] ति मोदस्यात्र [illegible] मोविरंजनो [illegible] ॥ ७
[illegible] मधुम [illegible] आगतस्त [illegible] निषिध [illegible] लो कप्रग: [illegible] को [illegible] ते [illegible] सातिप्र [illegible] स्य [illegible] दपात्रे [illegible]
[illegible] दिके पुत्रे [illegible] पालिध: [illegible] येत्रेत [illegible] प्रभृतिक्रिया विशेषणा [illegible] घटा [illegible] हतासोभपा
[illegible] ली [illegible] लवेते [illegible] राजेन सोपान मागी [illegible] जलगहीलेनेधता नापित [illegible] पतो [illegible] जलको
[illegible] स्तपा [illegible] : आतपि [illegible] ते [illegible] मदा तत्रैव [illegible] द्विरदा लिप्सया स्थित: [illegible]
[illegible] सरआतपालणादिति [illegible] : अवतीर्य ते नेतपनार: तीर्थंगवे [illegible] स्नो [illegible] दकोस्यपा [illegible]
[illegible] दाविकदादेश: आस्तेति पदंस [illegible] रपद्रेमतान [illegible] विवक्षो पालषू ॥ ३३ ॥ पंप्यानमास्य विजनीति [illegible]
[illegible] द्विरद कंम विशिकि चेता: [illegible] : प्रतिएिन [illegible] पोत्रि [illegible] रगघत स [illegible] ॥ एकाका चिङ्जल [illegible]
[illegible] मसंप्रिड्र [illegible] गघत आगाध्यो तो क्ता किमिपाह मार्गमध्ये [illegible] स्मादय [illegible] मोह [illegible] सा: पर्याच [illegible]
[illegible] द्विरदोतर [illegible] परिएिनेस्त्र: [illegible] होके: [illegible] चिराद्धपैति उपेष्यति विज [illegible] ली विगीत [illegible] पराउपेगी उपेष्यती ॥ [illegible]
[illegible] ष्यति [illegible] निपात [illegible] ॥ [illegible] नमो: स्थली [illegible] परित: [illegible]
[illegible] निरापत [illegible] पंक्ति: ज्वालाकणा [illegible] चानिके [illegible] रणो: श्रेणि [illegible] तेजस [illegible]
[illegible] परिवल्स्य [illegible] पयतो [illegible] सपा: [illegible] स्फो [illegible] तेजस: श्रेणि [illegible]
[illegible] स्यास्पद [illegible] विर्ण [illegible] सायते [illegible] काजीव [illegible] ज्वाला [illegible]
[illegible] विशपतिजि [illegible] निरापतमिति [illegible] ज्वाला [illegible]
[illegible] विस्फुलिंगा [illegible] धावंति [illegible] स्यतेन ज्वालाक [illegible] स्फोत [illegible]
[illegible] परिरिएनेस्त्ररिति पादि [illegible] : [illegible] सतम्यामतेति [illegible] ॥ ३४ ॥ [illegible] पाल

धवलो भक्षी लो ग्रधा पांभे जो शब्दः पतेवि को प्रो भीको पं [illegible] को शो को रु पा बि मं गाम लो भि सर्पः आपा
कृतो पक्षितना मरस्य साम्य मापल लालो मेधव [illegible] आगावा लो क्रो हं पावक लसिता प्रसतितं सित नाम पर आपि भूतिः भी
गन कपोलगडोदृशानैरौः प्रौतेर्कीर्णं निनिषं [illegible] कल्याणदानो वालि र जपेतया [illegible] पावक [illegible]
ता समीपे एव त्रियते तगज कपोल मिति मतस्य यंगमयेपी भागः आपतति लिटः॥ ३५॥ गंडूषमकि तवतो पपरनः सवोषं नागे नलस्य परवोरत्न माक्तेन
सो समीपे एव त्रियते तगज कपोलमिति [illegible] निपेतो परिणतो पतितः [illegible] वो पसरो
ओतो धिरोधसि एष्ट्र प्रथिमान भाग रु तौ रु पेतो [illegible] लसत्सरं निपेते॥ के नैचिद् गंधोधिरोधसि गच्छतोटे निपेतो [illegible] कर ग्रोभ
प्रसक्तो धपातेन [illegible] गंडूष जलं जलनी एष्टः स्थूलो पः गप्यि माना भागः लोह वेधे देशः तेन सा तो निषि [illegible]
तो दते [illegible] निपाते गंडूष [illegible] जलं उजिते [illegible] निपेते इति भावेन कारः॥ ३६॥
दानं ददात्यपि जलैः सततं [illegible] यदृति तो कटके दानी [illegible] ददाति परितः पटले रली ना॥ एवं मं
न्येपः [illegible] दानमपि ददाति पव डोलैः [illegible] तत्रैव वि [illegible] सो पापोतर सकृ आसिद
कृसि सेतत्यात [illegible] अतो तत पः इति प्रवि [illegible] तरस्यासः [illegible] देव साचापि [illegible]
व धस्मा [illegible] नेवंधिनः कटवे [illegible] तजो [illegible] लोह [illegible] लादली ना पटले [illegible] परितः सतं तो
नो दिश भेको ददाति [illegible]॥ यदि चेत न स्याद्धती दानमदारव्य ददा सेवेत तु [illegible] पापात्र पदा [illegible] तदा सो जलौ [illegible]
[illegible] दानं धन [illegible] जीवनो पाय [illegible]
[illegible] माया लिटः यदि [illegible] लोकि [illegible]
[illegible] सपोता [illegible] लो पः [illegible]
उदयते इति [illegible] कोपोलोगि [illegible] पद [illegible]
[illegible] गजस्य [illegible] गज [illegible]
[illegible] जलंधि [illegible] वतः जले मध्ये [illegible]

मा० टि

ग

स्प

स्येर्थः तमे दो गजस्ये नेसंवधीनीसुवशाः कोभि मा० स्पशु तेरवु गंगेविनायस्वत ते रे वस्थिताः भनुसदेग द्र वस्यामेतामसो लेप मसौ भुरिताः
ष्टय भविते महीतीसांते द काजये धपिगये प्रतिगराणे विपाणो ष द्र स्पा पथपि तिसभेव गर्तिानमजेन लेपिए मनुत इव भस्दापिव
वेतेसितस्पा वृतिभा मासि हतय पः भवगा ठवेतत्रातिकावेत पदोम लेपदानि पदाानि ॥ ३९ ॥ ससापिभि प्रयासितेरवे सेद्र सोगेता
नोजगा नेरजेसा कालिबे मिताव कौजपवोगमनभय भोर स्मोतेभावन्तो स्पवस्त पारवर्तामव स्वधातो ॥ नदो गजोधिया पदसामख्या
नेया व्यतस्यभिव स्वधाता चक्रोतः केनेतालि सितामां वंधिमिगौरिक रजौरागे जोलेभसरंक्षि कोष्णा नोद्धुन पधा
विदह उष्णातेन न व स्त्रव्यस्यस्य उष्णः किंच बी गभाने तामित्यात कौडेवोय भोगः स्वरात मन्ने सवतो नावकोहि कौडामे पगो
मपरायषा वक्षे यत्पय कौविते गंगा विषजलतंता मितग विषयोगान्या न्य धाम्य गन्यच त्वात्स्वचरो तारको मे भाितारिदेव भवा
यत्नो संसमास वेश्र व अलेयदान समास वेलाप्यामेवो वचनं तदाप्र वस्वस्त वालेपस्नापतान तोतो ष मो शान्न सस ष्ठी स्य
सः स्वधाता भिलिकेते तुलेदू तससा गास्येति विजेलेवू ॥ ३९ ॥ धावद्र के मदजेल स्पमतानदी नां नेत्र भिषविनो सतो विद्वनोजे
नौ ॥ तांजस्वनाडरवि लेविता मजरं तोधौ तांगलेगव नतील सरा जपवे ॥ मोभा दाससरतोदानतोप स्पचेदे के विं दुचे को स्निधनाना नप
ने लो दनी चक्रोः तोमलो मतः तत्कालो भवसमे पः प्रतीपतेले मिदे को दगा नृभि भवेदत विषंतिग सासा मितो स्पले के सलोचः परिदर्य ले
भोरः ॥ ४० ॥ इम स्वदीनि न्तो केवाद्र रमिति निर्यासा निर्यदस्व ने चलितं निपा दा ॥ ३ मरे भमपवि उडि मान भागादा गां तैता नवषाभेति
मता नवस्य ॥ कोत्रि चि पादी तसिपवः गजोगरो तुवेष्ठी को ने मपरि उडि मान मषेत्र वमगाघेवो धायपित गस्प्रपा को लवे भेः पत्र से मय
ति गजा तेर सेतरव गीलि ते पिव मकेदा चेदताडिताः स्याहिपा निशातां केशेन नी वसस्र लिना दद र मनस्वी भिना विदारिता निर्यासानू द
र्धिन्य मम विशुपाणि निपाते: सरदस गृहस्थिर पस्पतेपेपंगतीहनास्सलि ह र मसस्वो त हि नव पीरव तद्रसा पोमहाम ने वोतः सगो
कोसावलो लोहिता श्र न्यस्प वप्रमामा च गीतां नेति शाचभेद्गीः सर्ज पा वाजो गोधिरो हतागाद मान गत्य स्वदं नीति लंदोतां गामिस

६१

तो ग्रामि मरवाद व्यपी भाव: निश्चितो इति वक्ष्ये रन्यत तस्यामिति त्वं निर्याणंमितियातेल्ला टूनिपादीति इरणा अन्न प्रमव: इरणोपल निबुदीति
गव भूपे को मिलिनि: शोहु मिनि पर्जा प्रव चने षिति तमन्तु गपरि ओद्धि मानमिति गणौ परि जेह: ततो इहादि लादि मनिट॥ रस्यतो हलादेर्लघो:
कमिशि द्वितीया गम्रागादि सांप्रवादि एणगालट्र गाम्पे ति मि जल कू गागातित: आ गो पोगथा घादिलो गोरि: वेश्वारति वशरण्यो रित्य शार्व॥
सस्यापिसा उनयमाकुले नायपत्रा नीते नवस्मवारिदान कुतोधिवास:॥ नाभाजिकेवलमना जिगजेन शार्वो नान्यस्य गंध मापि मानमेत:
सतं तो पिहिपेन तरुनो भाजिन सं गित: केवलमभाजितो उनम लित: न केवलं नाभाजि पाव धाजि इत्स वं विधा ते क्षीरस्मादिति येन न नो
विना इलीभाव दाचिद सोप्रारव मे मेदे तेप्प स को मपि उप्प कलधपा पाव गौपि गदा चि अजो नि गादि नाता ङ्गिा सोद वश्यम वं
तेनो इ पती त्यात य गग धारणो न सा न पसां ना गा केले नाव नीते न वं धाव हो कि ते न के पं तीमिमा नाइ सा हवा नेव गजमदा विशि
तेभा वन: व गो चेतित नपोचमा नमत: सो हको रासो ग्रन्य स्य परस्य गंध मापि न पक्षे मापि न सतती मनमते विमस्व धा विहा रादिके
सच गंध पुन्नो: गंध: सौरभं सस्य श्रीमूवन सा धर्व स: सत गे सा उरिशिपत भावा र्घ्य तु न धादि वा कान परेगी स्पात नाभाजी ति भजे:
कमितिलेट्॥ आभाजेतित मव जो म वितीति न सलोप: ग्रत उप धापा रे तिर हि: शार्खा वि धि तेय स्य स पुरा देनो ओ घो गादि ला दिनि:॥ गराग
उके जेचे रके जेर गडबोघ्रा सनो तदा नेपप सो वेन पादपस्य। सना गजेन मप्पितरस्य निजगेसने मम्लेय प्यागतम गामि कोलो रलीना॥
गजेन मगत स्यकान ... स्या ... जमसने: स्व को रुमेम मेले रोषाभाजि ध्यगाबल्या उव प्यागत मगामि पत लगागत तेत्रे न पूर्णि गतर
आपिलकोर: ग्रन्य स्यापि ... स्यानि जाचे भा गाद ... न पवनि बाध्य जेने स्य स्य कपी भिपा गो किनि ... रेगो
कोजकेजेर स्मर रेवतनो चुलिप्राग तने वारि ... जनो सेबा ... पोल वो कु पने तेन स को तेग ... दा नय पा मता के
वेनवाजरिमेद के ... वासहादे म त स्यत वे कोजेयर शैली तर क्षे के जात स्य स के ... नो रवस रवक जेम रेरि: के जात सो तन
कं जे गो न आगता मति जो मेलच पा गतं॥ आ नो प्यदातर तेल समसादी नी भाची रते र मिति: प प मेल शा रवा:॥ वं धा ५
पचिधि इति मा सारसाम नेव ते बाला ... नी न पव ... मेगो मदा चे:॥ गजा सो ... पी: मेलशा पी: स्वे धलनी: स प म वलो लां ध
नाप चिधि इतगेर पन कोहधा सादा नीत त्रिनकालेगा धो

मौ॰ टी॰

२ रौर्डनिति पकेरमिति हिता: घेदनाप चेदिता केदतात पदातरु मले पुउ मैसोनमम: जवदति रेगतत्य पदितेरुवं द्गारवा नाच्छत्समान तत्स्यात्
भावा दुधन नावा खूपन्न यदा त्रि धिन्नो सत्स्व पमेवै तेरात्त बंधित: तेदात आत नेवतरसा केलानिधि हिरिति कि उ अवि घनो चपदा धा
उ त्रिको: तेरात नीतं सत्ति ते नविही को तेच पदाधा दाना कपिस्मिते मते लात धारता घोधोर वत्तशब्द: तेरसा नि पात: आत
नेत्रित ते मात्तनी नमात न्वि स्व ज नेति स्व: आताद्व को नेरव श्री नवनिमावा: ॥ ७४ ॥ उक्तो लखी करम्भ चे: प्रवला ति ते वि ति नौत
नेलि नोद रठल्लभा रा: ॥ ८ ॥ आ ति पूर्वालपो रक्षोतति चंदने पु नोगा त्वबंधुरव परान्म न्उजा मिरा रउ ॥ नि याद्दि तो सरिख दन क्षीर पु कौ
त्रागा नि हिदर स्वा नबंधु: आप रा नस पारक्षा सोम्यो निरा रु: विदिपु गाढी नपासितानि नो व बंधु रितिपदी चालेगार: कौद
शा नागा नि तिस्रो प: उक्तो हा सा भगा रचवारा जलवा एत च्छ जंतो चै ति तस्या न: गत पो पिता गत रखं त रेग वलो: मव
तेउ भादर्या नि: स्वा तधूम च पवांतथा विका स्वमितो स्थूलगर्भ सह शाका तेमूक नया ना पिल ला नि सर्पा: विशाल शारसा रा
रोयो मसा का नउक्तो स्त्रोति मा का रउए वचन पिति दिव तं फल्ल का सर्व स्व पचा घा चिउ मा ली: यदि वा उ स्त सम उलि यो मपसं रक्षा तु
निति केस्य ल ते पषा मच्छ व्य मा नाको के मवलो नित्य जायो तरि चंदना: सर्वि श्र ष्टा: ॥ ७५ ॥ कोड्पत: कउ गुवं कारिणा मदन
सा घं कगांधि मनलीमवता नगास्य स्फ ले नीलपत्र वला वुलिका मलेन केउ गृणत्व मलि ना वलयेन मेजा ॥ नग स्य तरो रलि
नो वलयेन भगा वल्या केउ गृणल नोवाल का रत्न मे जे गम कोद शा लिवलये न स्कंध ढ़ा मका डम कली नवता भिलह नकोद शा मि
ति श्लेष कारण मा रु केउ गु ग ड स्यली कोड्पत: वापि उकाम स्य गजस्य सर्व धिता मदन दाननसा गाचिं सुरभि कोद शा लीहं
दनस्य लाम तंता पे इन्द्र नील लग्ना कुली: सितोतर माणि रवडा सोणा माकू वे लिमा लाल तद्व लोमलेन सच्छ्या येन नामिवा का मलपेन
कोन्म मारु ॥ इन्द्र नील माणि माला वतो रलि पंक्ति सीप तेउ सर्व्य: उए प्रा मत स्य सो गं द्ध स्पत तेरो रुपले भात गंधस्ति रोरु कोत
रनेति इव स्तु गांधि मिति तेना विरुध्व तेग्र मलीमव तेति उदिता स्त्रोति नि ष्टा नल केउ गृणए उग्नि नलो ता त्सम स्योः सं ज्ञा या मिति रल ॥ ७६ ॥ ६२

निर्भ्रतवीत मपि बालक मल्लेसंतंपंता कोमे ए परीराजेन सां लनामि ॥ श्रीतारशेनशानकैर्नेश मानिनायशास्त्रो मनिमिताधियांकनामिचिमे
ति ॥ यंता निपादी बालकेमनेहसिनं प्रानकैरत्वरपावशं विधेयती मानिनायागमारकेदाचिदंकाशाज्ञी तोभवेदिस्याह ॥ निर्धूतवीतमपि
रभमाणितस्त्वालिमपितप्पोल्लेसंतमालानं छन्नं तं नृणितगिलप्यैः केपातेर्हि वशी चकारत्व पि शिलावशेन हतिशात्मो ज्ञलवलेनपाः कोमे
ए परिपाह्या परिसांतलिन तर्जनाः समकोधः तोमिर्हित भतामिः थवसथं वत्वो कदाचिलीतयाः कोमेरपरि पद्या परिसांतन तर्जनाः समी
कोधः तामिर्हित भतामिः भवसरवत्व कदाचित्री तपः त्रिपंतो कदाचिद्भवपन स्त्रो श्रीमते तिभ्रेपापिभपं इत्तीमामध्यैः ॥ किं नाम चिते स्तानि
मितधियां मृसविदग्धमतीनां ज्ञानां शास्त्रोधेन सिद्धिमेनीनामस्य वासो विधया पवत्रापिउ नानां आपारिति निधालेभवतीत्यर्थः ॥ बी
दभीतिवीगीति भजने उत्स्य त्रोस्यापंकेप नधीलो हस्तो बालक उमते चलत्व चिन्तिति रूला ॥ ४३ ॥ संगंमतातक नित खलसामर्थ्यो चे
सान ददायु तितरां सततसागरहसतः ॥ नतो परागिरिरि पारतो निगडशालीनीस्यात तस्मुङ्जोलमवापकोरेणुराजः ॥ कोरेणु राजोग
ताधिपतङ्गलंरस्य मखडितस्यात तस्य मालाधीनलभवापलमेराजास्यतत्रोभवतीति राजगजः ए तदेवोज्जालिमानमेतांतस्य
उचैते चालपोग्यसाम मालीनबेलादेवं गांजे ससमागहस्तमदके गोलोकथारस्य दानमत्तपिमदिरातात्यालग्नागपरीः पश्री
सादभागुयः तानिनिगडानि सवीरो एकेएलेलालनीक्रिद्ध दगपरापुत्र्यः स्त्रीलिंगः ॥ योपि राजा तङ्गलेस्यात तस्य सचिवस्य मायहलोपा
मिति सचोचितेशालितमपि महांतं संवेगवं कुचनीसकुलपालि स्वदानं धन विश्वेयोवितरतितयाव विशाले एप विवंधना
निओरपतिकेरएराजहरीराजाहः सखिमपवधाम् ॥ ५० ॥ जडोजेनमे मोलितादृपनादध्यानेसंरक्ष्यितासिनुपकनिपुरस्वोदनी
मिः ॥ गोविन्दभिडके वोवहंके रोकुमदापिनापनमतोनवरणु सार्धः ॥ कोपितनि यादिकतोरतर्जनामिरपिगगनवातिनेस
पिपासंप्रहैनिमगरेनु तिसितेलोकैरवमवेदियप्यापोमृतालोसमंदापि कोएशुगामिरापिनावग्रहविरोधांवैधायसांधप्ये
जियप्यः सोपिकोपि मदः मदजाली वःभकुमंदमृगारितरिविजातयः कोहाशीकोरेकुंगमीवबेदिनिशाणेदानस्यस्थितआवोद
मासव्यापादापिसनानलगाप्रसोविधाद्गलीरवेदिनाः ॥ अहो ह्ययि हीः केमिणिलकारः इतिराव्यस्य स्वाभाविकस्य
हर्षः ॥ जमेरितिकेत्रिरिहणीयामजिमिलितेस्यकीतयादिरागोगमे तन्मोजालितामहांव श्रीतासमगुनरागोस्यांमातपचरगाडकवी

मे॰ दू॰ ९ शी

ददाति स्म हर्षेण वंचिते च प्रणामान्नादेयं नादत्ते परिक्लीबत्वं पिपृच्छिषुः ॥ न चोदयेत्समक्षं पितृस्तु कर्मप्यप्रत्युत्तरं जेत ॥ हसितेन पाणि ॥

हसितेन हसितं पश्यत हसितेषु कः संज्ञा पोषके नपुंसके निपातो गा शब्दः साधयितुं आत्मीये शब्दाः साध्यः पाकिलि इत्येनामि

प्रांच्यः अब्ध्याश्रयवश्यकारणे नामैव स्त्रीपुरुषयोः ॥ ४९ ॥ दिवं पुरे न जग्राह ह्रदरित्ते कामांड नायं दोतस्मा त्रिकयेपगतानके

रथ्यम् ॥ संस्कारस्वारण्यपाद्यविपरीतिलिता दर्शयेत्प्रधाविकार वनकोसमहेतोर्वीणा ॥ गजोत्के उच्छ्रित नीलं ननमापि गगनतो द

ने मिकवाउ नजगाहे नोजघास तत्पाथसः पारा स्थितामपि केरलं हसितीं नापवर्तते स्म नामिलला पयतस्थ्यानितार स्व

भोपालकेयं वनवासाना मरण्यासना नामयाप्येव महातस्वो नोदन सम्भारदर्शयो नातनविनारमतास्तस्वस्मारमक्ष

दपलानुकिंचिदपिमव्यन्त्यकमनानुतारपो विसर्प्यः को नयातिराज गृहादपि वनस्त्वकारि उन्नोचकातरस्तनबंधा

स्य मगाधस्य स्वधावतः पृथ्वीतोय भूमिष्यामः कदा नरा भविष्यति ॥ ३ ॥ काउंउउग्रतोतितरसां मः जग्रहे इति वेतोरे

लिट् आपकोतस्मैतिंगतेलट् स्वोकेरस्य शब्दः स्त्रीपुंस लिंगः महोत्सवा नामाविर्गच्छंगगर्वनयेषां कामिनीति प्रवृत्ती ॥ ५० ॥

वध्यालं नोजायितुं मां शायितां शाय्यकेन गगनकायमानं मेतमनादेरम् ॥ उत्तितेनहस्ततलदत्तविधानपि उस्थेतहस्त

स्वापितवाहिमाधिराज ॥ गमाप्राप्य तैस्तौजका: हसीं इत्येषुलाशयितेषोषाके भावतयात्ततगउस्यः आगकोपः

अर्बिदतापस्तुतं प्यागनादेरणाव तस्येपोनमतेन आंकोसनजोपिता उपात्तिप्र उत्पौरुतेतहतलेपाणिः पष्ठे देगोलितकी

प्रशिधानेपिड इमभागा उलेका तस्यमः स्मेतो मांसरक्त स्तस्यपास्तृति: प्रसाय यायास्त्रपितः स्निग्धोक्तौ बाउमेनाय

स्सते यो नः अतिजातं बंधः अमाधिराजमितिगाजान्यादिन्वा कामसंज्ञा विधानं हस्तोदनः स्वपिता मिति स्नाते

लोचेमार्ति मौ प्रदिग्ध मिताङ्गस्वः ॥ ५१ ॥ कुहकौपरचितानि निरसरामिवेश्मानि रश्मावितताति नरपानां वेत्र ६३

वतानिगजमण्डलिकामितिहेनो लोके पंक्तिपरिवेशालिवाधिजनः रासापापप्रांक हतो निपर गतागतसतताति

कोरिघरामि: सजलजलधरवलयपरिवृतमिव